

অধ্যক্ষৰ একলম

ড° হিৰণ্য কুমাৰ চলিহা
কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়

অসম কলেজ অধ্যক্ষ পৰিষদৰ ৩৫তম অধিবেশনখনি ঐতিহ্যমণ্ডিত এই কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়ত পাতিবলৈ পাই মহাবিদ্যালয় পৰিয়ালৰ সকলো সদস্যই গৌৰৱবোধ কৰিছে। অসমৰ সকলো অঞ্চল সামৰি জ্ঞানৰ প্ৰসাৰৰ বাবে ব্ৰতী হৈ থকা মহাবিদ্যালয়সমূহৰ নেতৃত্বত থকা অধ্যক্ষসকলৰ আগমনে নিশ্চয়কৈ আমাক এক নতুন মাত্ৰা প্ৰদান কৰিব।

আমাৰ মহাবিদ্যালয়ত এই অধিবেশনখনি অনুষ্ঠিত কৰাৰ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰাৰ বাবে পৰিষদৰ সভাপতি, সম্পাদক তথা কাৰ্যনিৰ্বাহকৰ সমূহ সদস্যক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলোঁ। অভ্যর্থনা সমিতিৰ সভাপতিৰ আসন গ্ৰহণ কৰাৰ বাবে আৰু সিদ্ধান্ত হোৱা দিনাৰে পৰা দিহা-পৰামৰ্শ তথা সহায় সহযোগিতা আগবঢ়োৱাৰ বাবে স্থানীয় বিধায়ক তথা অসম চৰকাৰৰ মাননীয় মন্ত্ৰী শ্ৰীযুত কেশৱ মহন্তক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলো। নগাঁও-মৰিগাঁও মণ্ডলৰ তৰফৰ পৰা আগবঢ়োৱা সহযোগিতা আৰু আৰ্থিক সহায়ৰ বাবে সমূহ সদস্যকে বিশেষকৈ সভাপতি আৰু সম্পাদকক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলো।

পৰিচালনা সমিতিৰ মাননীয় সভাপতি শ্ৰীযুত প্ৰভাত চন্দ্ৰ গোস্বামীয়ে আগবঢ়োৱা পৰামৰ্শ আৰু সহযোগিতাৰ বাবে কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলো, সমিতিৰ আনসকল সদস্যলৈকো ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলো। সিদ্ধান্ত গৃহীত হোৱাৰে পৰা মোক উৎসাহিত কৰি থকা আৰু এই অধিবেশনখনিক সাফল্যমণ্ডিত কৰিবলৈ কষ্ট কৰি অহা আমাৰ শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰী, কৰ্মচাৰী, আৰু অন্যান্য কৰ্মী সকলোকে ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

এই অধিবেশনখনি সফল কৰাৰ বাবে যিসকল ব্যক্তি আৰু প্ৰতিষ্ঠানে আৰ্থিক সহযোগিতা আগবঢ়ালে তেখেতসকল সকলোলৈকে ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলো। SIPRD-ৰ অধ্যক্ষলৈকো ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলো।

ব্যক্তিগতভাৱে মোক সংগ দিয়া ড° শিৱৰঞ্জন মহন্ত, ড° ভূৱনানন্দ পাটনায়ক, ড° ব্ৰজেন্দ্ৰ কুমাৰ দাস, ড° সত্যেন্দ্ৰনাথ বৰ্মন, ড° মনজিৎ গগৈ, ৰংগন গোস্বামী, দেৱকান্ত, হিমাক্ষী আদিলৈকো মোৰ ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলো। লগতে স্মৃতিগ্ৰন্থখানিত নিজা লেখাৰে সমৃদ্ধ কৰা লেখকসকলোলৈকো কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলো।

অধিবেশনখনিলৈ আহি অধ্যক্ষসকলে যদি সুখানুভূতি লাভ কৰে তেন্তে আমি সফল হৈছো বুলি ভাবিব পাৰিম।

সূচীপত্ৰ

সম্পাদনা সমিতি

ড° ৰাজু পোখৰেল, সমন্বয়ক

ড° জয়ন্ত কুমাৰ দাস, সদস্য

পৰাগ দাহাল, সদস্য

ড° নৃপেন চন্দ্ৰ দাস, সদস্য

বিশেষ দ্ৰষ্টব্য :

স্মৰণিকাখনিত প্ৰকাশিত প্ৰবন্ধ লানিৰ যিকোনো মন্তব্য, মতামত বা

বাদানুবাদৰ বাবে সম্পাদনা সমিতি কোনোদৰে দায়ী নহয়।

কলিয়াবৰৰ আত্মাৰাম শৰ্মাই তৰ্জমা কৰা প্ৰথম অসমীয়া ছপা পুথি ‘ধৰ্মপুস্তক’ৰ দূশবছৰ ॥ ড° দেৱব্ৰত শৰ্মা ॥ 11

কলিয়াবৰ কলেজৰ অতীত মধুৰ স্মৃতি আৰু বৰ্তমান ॥ নৰেন্দ্ৰ নাথ হাজৰিকা ॥ 22

কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয় সম্পৰ্কে একাষাৰ ॥ প্ৰভাত চন্দ্ৰ গোস্বামী ॥ 28

Merits and Pitfalls of Privatization of Higher Education ॥ Dr. Balendra Kr. Das ॥ 31

উচ্চ শিক্ষা : প্ৰত্যাহ্বান আৰু প্ৰত্যুত্তৰ ॥ ড° মুকুন্দ ৰাজবংশী ॥ 35

NAMGHAR AND BHAGAVAT TUNGI: DE-INSTITUTIONALIZATION OF
RELIGIOUS PRACTICES ॥ Dr. Bhubanananda Pattanaik ॥ 43

কলিয়াবৰৰ আয়ুসৰেখা কলং ॥ ভূপেন শৰ্মা ॥ 49

কোন দিশে আমাৰ উচ্চ শিক্ষা? ॥ ড° দীনেশ বৈশ্য ॥ 58

মূল্যবোধ-শিক্ষা ॥ ড° বেদ কুমাৰ চলিহা ॥ 65

কলিয়াবৰৰ চকুলো ॥ ৰুণিমা শৰ্মা ॥ 70

চাহৰ বিষয়ে যৎকিঞ্চিৎ ॥ ড° ৰাজু পোখৰেল ॥ 73

সংকটৰ গৰাহত কলিয়াবৰীয়া সংস্কৃতি ॥ ড° নৃপেন চন্দ্ৰ দাস ॥ 79

বিন্দুৰ পৰা সিদ্ধিলৈ ॥ ড° বশিষ্ঠ কলিতা ॥ 83

চিত্ৰ-ভাস্কৰ্যকলা আৰু কলিয়াবৰ ॥ ড° জয়ন্ত কুমাৰ দাস ॥ 87

Reception Committee ॥ 95

কলিয়াবৰৰ আত্মাৰাম শৰ্মাই তৰ্জমা কৰা প্ৰথম অসমীয়া ছপা পুথি ‘ধৰ্মপুস্তক’ৰ দুশবছৰ

দ° দেৱব্ৰত শৰ্মা

অধ্যক্ষ, যোৰহাট মহাবিদ্যালয়

আজিৰ পৰা ঠিক চাৰিবছৰ আগতে, অৰ্থাৎ ২০১৩ চনৰ দিচেম্বৰ মাহতে প্ৰথমখন অসমীয়া ছপা পুথি প্ৰকাশৰো দুশবছৰ সম্পূৰ্ণ হয়। অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ প্ৰথম ত্ৰিমূৰ্তিৰ এজন গুণাভিৰাম বৰুৱাই প্ৰথমখন অসমীয়া মুদ্ৰিত গ্ৰন্থ ‘ধৰ্মপুস্তক’ৰ অনুবাদৰ লগত জড়িত আত্মাৰাম শৰ্মাৰ বিষয়ে এনেদৰে লিখিছে :

‘মানব দিনৰ পূৰ্বেই কলিয়াবৰৰ আত্মাৰাম নামে এজন অসমীয়া বান্ধণ গৈ শ্ৰীৰামপুৰত বাস কৰি আছে। তেওঁ তাতে বিয়া কৰাইছে। সতি সন্তান হৈছে। তেওঁ ছপাখানাৰ পণ্ডিত আছিল। তেওঁৰ সাহায্যত ডাক্তৰ কেৰি

পাদ্ৰি চাহাবে প্ৰথমে অসমীয়াত খৃষ্টিয়ানৰ বাইবেল ছপায়।’
(আনন্দৰাম ঢেকীয়াল ফুকনৰ জীৱন চৰিত্ৰ)

উক্ত ত্ৰিমূৰ্তিৰ অন্যতম আনন্দৰাম ঢেকীয়াল ফুকনে আত্মাৰাম শৰ্মাৰ বিষয়ে এনেকৈ কৈছিল : ‘The whole of the Bible was translated and published by the Serampore missionaries with the aid of Atmaram Sharma, an Assamese pandit in the year 1813.’ (A few Remarks on the Assamese Language and Vernacular Education)

উল্লেখযোগ্য যে আত্মাৰাম শৰ্মাৰ বিষয়ে পৰোক্ষ-

উল্লেখ স্বয়ং দ° কেৰিৰ চিঠি এখনতে এনেকৈ পোৱা যায় : 'An Assamese Brahmin was baptized at Serampore late in 1803 while returning from a visit to the temple of Jagannath in Orissa.'

আত্মাৰাম শৰ্মাৰ বিষয়ে আন পণ্ডিতবৰ্গ

বৰেণ্য পণ্ডিত ডিম্বেশ্বৰ নেওগে লিখিছে ‘... এই শ্ৰীৰামপুৰৰ মিছনেৰীসকলেই বঙলা ভাষাৰ উপৰিও অসমীয়া ভাষাৰ ওপৰত চকু দিছিল আৰু ১৮১১ত নগাঁও কলীয়াবৰৰ আত্মাৰাম শৰ্মাক শ্ৰীৰামপুৰলৈ নি তেওঁৰ হতুৱাই গোটেই বাইবেল গ্ৰন্থ অসমীয়ালৈ ভঙাই ১৮১৩ চনত প্ৰকাশ কৰায়।’

দ° মহেশ্বৰ নেওগে জনাইছে, ‘১৮১০ খৃষ্টাব্দত শ্ৰীৰামপুৰ প্ৰেছে অসমীয়া অনুবাদৰে কাম আৰম্ভ কৰে। এই অনুবাদৰ খচৰা কৰোৱা হৈছিল সম্ভৱতঃ কলিকতাত থকা অসমীয়া পণ্ডিত আত্মাৰাম শৰ্মাৰ হতুৱাই। এই বিষয়ত কোনো শ্ৰীৰামপুৰীয়া অভিলেখ নাই।’ (অৰুনোদইৰ পাতনি)

এই বিষয়ে আন এজন বিশিষ্ট পণ্ডিত দ°

সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই কয়ঃ ‘ভৰ ডেকা বয়সতে আত্মাৰামে জগন্নাথ ক্ষেত্ৰলৈ তীৰ্থ কৰিবলৈ যায়। উভতি আহোতে শ্ৰীৰামপুৰৰ বেপ্টিষ্ট মিছনৰ প্ৰধান অধ্যক্ষ উইলিয়াম কেৰী চাহাবৰ এজেণ্টে তেওঁক লগ পাই কেৰী চাহাবৰ লগত পৰিচয় হোৱাৰ সুযোগ ঘটাই দিয়ে। কেৰী চাহাবে ইতিমধ্যে ভাৰতৰ প্ৰধান ভাষাসমূহলৈ বাইবেল অনুবাদ কৰাত আত্মনিয়োগ কৰি আছিল আৰু নিজেই বাইবেলখন সংস্কৃত আৰু বঙলা ভাষালৈ অনুবাদ কৰাত ব্যস্ত আছিল। তেওঁ বহু ভাষাবিদ চাহাব আছিল। ভাৰতৰ ভালেকিটা ভাষা জনাৰ উপৰিও কেইবাটাও ইউৰোপীয় ভাষা জানিছিল। তেওঁ অসমীয়া ভাষালৈ বাইবেল অনুবাদ কৰাৰ পৰিকল্পনা কৰিছিল যদিও উপযুক্ত পণ্ডিত নোপোৱাত সেই কাম হাতত ল’ব পৰা নাছিল। আত্মাৰাম শৰ্মাক লগ পাই আৰু তেওঁৰ পাণ্ডিত্যৰ প্ৰমাণ পাই বাইবেলৰ অনুবাদৰ দায়িত্ব তেওঁৰ ওপৰত অৰ্পণ কৰে। ১৮০৩ খ্ৰীষ্টাব্দত আত্মাৰামে আনুষ্ঠানিকভাৱে খ্ৰীষ্টধৰ্ম গ্ৰহণ কৰে। তেওঁ সম্ভৱতঃ তেতিয়া অবিবাহিত আছিল। সেই কাৰণে খ্ৰীষ্টধৰ্ম গ্ৰহণ কৰাৰ পাচত অসমলৈ উভতি নাই সেই ঠাইৰে (শ্ৰীৰামপুৰ)

স্থানীয় ছোৱালী বিয়া কৰাই নিগাজিকৈ বাস কৰি বাইবেলৰ অসমীয়া অনুবাদৰ কামত আত্মনিয়োগ কৰে। অনুবাদ কাৰ্য ১৮১০ খ্ৰীষ্টাব্দ মানত সম্পূৰ্ণ কৰি কেৰী চাহাবৰ হাতত অৰ্পণ কৰে। কেৰী চাহাবে সেই অনুবাদ প্ৰয়োজন অনুসৰি সংশোধন কৰি কেবাজনো অসমীয়া পণ্ডিতৰ হতুৱাই পৰীক্ষা কৰাই ছপাশালত দিয়ে ১৮১০ খ্ৰীষ্টাব্দত। আত্মাৰামৰ অনুবাদ প্ৰশংসা কৰি অনুমোদন জনোৱা অসমীয়া কেইজন আছিল লক্ষ্মীকান্ত তৰ্কালংকাৰ, পদ্মধৰ বিদ্যা বাগীশ, বিশ্বনাথ তৰ্কালংকাৰ। এওঁলোকে সেইসময়ত নৱদ্বীপত অধ্যয়ন কৰি আছিল।’ (বিপুল চন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য সম্পাদিত বক্তৃতাপুঞ্জৰ পৰা)

এই বিষয়ে আত্মাৰাম শৰ্মাৰ অনুগামী তেখেতৰ স্মৃতিৰক্ষাৰ বিশেষ উদ্যোগী তথা বিশিষ্ট গৱেষক বিপুল চন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্যই এনেকৈ কয় : ..... ‘আত্মাৰাম শৰ্মাৰ নাম চিৰযুগমীয়া কৰিবৰ বাবে অসম সাহিত্য সভায়ো আজি পৰ্যন্ত কোনো প্ৰচেষ্টা হাতত লোৱা পৰিলক্ষিত নহ’ল। প্ৰথম অসমীয়া ছপাপুথিৰ অনুবাদক হিচাপে, অসমীয়া ভাষাৰ (আধুনিক) প্ৰথম অনুবাদ সাহিত্যৰ জন্মদাতাৰূপে

আৰু প্ৰথম অসমীয়া আধুনিক গদ্যলেখকৰূপে আত্মাৰাম শৰ্মা অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীৰ পাতত এটি শাৰীতে সীমাবদ্ধ থাকিল। উপযুক্ত তথ্যপাতিৰে সমৃদ্ধ কৰি এখন পুথি ৰচনা কৰাও পাবলৈ নাই। .... আত্মাৰাম শৰ্মাই তীৰ্থ ভ্ৰমণ কৰি অহাৰ পিচত কলিকতাত থাকোঁতেই কেৰী চাহাবৰ এজেন্ট পাই অনুবাদ কাৰ্যত লগাইছিল। তেওঁক খুব সম্ভৱ ১৮০৩ চনত বাপ্তিষ্ট ধৰ্মগ্ৰহণ কৰাই অনুবাদ কৰ্মত নিযুক্তি দিছিল।’ (উৎস : ‘আগলি কলাপাত’, বিপুল চন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য সম্পাদিত বক্তৃতাপুঞ্জ।’

ধৰ্মপুস্তকত সৰল বানান

আত্মাৰাম শৰ্মাৰ যুগত কোনো বিস্তৃত অসমীয়া অভিধান বা ব্যাকৰণ নাছিল। ১৮১০ চনত ধৰ্মপুস্তক যুগুতোৰাৰ আগত মাত্ৰ দুখন তাই-অসমীয়া শব্দকোষ যুগুতোৰা হৈছিল। ১৭৯৫ চনত টেঙাই মহন পণ্ডিত আৰু বমাকান্ত মলাধৰীয়া বৰুৱাই বৰঅস্ম আৰু লতিঅস্ম নামৰ তাই-অসমীয়া, অসমীয়া-তাই শব্দকোষ দুখন যুগুতালেও সেই দুখন আত্মাৰাম শৰ্মা বা উইলিয়াম কেৰিৰ হাতত

পৰাৰ সম্ভাৱনা কম, বা পৰিলেও ইংৰাজী/বাংলাৰ পৰা নিউ তেস্তামেণ্টৰ অনুবাদৰ ক্ষেত্ৰত কামত নাহে। আনহাতে ১৮১০ চনতে, বোধহয় কলকাতাতে, ৰচিনাথ বুঢ়াগোহাঁয়ে সংস্কৃত-অসমীয়া-কামৰূপী শব্দকোষ যুগুতাইছিল (এই লেখকৰ সম্পাদনাত ২০১২ চনত প্ৰথম বাৰৰ বাবে ছপাবূপত প্ৰকাশিত) সেইখন আত্মাৰাম শৰ্মাই পোৱা বা ব্যৱহাৰ কৰাৰ অৱকাশ কম। সেয়েহে ধৰ্মপুস্তকত সৰল বানানৰ সন্টালনি প্ৰয়োগে দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰে। অৱশ্যে তেওঁ কোনো পদ্ধতিগতভাৱে সৰল বানান ব্যৱহাৰ কৰিছিল বুলি আমি ক’ব খোজা নাই। কাৰণ একেটা শব্দৰে জটিল বানান আৰু একাধিক বানান ইয়াত দেখা গৈছে।

তলত আমি ৮৪৬ পৃষ্ঠাৰ সুবিশাল গ্ৰন্থখনৰ প্ৰথম এক চতুৰ্থাংশত পোৱা তেনে কিছু শব্দ ডাঙি ধৰিছোঁ। উল্লেখ থাকে যে আমি সমগ্ৰ গ্ৰন্থখনৰে বিশ্লেষণ কৰি থৈছোঁ যদিও স্থানাভাৱত মাত্ৰ এক চতুৰ্থাংশতে সন্ধান থাকিলোঁ। ১৮১৩ চনত শ্ৰীৰামপুৰ মিচন প্ৰেচৰ পৰা প্ৰথমবাৰ প্ৰকাশিত আৰু ২০১২ চনত সূৰ্য্য হাজৰিকাৰ দ্বাৰা সংগৃহীত আৰু সম্পাদিত হৈ অসম প্ৰকাশন পৰিষদৰ দ্বাৰা সম্পাদিত

হোৱা এই সুবিশাল ধৰ্মপুস্তকখনৰ বিষয়ে আমি আৰু মন্তব্য সামৰনিত আগবঢ়াম। এতিয়া মাত্ৰ একাংশ শব্দৰ সৰল বানানৰ খতিয়ান দিছোঁ।

পৃষ্ঠা	ধৰ্মপুস্তকৰ সৰল বানান	প্ৰচলিত বানান
৯	আচিল	আছিল
১৭	মিচা	মিছা
১৭	লোন	লোণ
১৭	পহৰ	পোহৰ
১৬	আৰৰিয়া	আৰৰীয়া
১৬	বিয়াপিল	ব্যাপি পৰিল
১৫	মাচমৰিয়া	মাছমৰীয়া
১৮	বিসৰগো	বিসৰ্গ
১৯	বন্দি	বন্দী
২০	বৰ্কাপৰ	বৰকাপোৰ
২১	ঘিনোৱা	ঘিনোৱা
২৩	লঘোনিয়া	লঘোণীয়া

পৃষ্ঠা	ধৰ্মপুস্তকৰ সৰল বানান	প্ৰচলিত বানান	পৃষ্ঠা	ধৰ্মপুস্তকৰ সৰল বানান	প্ৰচলিত বানান	পৃষ্ঠা	ধৰ্মপুস্তকৰ সৰল বানান	প্ৰচলিত বানান
২৫	বনবাৰি	বনবাৰী	৩৯	খ্ৰীষ্ট	খ্ৰীষ্ট	৮৩	ফলিয়া	ফলীয়া
২৫	স্বৰগি	স্বৰ্গী	৩৯	উতৰ	উত্তৰ	৯০	তেলিয়া	তেলীয়া
২৭	গিয়ানী	জ্ঞানী	৩৯	দুখিয়া	দুখীয়া	৯২	ছাগলি	ছাগলী
২৮	ডাঙৰিয়া	ডাঙৰীয়া	৪১	নগৰিয়া	নগৰীয়া	৯৭	সৌখিন্তে	সৌখিনিতে
২৮	কুঠিয়া	কুঠীয়া, কুঠৰোগী	৪৬	জগৰিয়া	জগৰীয়া	৯৮	সখি	সখী
২৮	কুঠ	কুঠ	৫৪	পানি	পানী	১০৩	দুপৰিয়া	দুপৰীয়া
২৮	উসৰগিবলৈ	উৎসৰ্গ কৰিবলৈ	৫৮	পাইচিল	পাইছিল	১০৪	বৰনিয়া	বৰণীয়া
২৯	জৰ	জ্বৰ	৬৩	অকলসৰিয়া	অকলশৰীয়া	১০৪	চিপাহি	চিপাহী
৩১	চৰিচিল	চৰিয়াছিল	৬৩	এইৰূপ	এইৰূপ	১০৫	তিনিপৰিয়া	তিনিপৰীয়া
৩১	ৰখিয়া	ৰখীয়া	৬৪	দুভৰিয়া	দুভৰীয়া	১১২	ৰুগিয়া	ৰোগীয়া
৩২	আচে	আছে	৬৫	উধাৰিবলৈ	উদ্ধাৰিবলৈ	১২১	কান	কাণ
৩৩	মৰিচে	মৰিছে	৬৫	সুকিয়া	সুকীয়া	১২৫	কাঢ়িচিলে	কাঢ়িছিলে
৩৫	গৰাকি	গৰাকী	৬৫	সাখি	সাক্ষী	১২৬	কোৰাল	কোঢ়াল
৩৮	নেবেচে	নেৰেছে	৬৭	ঘৈনিয়েক	ঘৈণীয়েক	১২৬	কান্দিচ	কান্দিছ
৩৮	মাহিমাক	মাহীমাক	৬৭	নেথেমা	ক্ষমা নকৰা	১২৭	ভনিয়েক	ভনীয়েক

পৃষ্ঠা	ধৰ্মপুস্তকৰ সৰল বানান	প্ৰচলিত বানান
১২৯	থৈচিল	থৈছিল
১৩১	হালধিয়া	হালধীয়া
১৪৩	আলহি	আলহী
১৪৬	মিচলিয়া	মিছলীয়া
১৪৭	বেজি	বেজী
১৫৭	বড়পিৰা	বৰপীৰা
১৫৮	দুৰৰি	দুৰৰী
১৬১	মানিখা	মাজনিশা
১৭৪	পূজাৰি	পূজাৰী
১৭৫	গৰভ	গৰ্ভ
১৮১	চুবুৰিয়া	চুবুৰীয়া
১৮৭	বনুৰা	বণুৰা
১৯৬	পুৰনি	পুৰণি
২০৬	বাঁহি	বাঁহী
২১১	উসাহ	উশাহ

এইখিনিতে মন কৰিবলগীয়া যে আত্মাৰাম শৰ্মাই স্বতস্ফুৰ্তভাৱে যি সৰল বানান প্ৰয়োগ কৰি গৈছিল, সি কেৱল পুৰনি অসমীয়া দেশী শব্দবোৰতে সীমাবদ্ধ নাছিল আনকি বিশুদ্ধ সংস্কৃত শব্দবোৰতো তেওঁ গতবিধি প্ৰয়োগৰ পৰা বিৰত থাকি সৰল বানান প্ৰয়োগ কৰাৰ এমুঠি উদাহৰন আমি তলত ডাঙি ধৰিলোঁ :

পৃষ্ঠা	ধৰ্মপুস্তকৰ সৰল বানান	মূল সংস্কৃত বানান
৪২	লাৱন্য	লাৱণ্য
১১৫	ৰোগি	ৰোগী
১৩৯	প্ৰান	প্ৰাণ
১৪২	মুচৰ্চাগত	মুচ্ছৰ্চাগত
১৫৮	বন	বণ
১৬৭	নিন্দাবানী	নিন্দাবাণী
১৭২	দক্ষিণ	দক্ষিণ
২০১	পৰিমান	পৰিমাণ

সমগ্ৰ গ্ৰন্থখনৰ পৰা আমি সহস্ৰাধিক এনে উদাহৰন দিব পাৰিম যদিও ইয়াত এইখিনি কোৱাই যথেষ্ট যে স্বতস্ফুৰ্তভাৱে আত্মাৰাম শৰ্মাই মানুহৰ মুখৰ মাত বা উচ্চাৰণৰ লগত সংগতি ৰাখি বেছিভাগ শব্দৰে বানান কৰিছিল, যাৰ ফলত সেইবিলাক সৰল বানান হৈ পৰিছিল। অসচেতনভাৱে বৰ্ণবিন্যাস কৰা বাবে কিছু বিসংগতি ৰৈ গৈছিল যদিও গতবিধি-স্বত্ববিধিৰ বিপৰীতে; ঈ, উ, য আদিৰ সলনি দন্ত্য বৰ্ণ, ই, উ, স আদিৰ ব্যৱহাৰৰ বাহুল্য ইয়াত পৰিলক্ষিত হয়। হেম সৰস্বতীৰ প্ৰহলাদ চৰিত্ৰৰ পৰা শংকৰদেৱৰ কীৰ্তন হৈ, সপ্তদশ শতিকাৰ অসম বুৰঞ্জীলৈকে, জাদুৰাম-ব্ৰনচন-অৰুনোদই হৈ ভাষাচাৰ্য গোলোক চন্দ্ৰ গোস্বামীৰ নেতৃত্বত অসমীয়া জাতীয় অভিধানলৈকে সৰল বানানৰ যি নিৰৱচ্ছিন্ন প্ৰৱাহ বলিৰ লাগিছে তাৰ প্ৰভাৱৰ পৰা ধৰ্মপুস্তকো বাহিৰত নহয়।

ধৰ্মপুস্তকত নিভাঁজ অসমীয়া শব্দ

ইয়াৰ বাহিৰেও আজিকালি বৰকৈ প্ৰচলিত নোহোৱা অসমীয়া ভাষাৰ বহু শুবলা নিভাঁজ শব্দও আত্মাৰাম শৰ্মাই

ধৰ্মপুস্তকত ব্যৱহাৰ কৰিছিল, যিখিনি জনা উইলিয়াম কেৰিৰ বাবে মুঠেও সম্ভৱ নাছিল। আমি ইয়াত তেনে এখিনি শব্দ আৰু প্ৰচলিত প্ৰতিৰূপবিলাক ডাঙি ধৰিছোঁ :

পৃষ্ঠা	ধৰ্মপুস্তকৰ ব্যৱহৃত শব্দ	বৰ্তমান প্ৰচলিত ৰূপ/ অৰ্থ
২৬	সৰ্বসাং	সকলো সাং বা শেষ
৩০	পাতিশিয়াল	সৰুশিয়াল
৩৩	যাহানি	কাহানিৰ দৰে, যেতিয়া
৩৩	জুতকিয়া	যৌতুকীয়া
৩৬	আলহি পোহা	অতিথি আপ্যায়ন কৰা
৩৬	অহিংসক	অহিংস
৪৭	কেতেটি	কেইটামান
৫৩	দিহ	আঞ্জা, জোল

পৃষ্ঠা	ধৰ্মপুস্তকৰ ব্যৱহৃত শব্দ	বৰ্তমান প্ৰচলিত ৰূপ/ অৰ্থ
৫৭	নপখালে	নোধোৰে
৫৮	টিঙনাশালি	পাইখানা, শৌচাগাৰ
৫৮	চুচিনাও	এবিধ নাও
৫৮	চুইমৈ মাচ	এবিধ মাছ
৭৩	নিজম দে	চুপ থাক
৭৩	পৰশিলে	স্পৰ্শ কৰিলে
৭৪	ৰিঙাৰাৰা	চিঞৰ-বাখৰ
৭৫	এধাৰখোৱা	গাখীৰখোৱা
৭৫	ৰাত্ৰিপুহা	ৰাতিপুৱা
৭৫	লগতিলেই	লগেলগেই
৭৮	ঘৰ সজিয়া	ঘৰ সাজোতা
৭৮	বহতা	কঢ়িয়াওঁতা
৮১	দিকিৰ	ফালৰ

পৃষ্ঠা	ধৰ্মপুস্তকৰ ব্যৱহৃত শব্দ	বৰ্তমান প্ৰচলিত ৰূপ/ অৰ্থ
৮১	যেতে	যেতিয়ালৈকে
৮৬	নুভুৰুকিয়ায়	নুফুচুলায়
৮৮	ভণ্ডনা	প্ৰতাৰণা
৮৯	মাতোৱাল	নিচাগ্ৰস্ত, মন্ত
৮৯	সম্পতি	সম্পত্তি
৯০	মানিখা	মাজনিশা
৯৭	উৰুমি	হাই, গঙগোল
১০০	দ্ৰুহিয়া	বিদ্ৰোহী
১০৩	এৰাও	আৰাও, চিঞৰ-বাখৰ
১০৪	বেঙেনা বৰনিয়া	বেঙুনীয়া
১০৪	গুটিপাত	?
১০৫	পতিয়ও	পতিয়ন যাওঁ
১০৬	শৰীল	শৰীৰ

পৃষ্ঠা	ধৰ্মপুস্তকৰ ব্যৱহৃত শব্দ	বৰ্তমান প্ৰচলিত ৰূপ/ অৰ্থ
১০৭	বিদুলি	বিজুলি
১১৬	এনাৰি	?
১২৩	মৈদামনি	সমাধিক্ষেত্ৰ
১২৪	বৰা	বৰাগাহৰি
১৩২	তিনিপৰিয়া ৰাতি	ৰাতি তৃতীয় প্ৰহৰ
১৩২	তৰাহী	?
১৩২	টিমাল	কমিল
১৩৫	চুৰাবকৰা	চুৰা
১৩৫	কাবো	কাবৌ কাকুতি
১৩৫	জিবা	জিভা
১৩৭	মাতোন	মাথোন
১৩৭	উত্তৰাউত্তৰী	তৰ্কাতৰ্কি
১৪৫	আঙুলিকতপা	টিপচহি

পৃষ্ঠা	ধৰ্মপুস্তকৰ ব্যৱহৃত শব্দ	বৰ্তমান প্ৰচলিত ৰূপ/ অৰ্থ
১৪৫	পৈয়েক	গিৰিয়েক, স্বামী
১৪৫	হুকিয়ালে	ধমকি দিলে
১৪৮	সুম্পি	সঁপি
১৫১	শিখনি	শিক্ষা
১৫৯	এধাৰ	গাখীৰ
১৬১	ফন্দ কৰি	বুদ্ধি কৰি
১৬২	সুমৰিবলৈ	সুঁৰৰিবলৈ
১৬৪	মেহৰখিয়া	ভেৰা ৰখীয়া
১৬৭	চৰালে	চৰিয়ালে
১৬৫	গাপিলীয়া	?
১৬৯	সন্তোহ	সন্তোষ
১৬৯	কোটোৰা	?
১৭০	গুটিকাপাত	?
১৭৯	ৰিং পাৰি	চিঞৰ মাৰি

পৃষ্ঠা	ধৰ্মপুস্তকৰ ব্যৱহৃত শব্দ	বৰ্তমান প্ৰচলিত ৰূপ/ অৰ্থ
১৭৯	তৃপিতি	তৃপ্তি
১৯৪	হাতবাও	হাতবাউলি
২০১	ঝোকৰা	জোকৰা
২১০	জুলুৰিজুপুৰি	জুৰুলিজুপুৰি
২১০	সমিচা	?
২১১	নিৰোধি	বাধা দি
২১৩	আৰাৰাৰ	চিঞৰ-বাখৰ

ধৰ্মপুস্তকত এনেধৰণৰ নিভাঁজ অসমীয়া শব্দ সহস্ৰাধিক আছে আৰু সেই সকলোবিলাকেই অসমীয়া জাতীয় অভিধানত অন্তৰ্ভুক্ত কৰিবলৈ সিদ্ধান্ত লোৱা হৈছে। সেইবিলাকৰ ভিতৰত যিবিলাক আন কোনো উৎসতে পাবলৈ নাই, সেইবিলাক শব্দৰ কাষত ইতালিক আখৰেৰে ‘আত্মাৰাম শৰ্মাৰ শব্দ’ বুলি লিখি দিয়াৰ সিদ্ধান্তও অসমীয়া জাতীয় অভিধানৰ সম্পাদন সমিতিয়ে লৈছে। এইদৰেই

অসমীয়া ভাষাৰ আধুনিকীকৰণ অভিযানৰ অগ্ৰদূত এইজন মহান অসমীয়াৰ ঋণ স্বীকাৰৰ এটি বিনম্ৰ প্ৰচেষ্টা হ'াতত লোৱা হৈছে।

ধৰ্মপুস্তকত সংস্কৃতীয়া শব্দৰ পয়োভৰ

এইখিনি কথা কোৱাৰ অৰ্থ এইটো নহয় যে ধৰ্মপুস্তকত কেৱল সৰল বানান আৰু নিভাঁজ অসমীয়া শব্দহে বিৰাজমান তেনে বানান আৰু শব্দৰ সমান্তৰালভাৱে ইয়াত সংস্কৃতীয়া আৰু বঙলুৱা শব্দও নিচেই কম হয়। বৰং ক'ব পাৰি তেনে শব্দৰাজিয়ে অসমীয়া থলুৱা শব্দৰাজিৰ লগত তাত টনা আজোৰাহে কৰিছে। আগে-পাচে কেতিয়াও অসমীয়া ভাষাত ব্যৱহাৰ নোহোৱা বা কদাচিতহে ব্যৱহাৰ হোৱা তেনে শব্দবোৰ ইয়াত ব্যৱহাৰৰ কাৰণবোৰ এনে হ'ব পাৰে :

- ১) উইলিয়াম কেৰি আৰু আত্মাৰাম শৰ্মা দুয়ো সংস্কৃত ভালকৈ জানিছিল।
- ২) শৰ্মাই ইংৰাজী নাজানিছিল।
- ৩) কেৰিয়ে অসমীয়া নাজানিছিল।

৪) শৰ্মাই কেৰিৰ বাংলা বাইবেলৰ ওপৰতে ঘাইকৈ নিৰ্ভৰ কৰিবলগীয়া হৈছিল.....

তলত আমি তেনেধৰণৰ শব্দবোৰৰ এখন প্ৰাথমিক তালিকা ডাঙি ধৰিলোঁ। লগতে কৈ ৰাখিলোঁ যে এনে শব্দবোৰৰ বেছিভাগৰে ব্যৱহাৰ আজিৰ অসমীয়াত যদিও বিৰল তথাপিও মুদ্ৰণ যুগৰ প্ৰথমজন আধুনিক অসমীয়াৰ প্ৰতি সন্মান জনাই আমি সেই প্ৰতিটো শব্দকে 'আত্মাৰাম শৰ্মাৰ শব্দ' অভিধানৰে অসমীয়া জাতীয় অভিধানত অন্তৰ্ভুক্ত কৰাৰ সিদ্ধান্ত লোৱা হৈছে।

সংস্কৃতীয়া শব্দৰ প্ৰাদুৰ্ভাৱ

ধৰ্মপুস্তকত ভিৰ কৰা সংস্কৃত তথা সংস্কৃতীয়া শব্দৰ এখন তালিকা ইয়াত তুলি দিয়া হ'ল :

নিৰ্বিৰোধ কৰোঁতা, দ্ৰাক্ষা (পৃষ্ঠা ২৭), অপৰমার্থকৰোতা হ'ং (২৭), অল্পপ্ৰতীতিযুক্ত (৩০), অপৰামাৰ্থিক (৫১), অপ্ৰতীতিমন্ত (৫৬), ৰক্তিমাৰ্ণ (৫৮), অনাস্তিক, অপথগামী (৬২), সপ্তোত্তৰ (৬৬), নিস্কামী (৭০), পৰমার্থাচৰণ (৭৭), নিমন্ত্ৰণীয়া (৭৮), সন্নিবৰ্ষ

(৯৮), গ্ৰামবৃদ্ধ (৯৯), আতনন্তৰে (১০২), শক্তনুসাৰে (১০৭), অন্যোঅন্যে (১০২), উৎসৰগ (১১৯), নিন্দাচাৰ (১১৯), তদনুৰূপে (১২২), নিবৰ্তিল (১২৩), ৰাতিৰিদ্ৰা (১২৩), সৰ্বোপৰিস্থ (১২৬), পাঞ্চ (১৩৭), মৰ্য্যাতা (১৫৪), নিঃসন্ততি (১৫৫), মৃত্যুকাৰী (১৭৪), অনাআৰ্ত্তি (১৭৬), ব্ৰাহ্ম্য (১৮১), উপৰিস্থ (১৮৩), আচাৰ্য্যাণী (১৮৪), বৎসৰি বৎসৰি (১৮৫), বিশ্বাসঘাতি (১৯৯), দুৰ্ভক্তি (২০১), সহিষ্ণুতাপূৰ্বক (২০৯), তোৰথ (২১৩), কম্পিকম্পি (২১৩) ..... ইত্যাদি ইত্যাদি। কোৱা বাহুল্য এই তালিকা গ্ৰন্থখনৰ প্ৰথম এক চতুৰ্থাংশৰ পৰাহে যুগুতোৱা।

গত্ববিধি-ষত্ববিধিৰ বিপৰীত দিশ

এইখিনিতে আমোদজনক কথাটো হ'ল এই যে আত্মাৰাম শৰ্মাই দেশী শব্দহে নালাগে বিশুদ্ধ সংস্কৃত শব্দতো মাজে মাজে অনায়াসে গত্ববিধি-ষত্ববিধি উলংঘা কৰিছিল। উদাহৰনস্বৰূপে আমি তলত এখন চমু তালিকা ডাঙি ধৰিছোঁ :

পৃষ্ঠা	ধৰ্মপুস্তকৰ সৰল বানান	প্ৰকৃত সংস্কৃত বানান
৪৪	নস্ত	নষ্ট
-	দৃষ্টি	দৃষ্টি
৪৭	দৃষ্টান্ত	দৃষ্টান্ত
৫২	সন্তোস্ত	সন্তুষ্ট
৫৬	কোপাবিস্ত	কোপাবিস্ত
৬৭	সৃষ্টিকৰ্তা	সৃষ্টিকৰ্তা
-	সান্তম	সষ্টম
১৮৩	অস্তম	অষ্টম

বাৰম্বাৰ গুৰুবিধি-যত্নবিধিৰ এনে উলংঘন দেখি আমাৰ মনত খেলালে যে কিজানি ধৰ্মপুস্তকৰ হৰফত ‘স্ত’ যুক্তাক্ষৰটো নাছিলেই ! কিন্তু পাচত ৯৮ পৃষ্ঠাত ‘সান্তম’ শব্দটো পাই আমাৰ ভুল ভাগিল। ‘স্ত’ নথকা বাবে নহয়, শৰ্মাই কৰোঁ বুলিয়ে ‘স্ত’ৰ ব্যৱহাৰৰ সলনি প্ৰায়ে ‘স্ত’ হে ব্যৱহাৰ কৰিছিল।

বঙলুৱা-পচিমীয়া শব্দসম্ভাৰ

আত্মাৰাম শৰ্মা কলকাতাত থকা বাবেই হওক বা উইলিয়াম কেৰিৰ বাংলা সংস্কৰণৰ পৰা ধৰ্মপুস্তক অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰা বাবেই হওক, ইয়াৰ বঙলুৱা-পচিমীয়া প্ৰভাৱ পৰিস্ফুট। উদাহৰণস্বৰূপে তলৰ শব্দখিনিলৈকে চাওক :

পৃষ্ঠা	ধৰ্মপুস্তকৰ সৰল বানান	মূল ভাষা
১০	পুছিলে	হিন্দী
১২	পালটোৱা	হিন্দী, বাংলা
৩২	পালটাবলৈ	হিন্দী, বাংলা
৪৭	কাঁটাল	বাংলা
৫১	পটল	বাংলা
১৩০	জল্লাদ	আৰবী/ফাৰ্চী
১৩৪	কুৰ্বান	”
১৭১	জেমাদাৰ	”
-	সৰাইঘৰ	হিন্দী
১৯৯	সাৰা ৰাতি	বাংলা

অপ্ৰচলিত/আচলুৱা শব্দ-বানান

ইয়াৰ বাহিৰেও ধৰ্মপুস্তকত এনে এলানি শব্দ পোৱা যায়, যিবোৰ আজিৰ তাৰিখত হয় অপ্ৰচলিত, নহয় অপৰিচিত। তলত তেনে কিছু শব্দ আৰু সিবিলাকৰ বৰ্তমানৰ অৰ্থ বানান (বন্ধনীৰ ভিতৰত) দিয়া হ’ল :

নিদিয়োঁমানলৈকে (নিদিয়ালৈকে), বৎসৰিয়া (বহুৰীয়া), কাৰোনে (কাৰণে), দোৱাৰা (দ্বাৰা), মোহোৰ (মোৰ), নিকোনে (কাৰণে, হকে), স্বস্ত কৰিলে (সুস্থ কৰিলে), অনভিমানী (নিৰভিমানী), উসৰগ (উছৰ্গা), শোখাৰু (বিচাৰক), বৰখুন (বৰযুগ), বৰখায় (বৰষে), মৰ্খিব (ক্ষমা কৰিব), কান্দনী দাঁৎ কৰ্কৰণী (ভয়াবহ কিবা বুজাবলৈ), শবদ (বাতৰি বুজাবলৈ), অনুশোচ কৰিলেহেঁতেন (অনুতাপ / অনুশোচনা কৰিলেহেঁতেন), কিয়েলেই (কেলেই), নিৰ্জান (নিৰ্জন বা নিজম), আকাশীবাণী (আকাশবাণী), হামুখুৰি (হামখুৰি), বুড়ুঙতা (বুৰাঙতা), নাইকিবৰ (নথকাৰ), বড়খি (বৰশী), একতাপত্তি (?), তালন্তৰ (?), বুপাই (বোপাই), দ্ৰাক্ষাপথাৰ (আঙুৰবাৰী),

দ্রাক্ষানী (আঙুৰনী), ফিলাভৰি (?), বিশ্বাসিতা (বিশ্বস্ততা), বিদ্বন্ত (বিদ্বান), এখেলৈ (ইয়ালৈ), তৰুক (তৰক, বাচক), অলাভ কৰোঁতা (লোকচান কৰোঁতা), গাৰোবুটা (গাঁওবুটা), বিশ্বাসঘাতী (বিশ্বাসঘাতক), বিকৰ্থিলৈ (ককৰ্থনা কৰিলে, গৰিহনা দিলে), অসন্তোহ (অসন্তোষ), হৰিষিৎ (হৰ্ষিত), নাইকিছিল (নাথাকিছিল), মৰিশালিনী (মৰিশালী), ছেলকটা (লিংগৰ আগৰ চৰ্ম ছেদন কৰা), যোনাক (জোনাক), দ্ৰঢ়ায় (দঢ়াই দঢ়াই)... ইত্যাদি ইত্যাদি।

এই শব্দবিলাকৰ কিছুমান তেতিয়া হয়তো প্ৰচলিত আছিল, আন কিছুমান হয়তো অনুবাদৰ কাৰণে উপযুক্ত শব্দ নাপাই নিৰ্মাণ কৰি লোৱা হৈছিল। সি যিয়েই কি নহওক, সেইবোৰ অসমীয়া ভাষাৰে সম্পদ বুলি আমি গণ্য কৰিব লাগিব। সেয়েহে সেইবিলাকক সসন্মানে অসমীয়া জাতীয় অভিধানৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে।

আক্ষৰিক অনুবাদৰ ভুল

ধৰ্মপুস্তকৰ অসমীয়া অনুবাদ নিমজ আৰু শূৰলা হোৱা নাছিল। কেতিয়াবা আক্ষৰিক অনুবাদ কৰিবলৈ গৈ

উলিয়াম কেৰিৰ সৈতে আব্ৰাহাম শৰ্মা

অনুবাদকে উজুতি খোৱা দেখা যায়।

উদাহৰনস্বৰূপে মূল 'নিউ তেস্তামেণ্ট'ৰ Matthew 6 'The Sermon of the Mount' অধ্যায়ৰ তলৰ কথাখিনি মন কৰক : 'Be careful not to make a show of your religion before men; if you do, no reward awaits you in your Father's in heaven.'

'Thus, When you do some act of charity, do not announce it with a flourish of trumpets, as the **hypocrites** do in a synagogue and in the streets to win admiration from men. I tell you this : they have their reward already. No when you do some act of charity, do not let your left hand know what your right is doing; your good deed must be secret, and your Father who sees what is done in secret will reward you.'

এতিয়া ধৰ্মপুস্তকত ইয়াৰ অসমীয়া অনুবাদ চাওক : 'সাৱধান হোৱা আন মানুহৰ আগত সিহঁতে দেখিবলৈ

তোমালোকে দান্ ন কৰিবা তাক কৰিলে তোমোলাকৰ্ স্বৰ্গৰ্ পিতৃৰ পৰা তোমোলাকৰ্ একো ফল্ নহয়। এয়েৰেই যেতিয়া তুমি দান্ কৰা তেতিয়া মানুহৰ্ পৰা যশস্যা পাবলৈ সিনগগৎ আৰু পদুলিৰ মাজৎ কাল্পনিক হঁতৰ্ নিচিনাকৈ তুৰী নবজাবা। তোমোলাকৰ্ ময় স্বৰূপকৈ কওঁ সিহঁতে আপোনাৰ্ কৰম্ ফল্ পায়।...

ইয়াৰ প্ৰথম বাক্যটোতে ইংৰাজী মূলৰ লগত নিমিলা কথাটো লক্ষ্যণীয়। আনহাতে ইংৰাজী 'hypocrites' শব্দৰ অনুবাদ কেতিয়াও 'কাল্পনিক' হ'ব নোৱাৰে। 'দুমুখীয়া' ধৰণৰহে হ'ব। ইয়াৰ বাহিৰেও অনুবাদত প্ৰতিটো ব্যঞ্জনান্ত শব্দৰ অন্তত ব্যঞ্জনচিন দিয়াটোও লক্ষ্যণীয়। অনুমান কৰিবলৈ টান নহয় যে এনে বঙলুৱা ৰীতিৰ পৰাই হেমচন্দ্ৰ বৰুৱায়ো তেওঁৰ হেমকোষ অভিধানৰ প্ৰতিটো ব্যঞ্জনান্ত শব্দৰ শেষত ব্যঞ্জন চিন দিবলৈ লৈছিল। উদ্ধৃত অংশত আগত, মাজত আদি শব্দৰ শেহৰ 'ত' বোৰ 'ৎ' হোৱাটো যেনেকৈ মন কৰিবলগীয়া, তেনেকৈ মই, নাই, হতুৱাই আদি শব্দৰ 'ই' বোৰ ময়, নায়, হতুৱায় আদিত 'য়' হৈ পৰাটোও চকুত পৰা।

অসম প্ৰকাশন পৰিষদৰ পৰা প্ৰকাশিত ধৰ্মপুস্তকত আত্মাৰাম শৰ্মাৰ ছবি বুলি ধাৰণা দি ছপোৱা ছবিখনৰ সম্পৰ্কত ইন্তাৰনেতৰ তথ্য নিমিলে। সম্পাদনা কৰিবলৈ গৈ সূৰ্য্য হাজৰিকাই লিখা ১৫২ পৃষ্ঠাৰ সুদীৰ্ঘ পাতনিটোত তথ্যগত আৰু বাক্যাগাঁথনিগত ভুলো চকুত পৰিছে। ধৰ্মপুস্তকে জনপ্ৰিয়তা লাভ কৰিব নোৱাৰাৰ বাবে মোৰামৰীয়া বিদ্ৰোহীসকল দায়ীঃ এনেধৰণৰ বিতৰ্কিত কথাও তাত লিখা হৈছে। কিন্তু তৎসত্ত্বেও আমি বৃত্তিচ লাইব্ৰেৰিৰ পৰা ধৰ্মপুস্তকখন উদ্ধাৰ কৰাৰ আগে-পাচে সূৰ্য্য হাজৰিকাই চলোৱা কষ্টকৰ প্ৰচেষ্টাৰ অকুণ্ঠ শলাগ লৈছোঁ।

আত্মাৰাম শৰ্মালৈ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধাঞ্জলি

আৰু তাৰ শতগুণ শলাগ লৈছোঁ আত্মাৰাম শৰ্মাৰ। আজিৰ পৰা দুশচাৰিবছৰৰো আগতে বিদেশ-বিভূত গৈ অচিন-অজান পৰিবেশত কাম কৰি, ব্যাকৰণ-অভিধান বিহীনভাৱে, কোনো অসমীয়া পণ্ডিত বা সাধাৰণ মানুহৰ

লগত এয়াৰ কথা পতাৰ সুযোগ নোপোৱাকৈ তেখেতে এক অসাধ্য সাধন কৰিছিল। ছপাৰূপত ৮৬৪ পৃষ্ঠা হোৱা এই সুবহৎ গ্ৰন্থখনৰ ভাষান্তৰণৰ জৰিয়তে তেখেতে অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যক আধুনিক যুগত প্ৰৱেশ কৰাই গ'ল। সেয়া বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তিৰ যুগ, মুদ্ৰণ আৰু প্ৰচাৰমাধ্যমৰ যুগ। প্ৰথম মুদ্ৰিত অসমীয়া পুথি ধৰ্মপুস্তকৰ প্ৰণেতাজনক আজি ধৰ্মপুস্তকৰ দুশবছৰ পূৰ্তিত আমি প্ৰৱলভাৱে সুৰিছোঁ আৰু তেখেতৰ দ্বাৰা ব্যৱহৃত প্ৰতিটো শব্দৰে অসমীয়া জাতীয় অভিধানৰ মাৰফৎ অসমীয়া ভাষাৰ সম্পদৰূপে ঘোষণা কৰিছোঁ। আহক কৃতঘ্নতাৰ কলংক আঁতৰাই কৃতজ্ঞতাৰ শৰাই যাচি আমি আমাৰ ভাষা-সাহিত্যক ৰমক জমককৈ সজাই তোলোঁঃ ধৰ্মৰ দোহাই নহয়, ধৰ্মপুস্তকৰ দোহাই ! ■

(এই লেখাৰ বানান অসমীয়া জাতীয় অভিধান অনুসৰি কৰা হৈছে। — লেখক)

যোগাযোগ : ৯৪৩৫৩-৫১২৫৫

কলিয়াবৰ কলেজৰ অতীত মধুৰ স্মৃতি আৰু বৰ্তমান

নৰেন্দ্ৰ নাথ হাজৰিকা

প্ৰাক্তন অধ্যক্ষ, কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়

অসম ৰাজ্যত স্বাধীনোত্তৰ কালৰ উচ্চ শিক্ষানুষ্ঠানৰ সংখ্যাৰ ক্ষেত্ৰত কাকতে-পত্ৰই পোৱা তথ্য অনুসৰি প্ৰথমাদ্ৰ্ধত মাত্ৰ কেইখনমান আঙুলিৰ মূৰত লিখিব পৰা কলেজহে স্থাপন হোৱাৰ কথা জনা যায়। অৱশ্যে পৰৱৰ্তী সময়ত ১৯৬৪-৬৫ চনমানলৈকে অসমত কলেজ প্ৰায় ৭০-৮০ খন মানলৈ বৃদ্ধি পাইছিল। উল্লেখযোগ্য, এই সময়ছোৱাৰ ভিতৰত দেখা যায় নগাঁৱৰ পৰা বোকাখাটলৈকে এই দীৰ্ঘ ১২০/১২৫ কিলোমিটাৰৰ ভিতৰত কলেজ এখনো নাছিল বুলিয়েই ক'ব পাৰি। কলিয়াবৰৰ দৰে এটা বৃহৎ গ্ৰামাঞ্চলৰ উচ্চশিক্ষা গ্ৰহণ কৰিবপৰা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে নগাঁও, তেজপুৰ, গুৱাহাটী বা অন্য ক'ৰবালৈ গৈ কলেজীয়া শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিব লগা হৈছিল। এনে পৰিস্থিতিত কোনো কোনোৱে উচ্চ শিক্ষা গ্ৰহণৰ আশা-ভৰসা বাদ দি চাহবাগান আদিৰ চাকৰিতেই সোমাইছিলগৈ। কাৰণ তেতিয়া চাহবাগানৰ চাকৰিৰ অভাৱ নাছিল। প্ৰধানকৈ কৃষিজীৱী কলিয়াবৰীয়া ৰাইজৰ এই অঞ্চলত উচ্চশিক্ষাৰ অনুষ্ঠান এটা নথকা হেতু গভীৰ চিন্তাৰ উদ্ৰেক ঘটিছিল আৰু ১৯৬২ চনৰ পৰা

কেইগৰাকীমান শিক্ষানুৰাগী, সমাজ সচেতন ব্যক্তিৰ মনত কলিয়াবৰত এখন কলেজ স্থাপনৰ বাবে উদ্ভৱ হোৱা চিন্তা-চৰ্চা, আলোচনা আৰু লগতে সৰ্বসাধাৰণ ৰাইজৰ মাজতো সৃষ্টি হোৱা সজাগতাৰ ফলত এক প্রকৃত বাস্তৱ মানসিকতা গঢ় লৈ উঠিছিল। প্ৰাৰম্ভিক কালৰে পৰা জড়িত শিক্ষাবিদ প্ৰয়াত খৰ্গেশ্বৰ গোস্বামী (পিছলৈ কলেজৰ প্ৰতিষ্ঠাপক সভাপতি), প্ৰয়াত বদন চন্দ্ৰ বৰদলৈ (স্বাধীনতা সংগ্ৰামী), প্ৰয়াত থানুৰাম ভূঞা (সমাজবাদী নেতা, স্বাধীনতা সংগ্ৰামী), প্ৰয়াত শিক্ষাবিদ পুষ্পকান্ত খাউণ্ড, প্ৰয়াত লক্ষীপ্ৰসাদ বৰা (পিছলৈ প্ৰতিষ্ঠাপক সম্পাদক), প্ৰয়াত গোলাপ চন্দ্ৰ বৰুৱা (বিধায়ক), প্ৰয়াত অতুল চন্দ্ৰ গোস্বামী (বিধায়ক), দেবেন মহন্ত (প্ৰাক্তন শিক্ষক) প্ৰমুখ্যে প্ৰয়াত আৰু জীৱিত ভালেসংখ্যক বিদ্যানুৰাগী ব্যক্তিৰ কলিয়াবৰ কলেজ স্থাপনৰ বেলিকা অসীম কষ্ট আৰু ত্যাগ বাস্তৱিকতে সঁচাকৈয়ে স্মৰণীয়। অৱশ্যে সকলোৰে নাম উল্লেখ কৰিব নোৱাৰি দুঃখিত। কলিয়াবৰৰ কুঁৱৰীটোলত এখন কলেজ পাতিব— এই বিষয় লৈ সৰ্বসাধাৰণ গাঁৱৰ ৰাইজৰ মাজত অফুৰন্ত উৎসাহ-উদ্দীপনা বিৰাজ কৰাৰ লগতে কলেজৰ

প্ৰতি অকুণ্ঠচিন্তে দান-বৰঙণিৰ দিয়াত এক অনুপ্ৰেৰণাৰ সৃষ্টি হৈছিল। প্ৰণিধানযোগ্য যে, শিলঘাটতো এখন কলেজ পাতিবৰ বাবে কিছুসংখ্যক ব্যক্তিয়ে আগভাগ লৈছিল। স্থান সম্পৰ্কত এক মতানৈক্য আৰু টনা-আঁজোৰাত শিলঘাটতো সমিতি হ'ল, ইয়াতো সমিতি আছে। সভা-সমিতি অনুষ্ঠিত কৰি বহু প্ৰচেষ্টা কৰা সত্ত্বেও দুয়োখন সমিতি ঐকমত্যত উপনীত হ'ব নোৱাৰাত সভাই বিশ্ববিদ্যালয় কৰ্তৃপক্ষৰ ওচৰলৈ এটি সজাতি দল পঠাই এটি চূড়ান্ত সিদ্ধান্ত দিবৰ বাবে অনুৰোধ কৰিলে। ইয়াৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত পৰৱৰ্তী সময়ত গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ কলেজ পৰিদৰ্শকে শিলঘাট আৰু কুঁৱৰীটোল দুয়োখন ঠাইলৈ আহি সমিতিক লগ ধৰি পৰ্যবেক্ষণ কৰিলে। ইতিমধ্যে ভালেসংখ্যক দাতাই বিশেষকৈ পাচনিচুক আৰু কুঁৱৰীটোলৰ গান্ধী পথাৰৰ কাষতে কলিয়াবৰ কলেজ পাতিবৰ বাবে মাটি দিয়াত সকলোৰে উদ্যম বাঢ়ি গ'ল আৰু ৰাইজ ওলাই আহি হাবি-জংঘল কাটি মুকলি কৰাত সমিতিয়ে দান-বৰঙণিৰ পইছাৰেই এটি ভৱনৰ নিৰ্মাণৰ কামত আগবাঢ়িল আৰু কম সময়ৰ ভিতৰতে সম্পূৰ্ণ হ'ল। ইফালে কলেজ পৰিদৰ্শক প্ৰয়াত

বিপিন পাল দাসে পৰিদৰ্শনৰ ৰিপোৰ্ট বিশ্ববিদ্যালয় কৰ্তৃপক্ষক দাখিল কৰিলেগৈ। ১৭/৬/১৯৬৯ তাৰিখৰ G/AFF/102/69/54-59 নিৰ্দেশনায়োগে গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ে ১৯৬৯-৭০ শিক্ষাবৰ্ষৰ পৰা কলিয়াবৰ কলেজ কুঁৱৰীটোলত 'কলা শাখা'ত প্ৰাক্ বিশ্ববিদ্যালয় শ্ৰেণী আৰম্ভ কৰিবলৈ অনুমতি প্ৰদান কৰাত সকলো সমস্যাৰ সমাধান হ'ল। এক পবিত্ৰ উচ্চশিক্ষাৰ জ্ঞান মন্দিৰ 'কলিয়াবৰ কলেজ'ৰ জন্ম আৰু কলিয়াবৰৰ ৰাইজৰ মাজত এটা অফুৰন্ত উৎসাহ-উদ্দীপনা আনন্দৰ প্ৰতিফলন হ'ল। এই প্ৰসঙ্গতে প্ৰয়াত আৰু জীৱিত কুঁৱৰীটোল আৰু পাঁচনিচুকৰ ভূমি দাতাসকলৰ সোঁৱৰণ কৰি শ্ৰদ্ধাজ্বলি জনোলো। কলেজ পৰিচালনা সমিতিয়ে প্ৰবক্তা নিয়োগ কৰি নামভৰ্তি প্ৰমুখ্যে যাৱতীয় ব্যৱস্থার্থে এই প্ৰবন্ধৰ লেখককে প্ৰথম ভাৰপ্ৰাপ্ত অধ্যক্ষ ৰূপে নিযুক্তি দিলে। জন্মলগ্নত প্ৰাক্ বিশ্ববিদ্যালয় কলা শাখাত ১১৯ জন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে নামভৰ্তি কৰিলে। সেই বৰ্ষৰে ২৬ জুলাইত অত্যন্ত উলহ-মাণহেৰে প্ৰতিষ্ঠা দিৱস উদ্‌যাপিত হ'ল আৰু কলিয়াবৰৰ সকলো ৰাইজৰ উপস্থিতি আৰু সহযোগিতাই ইয়াক সাফল্যমণ্ডিত কৰিলে।

প্ৰণিধানযোগ্য যে, কলিয়াবৰ কলেজৰ শ্ৰেণী আৰম্ভ হ'ল নিজা গৃহত। প্ৰথম বৰ্ষৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ ছবিখন এতিয়াও চকুৰ আগত ভাহি উঠে। তেওঁলোকৰ জ্ঞান আহৰণৰ প্ৰতি আগ্ৰহ, শিক্ষকসকলৰ প্ৰতি ভক্তি, অমায়িক ব্যৱহাৰ, অনুষ্ঠানৰ প্ৰতি আন্তৰিকতা ইত্যাদি সঁচাকৈয়ে স্মৰণীয়। প্ৰতিষ্ঠা লগ্নৰ যিকেইগৰাকী প্ৰবক্তাই এই কলেজত অধ্যাপনাৰে কৰ্মজীৱনৰ পাতনি মেলিছিল তেখেতসকলৰ পাৰিতোষিক আছিল মাত্ৰ ২৫০.০০ টকা। তাৰে আকৌ ৫০.০০ টকা কলেজ পুঁজিলৈ দান আগবঢ়াব লাগে। কথাবোৰ মনত পৰিলে যে কেনেকুৱা লাগে! যি সকলে কষ্ট আৰু ত্যাগৰ মহানুভৱতাৰে শিক্ষাদানত ব্ৰতী হ'ল তেখেতসকলৰ নাম উল্লেখ নকৰি নোৱাৰিলো— এই প্ৰবন্ধৰ লেখকসহ শ্ৰীফণীধৰ বৰা, প্ৰয়াত বিমল চন্দ্ৰ বৰা, শ্ৰীপহল থাপা, শ্ৰীভগৱতী বল্লভ গোস্বামী, শ্ৰীদিলীপ চন্দ্ৰ বৰা, প্ৰয়াত কৰ্ণাকান্ত শৰ্মা, ৰত্নেশ্বৰ দাস। এখেতসকল বিদ্যানুৰাগী আৰু শিক্ষাব্ৰতী আছিল। আজিৰ পৰা প্ৰায় ৪৯ বছৰৰ আগতে ৰাইজৰ আশা আকাংক্ষা আৰু আশীৰ্বাদত জন্ম লাভ কৰা বা প্ৰতিষ্ঠা হোৱা এই কলেজৰ

মুখ্য উদ্দেশ্য শিক্ষাদানৰ লগতে সম্প্ৰসাৰণৰ অন্তৰ্ভুক্ত লক্ষ্যৰে যি বৰ্ণিল যাত্ৰা আৰম্ভ হৈছিল সেয়া কোনোদিনেই ব্যাহত নহ'ল। কেইবছৰমানৰ ভিতৰতে ১৯৭১ চনৰ পৰা তিনিবছৰীয়া পাঠ্যক্ৰমেৰে স্নাতক শ্ৰেণী খোলাৰ অনুমতিও পোৱা হ'ল বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা। পৰ্যায়ক্ৰমে দুটা-এটা বিষয়ত মেজৰ খোলাৰো অনুমতি পাই ক্ৰমান্বয়ে আগবাঢ়ি যোৱা হ'ল। ১৯৭৫ চনত কলিয়াবৰ কলেজে ঘাটি মঞ্জুৰী লাভ কৰিলে। ১৯৮২ চনত Book Keeping আৰু Business Method দুটা বিষয়েৰে বাণিজ্য শ্ৰেণী আৰম্ভ হৈ লাহে লাহে সম্পূৰ্ণ হ'লগৈ। ১৯৯০ চনত বাণিজ্য শাখাৰো চৰকাৰৰ পৰা ঘাটি মঞ্জুৰী পালে। তদুপৰি ১৯৯১-৯২ বৰ্ষৰ পৰা উচ্চতৰ মাধ্যমিক শ্ৰেণীত বিজ্ঞান শাখা আৰম্ভ কৰি বিজ্ঞানৰ যাত্ৰাত আগুৱালে। ক্ৰমান্বয়ে প্ৰায়বোৰ বিষয়ত মেজৰ বিষয় যোগ হ'ল। বিজ্ঞান শাখাতো ডিগ্ৰী পাঠ্যক্ৰম খোলাৰ অনুমতি পালে। উল্লেখযোগ্য যে— কলা, বাণিজ্য, বিজ্ঞান আৰু Vocational চাৰিওটা শাখাৰে পৰিপূৰ্ণ হোৱা কলিয়াবৰ কলেজ অসমৰ ভিতৰতে অন্যতম।

কৃষিজীৱী এক বৃহত্তৰ অঞ্চলত এটি উচ্চশিক্ষাৰ

অনুষ্ঠান প্ৰতিষ্ঠাৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰস্তুতিকালৰে পৰা পুঁজিৰ বাৰুকৈয়ে অভাৱ আছিল আৰু সেয়ে সমিতিৰ ওপৰত যথেষ্ট হেঁচা পৰিছিল, অৰ্থ সংগ্ৰহত অধিক গুৰুত্ব দিবলগা হৈছিল। ১৯৬৯-৭০ বৰ্ষৰ প্ৰথমাদ্ৰ্ধত 'কলিয়াবৰ কলেজ ছেৰিটি ফাণ্ড' নামকৰণৰে অৰ্থ সাহায্যৰ বাবে এখনি লটাৰী খেলৰ ব্যৱস্থা কৰি কেইবাহাজাৰো (প্ৰায় ৫০,০০০/- টকা)ৰ পুঁজি সংগ্ৰহ কৰা হৈছিল। এইক্ষেত্ৰত লেখকক সম্পাদক আৰু কুঁৱৰীটোল হাইস্কুলৰ প্ৰধান শিক্ষক প্ৰয়াত গজেন্দ্ৰ নাথ বৰুৱাদেৱক সভাপতি হিচাপে লৈ এখনি সমিতি পাতি দিয়া হৈছিল। ভ্ৰাম্যমান থিয়েটাৰ আনিও পুঁজি সংগ্ৰহৰ ব্যৱস্থা কৰা হৈছিল। তদুপৰি পৰৱৰ্তী সময়ত বিজ্ঞান শাখাৰ সাহায্যার্থেও এখন উপহাৰ কুপন খেলৰ আয়োজন কৰি এই অভাজনক সভাপতি আৰু অধ্যাপক শ্ৰীপ্ৰশান্ত কুমাৰ শইকীয়াৰ সম্পাদকৰ দায়িত্ব দিয়াত এই সমিতিৰ জৰিয়তে এই উপহাৰ কুপন খেলৰ জৰিয়তে প্ৰায় ২ লাখ টকা সংগ্ৰহ কৰি বিজ্ঞান শাখাৰ কাৰণে আৰ্থিক অনাটন দূৰ কৰা হৈছিল। কলিয়াবৰ কলেজে জন্মলাভ কৰি ঘাটি মঞ্জুৰী পোৱা সত্ত্বেও বহুবছৰ শিক্ষক-কৰ্মচাৰীৰ

দৰমহা, অন্যান্য খা-খৰচ, আন্তঃগাঁথনি ইত্যাদি ক্ষেত্ৰত আৰ্থিক অনাটনত ভুগিছিল। অৱশ্যে কেৱল কলিয়াবৰ কলেজৰ ক্ষেত্ৰতে যে এনে অসুবিধা হৈছিল সেইটো নহয়, অসমৰ অন্যান্য কলেজৰ ক্ষেত্ৰতো এনে আৰ্থিক দুৰ্যোগ নোহোৱাকৈ থকা নাছিল। স্থায়ী এগৰাকী অধ্যক্ষৰ প্ৰয়োজন হোৱাত ১৯৭২ চনৰ পৰা ১৯৮৪ চনলৈকে প্ৰয়াত শশীধৰ দত্ত ছাৰে স্থায়ী অধ্যক্ষৰ দায়িত্ব আৰু কৰ্তব্য পালন কৰি কলেজৰ উন্নয়নত অগ্ৰগতিত গুৰুত্ব দি আগুৱাই নিছিল সফলতাৰে। সকলোৰে সহযোগিতা লাভ কৰি কলেজ পৰিয়ালৰ পিতৃস্বৰূপ হৈ দত্ত ছাৰে প্ৰায় এটা যুগৰ পিছত অৱসৰ গ্ৰহণ কৰিছিল। তেখেতৰ অৱসৰৰ পিছতে এই প্ৰবন্ধৰ লিখক উপাধ্যক্ষই পুনৰবাৰ অধ্যক্ষৰ দায়িত্ব ল'বলগা হয়। অৱশ্যে ১৯৮৬ চনত শ্ৰীযুত ধীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ হাজৰিকাই অধ্যক্ষৰ দায়িত্ব লৈ কৰ্তব্য পালনত আগবাঢ়ে। তেখেতেও দক্ষতাৰে কলেজৰ শিক্ষাৰ সম্প্ৰসাৰণ আৰু উন্নয়ন আৰু আন্তঃগাঁথনিৰ ওপৰত গুৰুত্ব দি সফলতাৰে পৰিচালনা কৰে। বিগত সময়ত ইতিমধ্যে প্ৰয়াত খৰ্গেশ্বৰ হাজৰিকাদেৱে আৰু কলিয়াবৰ চক্ৰবিষয়া কাৰ্যালয়ৰ তৰফৰ পৰা

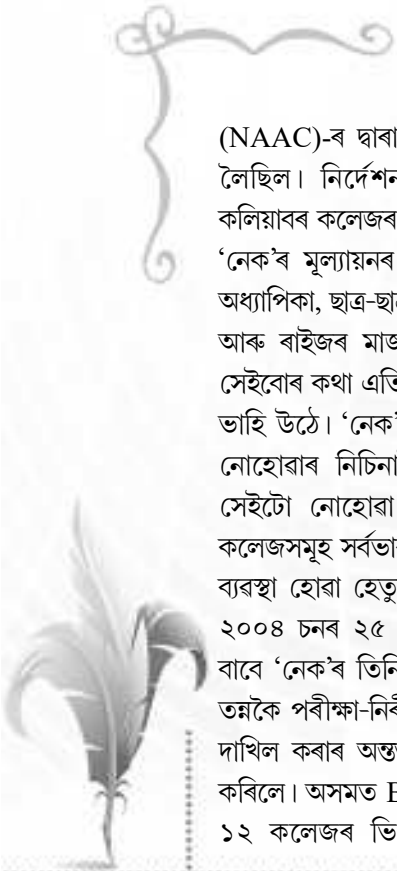
একোটাকৈ কোঠা দান দি নিৰ্মাণ কৰি দিছিল। কলা-বাণিজ্য আৰু বিজ্ঞান তিনিওটা শাখা সম্পূৰ্ণ হোৱাত প্ৰয়োজনীয় বিষয়ত মেজৰ/সন্মান আদি খোলাৰ বাবে সেই সময়ৰ পৰা শ্ৰেণী কোঠাৰ যথেষ্ট অভাৱ হৈছিল। টাটা টি কোম্পানীয়ে ৰসায়ন বিভাগৰ ভৱন, ইণ্ডিয়া কাৰ্বন লিঃ (গুৱাহাটী)-এ জীৱবিজ্ঞান ভৱন নিৰ্মাণ কৰি দিয়াত যথেষ্ট সুবিধা হৈছিল। তদুপৰি তাৰিণী বৰাই বাণিজ্য শাখাৰ বাবে এটি কোঠা নিৰ্মাণ কৰি দিয়াৰ উপৰিও প্ৰেক্ষাগৃহ ভৱন নিৰ্মাণ হৈ উঠিছিল। ৰূপালী জয়ন্তী বৰ্ষত কলেজৰ শিক্ষক-কৰ্মচাৰীবৃন্দই তেখেতসকলৰ দানেৰে নিৰ্মাণ কৰি দিয়া কলেজৰ প্ৰধান তোৰণটিৰ লগতে পূৰ্ণ পৰ্যায়ৰ পুথিভঁৰালৰ জৰিয়তে অধ্যাপক-অধ্যাপিকা, ছাত্ৰ-ছাত্ৰী উপকৃত হৈছিল। ইতিমধ্যে ছাত্ৰী নিৱাস নিৰ্মাণৰ ফলত কিছু ছাত্ৰীৰ অসুবিধাও অৱসান ঘটিছে।

ঘাটি মঞ্জুৰী পোৱাৰ পিছতো প্ৰায় তিনিটা দশকত কলেজৰ উন্নয়নৰ কামবোৰ পৰ্যায়ক্ৰমে আগবাঢ়ি গৈ আছিল। অৱশ্যে এই প্ৰসঙ্গতে উল্লেখ নকৰি নোৱাৰি যে আগৰছোৱা সময়ত তেতিয়াৰ বিধায়ক/মন্ত্ৰী গুণীন

হাজৰিকাদেৱ, প্ৰাক্তন মুখ্যমন্ত্ৰী প্ৰফুল্ল কুমাৰ মহন্তদেৱ আদিৰ সহায়-সহযোগিতাৰ হেতু ভালেখিনি সুবিধা হৈছিল আৰু অনুদান পোৱা হৈছিল আৰু পৰৱৰ্তী সময়ত যেতিয়া কেশৱ মহন্তদেৱ বিধায়ক হ'ল, অৱশ্যে বৰ্তমান মন্ত্ৰী, তেখেতৰ তৰফৰ পৰাও যথেষ্ট আৰ্থিক সহায় আৰু অন্যান্য সা-সুবিধা আদিৰ পৰা কলেজ বঞ্চিত হোৱা নাই।

ইতিমধ্যে শ্ৰীধীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ হাজৰিকাদেৱে ২০০২ চনত দক্ষতা আৰু সুখ্যাতিৰে কলেজ পৰিচালনা কৰি অৱসৰ গ্ৰহণ কৰাত পুনৰ এই লেখকৰ ওপৰত অধ্যক্ষৰ দায়িত্ব পৰিচালনা সমিতিয়ে অৰ্পণ কৰিলে আৰু উচ্চ শিক্ষাধিকৰ্তাইও অনুমোদন জনালে। উল্লেখযোগ্য, অসম চৰকাৰৰ তৰফৰ পৰা অসমৰ বিভিন্ন ঘাটি মঞ্জুৰী কলেজলৈ ৬ লাখলৈ টকাৰ এটি গৃহ নিৰ্মাণৰ পুঁজি মঞ্জুৰী দিয়াত কলিয়াবৰ কলেজে প্ৰথমেই পাইছিল। কলেজৰ সৰ্বাঙ্গীন উন্নয়নত যথেষ্ট গুৰুত্ব আৰোপ কৰি কাম কৰা হৈছিল।

বিশ্ববিদ্যালয় অনুদান আয়োগৰ ব্যৱস্থাপনাত সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষতে ঘাটি মঞ্জুৰীপ্ৰাপ্ত কলেজসমূহ National Assessment and Accreditation Council

(NAAC)-ৰ দ্বাৰা পৰিদৰ্শন কৰি মূল্যায়ন কৰাৰ আঁচনি লৈছিল। নিৰ্দেশনা অনুযায়ী এবছৰৰ আগৰে পৰাই কলিয়াবৰ কলেজৰ ক্ষেত্ৰত সকলো ঠিক-ঠাক কৰা হৈছিল। ‘নেক’ৰ মূল্যায়নৰ প্ৰাৰম্ভিক অৱস্থাত অধ্যক্ষ, অধ্যাপক-অধ্যাপিকা, ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, প্ৰাক্তন ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, পৰিচালনা সমিতি আৰু ৰাইজৰ মাজত এক সু-সম্বন্ধ গঢ় লৈ উঠিছিল। সেইবোৰ কথা এতিয়াও কেতিয়াবা কেতিয়াবা চকুৰ আগত ভাহি উঠে। ‘নেক’ৰ মূল্যায়নৰ দুদিন কাৰো খাৱন-শোৱন নোহোৱাৰ নিচিনাই হৈ পৰিছিল। অৱশ্যে আজিকালি সেইটো নোহোৱা হ’ল। পোনপ্ৰথমবাৰৰ বাবে অসমৰ কলেজসমূহ সৰ্বভাৰতীয় পৰ্যায়ৰ শিক্ষাবিদ আহি মূল্যায়নৰ ব্যৱস্থা হোৱা হেতুকে এনে পৰিৱেশৰ অৱতাৰণা হৈছিল। ২০০৪ চনৰ ২৫ আৰু ২৬ ছেপ্টেম্বৰত পোনপ্ৰথমবাৰৰ বাবে ‘নেক’ৰ তিনিজনীয়া দল আহি সকলো দিশ তন্নকৈ তন্নকৈ পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা কৰি সংশ্লিষ্ট কৰ্তৃপক্ষক প্ৰতিবেদন দাখিল কৰাৰ অন্তত কলিয়াবৰ কলেজে B⁺⁺ গ্ৰেড লাভ কৰিলে। অসমত B⁺⁺ গ্ৰেড লাভ কৰা সেইবৰ্ষৰ মাত্ৰ ১০-১২ কলেজৰ ভিতৰত কলিয়াবৰ কলেজো অন্যতম।

প্ৰণিধানযোগ্য যে, NAAC-এ মূল্যায়ন কৰি একোটা একোটা গ্ৰেড দিয়াৰ পিছতহে অসমৰ কলেজসমূহৰ ভাৰত চৰকাৰ, অসম চৰকাৰ, অন্যান্য বিভাগৰ পৰা গ্ৰেড অনুযায়ী আৰ্থিক অনুদান লাভ কৰাৰ পথ প্ৰশস্ত হৈছিল। উল্লেখ নকৰি নোৱাৰিলো যে, কলেজৰ আন্তঃগাঁথনি, শ্ৰেণীকোঠা ভৱন, লেবৰেটৰী, লাইব্ৰেৰী, খেলা-ধুলাৰ সা-সুবিধা ইত্যাদিৰ ক্ষেত্ৰত ২০০৪ বৰ্ষৰ NAAC-ৰ প্ৰতিবেদনত যথেষ্ট প্ৰশংসা কৰি গুৰুত্ব দি গৈছে।

সেইবৰ্ষতে এই প্ৰবন্ধৰ লেখকে অৱসৰ গ্ৰহণ কৰিছিল। ২০০৪ চনত ড° হিৰণ্য কুমাৰ চলিহাদেৱে কলেজৰ অধ্যক্ষৰূপে যোগদান কৰি দায়িত্ব গ্ৰহণ কৰি নিজৰ কৰ্তব্যত মনোনিৱেশ কৰিছিল। চলিহাদেৱে দায়িত্ব লৈ ক্ৰমান্বয়ে কলেজখনৰ শৈক্ষিক উন্নয়নৰ ভাৱাদৰ্শৰে need based নতুন নতুন পাঠ্যক্ৰমৰ প্ৰৱৰ্তন ইত্যাদিৰ দিশত কলেজৰ অগ্ৰগতিৰ যাত্ৰা অব্যাহত ৰাখি আগবাঢ়িল। বিশেষকৈ ৰাষ্ট্ৰীয় কৌশল নীতিৰ আধাৰত গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অধীনত কলেজৰ B Voc. in Small Tea Garden Management আৰু Tourism and Travel Management, BCA, BBA

and Bio-technology (গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অধীনৰ নিয়মীয়া পাঠ্যক্ৰম) ইত্যাদি বিষয় পাঠ্যক্ৰম প্ৰৱৰ্তন কৰাৰ ফলত আগ্ৰহী ইচ্ছুক ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল স্বাভাৱিকতে আকৰ্ষিত হৈছে। ইয়াৰ উপৰিও IDOL আৰু K. K. Handique State Open Universityৰ যোগেদিয়েও উচ্চ শিক্ষা গ্ৰহণৰ ব্যৱস্থা হ’ল। ২০১৬-১৭ বৰ্ষৰ বাণিজ্য শাখা আৰু শিক্ষা বিষয়ত স্নাতকোত্তৰ মহলাৰ শ্ৰেণী প্ৰৱৰ্তন কৰাতো সময়োপযোগী হ’ল। সময়ত নিশ্চয় এই কলেজ স্নাতকোত্তৰ ডিগ্ৰীৰ শিক্ষানুষ্ঠানলৈ ৰূপান্তৰিত হোৱাৰো সম্ভাৱনা নুই কৰিব নোৱাৰি। দুই দশকমানৰ আগৰে পৰা বিভিন্ন বিষয়ত গৱেষণা আদিৰ জৰিয়তে শিক্ষকসকলে ডক্টৰেট ডিগ্ৰী লোৱাটো অনন্য গৌৰৱৰ বিষয়।

তাৎপৰ্যপূৰ্ণ কথা এই যে, সম্পূৰ্ণ এটা যুগৰ পিছত অৰ্থাৎ ২০০৪ বৰ্ষৰ পিছত ২০১৫ বৰ্ষত NAAC-এ দ্বিতীয় বাৰৰ বাবে কলিয়াবৰ কলেজ পৰিদৰ্শন আৰু মূল্যায়ন কৰিবলৈ আহিল। উল্লেখযোগ্য যে NAAC-ৰ আঁচনি মৰ্মে ৫ বছৰৰ মূৰে মূৰে মূল্যায়ন হয়। অৱশ্যে কলেজৰ সুবিধা অনুযায়ী প্ৰস্তুতি হোৱাৰ পিছত NAAC ক জনোৱা হয়।

২০১৫ চনত মূল্যায়ন কৰি কলিয়াবৰ কলেজক 'A' Grade ৰ মৰ্যাদা প্ৰদান কৰাত আমি সকলো গৌৰৱান্বিত। কলেজে 'A' Grade লাভ কৰাৰ ফলত বৃহত্তৰ কলিয়াবৰ গ্ৰাম্যঞ্চলৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, অভিভাৱকসকলেই যে উপকৃত হৈছে এনে নহয়; অসমৰ বিভিন্ন প্ৰান্তৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়েও সুবিধা লাভ নকৰাকৈ থকা নাই। এটি শিক্ষানুষ্ঠানৰ শক্তিশালী বুনিয়াদ থাকিলে সুপৰিকল্পনা, সু-নেতৃত্ব থাকিলে শিক্ষক, ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, অভিভাৱক, ৰাইজৰ সু-সমন্বয় যদি থাকে ই এক অগ্ৰগতিৰ ইন্ধনস্বৰূপ। বৰ্তমান যুগত শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত এক দ্ৰুত আৰু অভূতপূৰ্ব পৰিৱৰ্তন আহি পৰিছে। কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত আকৌ শিক্ষা এটা ব্যৱসায়লৈ ৰূপান্তৰিত নোহোৱাকৈও থকা নাই। কিন্তু তাৰ মাজতে একো একোটা শিক্ষানুষ্ঠান সঠিক পথেৰে আগুৱাই নিব পৰাটো এক তাৎপৰ্যপূৰ্ণ কথা আৰু কৃতিত্ব। কলিয়াবৰ কলেজ এক ব্যতিক্ৰম। প্ৰতিষ্ঠা লগৰে পৰা আগুৱাই আহিছে আৰু এতিয়াও সেই গতি অব্যাহত। এখন শিক্ষানুষ্ঠান সময়ৰ লগত খাপখোৱাকৈ গঢ়ি তুলিব পৰাতো বা আগুৱাই লৈ যাব পৰাতো অতি কষ্টৰ কাম, তেনে এটা কাম এটা যুগত

নহ'বও পাৰে, কিন্তু তাৰ বাবে পৰৱৰ্তী কৰ্তৃপক্ষই অতীতৰ অসম্পূৰ্ণ কাম সম্পূৰ্ণ কৰিব পাৰিব লাগিব। এইক্ষেত্ৰত সু-নেতৃত্ব, দক্ষ প্ৰশাসন, সু-পৰিকল্পনা পৰিচালনা, সুসমন্বয়ৰ নিতান্তই প্ৰয়োজন। তেহে এটা শিক্ষানুষ্ঠানক ভৱিষ্যৎ উৎকৰ্ষতাৰ কেন্দ্ৰৰূপে প্ৰতিষ্ঠা কৰিব পৰাৰ সম্ভাৱনা আছে। বৰ্তমান সকলো শিক্ষানুষ্ঠানতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যা ক্ৰমাগতভাৱে বৃদ্ধি পাই আহিছে।

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ ভালেসংখ্যক বহুক্ষেত্ৰত মেধাৱী, আগৰণুৱা, তথাপিও তুলনামূলকভাৱে ৪০-৫০ বছৰৰ আগৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু বৰ্তমানৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মাজত কিঞ্চিৎ হ'লেও পাৰ্থক্য নথকাকৈ থকা নাই। দেখা যায়, কেতিয়াবা অতি সামান্য একোটা কথাতে বা বিষয়তে একো একোটা অভাৱনীয় পৰিস্থিতিৰ উদ্ভৱ হয়। উচ্চ শিক্ষানুষ্ঠানত দক্ষ প্ৰশাসন, এক সু-সমন্বয়, নিয়ম-নীতিৰ অনুসৰণ অত্যন্ত প্ৰয়োজনীয় কথা। তেহে অনুষ্ঠানৰ মৰ্যাদা, গৌৰৱ অক্ষুণ্ণ ৰখাত সহায়ক হয়। এনেবোৰ দেখি শুনি তাহানিৰ মধুৰ স্মৃতিবোৰ মনত ভাহি উঠে। বৰ্তমানৰ সামাজিক পৰিৱৰ্তন জ্ঞানৰ অন্বেষণ বিস্ফোৰণ আৰু উচ্চশিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত নতুন নতুন চিন্তা-চৰ্চা,

গৱেষণাই সকলো সময়ত এক প্ৰত্যাহ্বানৰ অৱতাৰণা কৰা দেখা গৈছে। আজিৰ শিক্ষানুষ্ঠানে এইবোৰ গ্ৰহণ কৰি কাৰ্যকৰী কৰিব পৰাটোৱেই এক মহান লক্ষ্য হোৱা উচিত।

বৰ্তমান কলেজৰ সকলো দিশতে অগ্ৰগতি আৰু জয়-জয় ময়-ময় অৱস্থা দেখি আমি সঁচাকৈয়ে আনন্দিত হৈছো। আজিকালি ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, অধ্যাপক-অধ্যাপিকা, কৰ্মচাৰী সকলোৱেই কলেজৰ পৰা যথেষ্ট সুবিধা লাভ কৰিছে। সকলোৰে বাবে আছে দিন। কলিয়াবৰীয়া ৰাইজৰ আশা-আকাংক্ষা আৰু ত্যাগ-কষ্টৰ বিনিময়ত পবিত্ৰ জ্ঞানৰ মন্দিৰ কলিয়াবৰ কলেজে জন্মলগ্নৰে পৰা আহি আজি দুকুৰি ন বছৰত ভৰি দিয়াৰ প্ৰাক-মুহূৰ্তত উপনীত হৈছে। ৰাইজৰ সহযোগিতা, আন্তৰিকতা আৰু আশীৰ্বাদত এই কলেজখন যাতে সকলো ক্ষেত্ৰতে এক শ্ৰেষ্ঠ, আদৰ্শ কলেজৰূপে শিক্ষা জগতত জিলিকি থাকক— এই আশাৰেই আমি প্ৰতিষ্ঠাকালৰ লগত জড়িত অকিঞ্চনে কলিয়াবৰ কলেজৰ উত্তৰোত্তৰ আৰু সৰ্বাঙ্গীন উন্নতি কামনা কৰি অধ্যক্ষ, অধ্যাপক-অধ্যাপিকা, কৰ্মচাৰী আৰু মোৰ অতি প্ৰিয় ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলোলৈকে শুভেচ্ছা, আশীৰ্বাদ যাচিলো। ■

কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয় সম্পৰ্কে একাষাৰ

প্ৰভাত চন্দ্ৰ গোস্বামী

সভাপতি, পৰিচালনা সমিতি, কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়

পৰিষ্কাৰ-পৰিচ্ছন্ন, সুন্দৰ বাউণ্ডেৰী আৰু বিল্ডিঙৰ আন্তঃগাঁথনিৰ সৈতে কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়খনি ('নাক'ৰ 'A' গ্ৰেড প্ৰাপ্ত) নগাঁও জিলাৰ কলিয়াবৰ মহকুমাৰ কুঁৱৰীটোলত অৱস্থিত। মঠ-মন্দিৰ, দেৱালয়, নামঘৰ, ছ-অ'ৰা এখন সত্ৰ, মছজিদ আৰু গীৰ্জাৰে পৰিবেষ্টিত কলিয়াবৰ সকলো ধৰ্ম, সম্প্ৰদায়ৰ লোকৰ মিলনভূমি। ইতিহাসে গৰকা বহুতো কাহিনী, উপকথা, কিংবদন্তি, বিশ্বাস, পৰম্পৰা, বিভিন্ন ৰাজবংশৰ উত্থান-পতন, যুদ্ধ-বিগ্ৰহ, জয়-পৰাজয়ৰ কাহিনীৰে কলিয়াবৰ অসমৰ এখন পুৰণি সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰ।

কলিয়াবৰৰ ৰাইজৰ অসীম ত্যাগ আৰু প্ৰচেষ্টাৰ ফলস্বৰূপে ১৯৬৯ চনত কলিয়াবৰ কলেজে জন্ম লাভ কৰে। এইখন কলেজত চাৰিটা Stream-ত অধ্যয়ন কৰি

থকা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যা প্ৰায় চাৰে তিনি হাজাৰ। কলিয়াবৰ কলেজৰ দৰে তিনিওটা Stream থকা কলেজপুৰে ডেৰগাঁৱত, দক্ষিণে নগাঁৱত আৰু উত্তৰ-পশ্চিমে তেজপুৰতহে আছে। অৱস্থানৰ ফালৰ পৰা কলিয়াবৰ কলেজ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ স্থানত অৱস্থিত হৈ কলিয়াবৰ তথা অসমৰ বিভিন্ন ঠাইৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক শিক্ষাৰ পোহৰ বিলাই আহিছে। বৰ্তমানৰ অধ্যক্ষ ড° হিৰণ্য কুমাৰ চলিহাদেৱৰ প্ৰচেষ্টাত আৰু G.B.ৰ অনুমোদন তথা পৰামৰ্শ অনুসাৰে কলেজখনিত স্নাতকোত্তৰ মহলাৰ M.Com, M.A. (Edn.) খোলা হৈছে। গতনুগতিক পাঠ্যক্ৰমৰ উপৰিও অধ্যক্ষ মহোদয়ে এক নতুন চিন্তাৰে Degree পৰ্যায়ত BCA, BBA, Bio Technology আৰু B.Voc এই চাৰিটা কৰ্ম সংস্থান মুখী পাঠ্যক্ৰম আৰম্ভ

কৰিছে। তদুপৰি Need Based অন্যান্য বিষয় খোলাৰ বিষয়েও G.B.ত আলোচনা কৰা হৈছে। অধ্যক্ষ মহোদয়ে সময়ৰ আহানৰ প্ৰতি সহঁৰি জনাই বিশেষ ব্যৱস্থা হাতত লোৱা বাবে প্ৰতিদিন টাইম T.V. Channel এ তেখেতক 24-06-2017 তাৰিখে এক আলোচনা সভালৈ নিমন্ত্ৰণ কৰি তেখেতৰ উপদেশ, পৰামৰ্শ, বক্তব্য ৰাজহুৱাভাৱে প্ৰচাৰ কৰিছিল। কলেজৰ নিৰ্দ্ধাৰিত পাঠ্যক্ৰম চলি থকাৰ মাজতে বিভিন্ন বিষয়ৰ Resource Person নিমন্ত্ৰণ কৰি আনি কেইবাখনো শিক্ষা মূলক সভা পতাৰ উপৰিও অধ্যাপক-অধ্যাপিকা আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মাজত নিজৰ নিজৰ অনুভৱ আৰু ভাৱ বিনিময় কৰা ব্যৱস্থাই কলেজখনিক এক সুকীয়া মাত্ৰা প্ৰদান কৰিছে। তদুপৰি কেইবাগৰাকীও বিশিষ্ট পণ্ডিত আৰু বৈজ্ঞানিক আমাৰ আমন্ত্ৰণক্ৰমে আহি সভাত বক্তৃতা দিয়াৰ উপৰিও ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মাজত ভাৱ বিনিময় কৰিছে। তেখেতসকলৰ ভিতৰত কেইগৰাকীমান হ'ল- শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ চিকিৎসা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ উপাচার্য, ড° উমেশ শৰ্মা, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ প্ৰাক্তন উপাচার্য শ্ৰীযুত অমৰ জ্যোতি চৌধুৰী, বিশিষ্ট বিজ্ঞানী শ্ৰীযুত জিতেন্দ্ৰ কুমাৰ

গোস্বামী আৰু K. K. Handique মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ শ্ৰীঅৰূপ জ্যোতি চৌধুৰী। অসমৰ মাননীয় মুখ্যমন্ত্ৰী শ্ৰীযুত সৰ্বানন্দ সোণোৱালদেৱে এবাৰ আৰু অসমৰ মাননীয় জলসম্পদ, বিজ্ঞান আৰু তথ্য প্ৰযুক্তি মন্ত্ৰী শ্ৰীযুত কেশৱ মহন্তদেৱে কেইবাবাৰো কলেজলৈ আহি কলেজৰ সৰ্বাঙ্গীন উন্নতিৰ বাবে দিহা পৰামৰ্শ আগবঢ়াইছে।

বৰ্তমান কলেজ বিলাকত অধ্যয়নৰত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মনলৈ এটি অনীহাৰ ভাৱ অহা যেন লাগে। ইয়াৰ প্ৰধান কাৰণ হয়তো আও পুৰণি কৰ্ম বিমুখ পাঠ্যক্ৰম। বৰ্তমানৰ পাঠ্যক্ৰমত পঢ়ি শুনি ভাল ৰিজাল্ট দেখুৱালেও কৰ্ম সংস্থাপনহীনতাৰ ফলত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল হতাশাত ভুগিব লগীয়া হয়। দেশৰ চিন্তাবিদ, সমাজ বিজ্ঞানী আৰু বিদ্বান ব্যক্তিসকলে এই বিষয়ে চিন্তা চৰ্চা কৰি কিবা এটা বিকল্পৰ ব্যৱস্থা হাতত ল'লে দেশৰ আৰু জনসাধাৰণ মঙ্গল হ'ব বুলি ভাবো। বৰ্তমান উন্নয়নশীল সমাজখনত বিশ্বায়নৰ যথেষ্ট প্ৰভাৱ পৰিছে। তাৰ ফলত সমাজখনত ভালৰ লগতে কিছুমান বেয়া কাৰকেও দেখা দিছে। ৰাগিয়াল বস্ত্ৰৰ ব্যৱহাৰ, মোবাইল ফোনৰ অপব্যৱহাৰ, বাইক আদি যান-বাহনৰ

দ্ৰুত গতি কোনোপধ্যেই ভাল বুলি ক'ব নোৱাৰি। এই ক্ষেত্ৰত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মাজত সচেতনতা সৃষ্টি কৰা ৰাগিয়াল বস্ত্ৰ বৰ্জন, অন্ধ-বিশ্বাস ত্যাগ, জৈৱ-বৈচিত্ৰ ৰক্ষা কৰা, মাটি, পানী, বায়ু আৰু পানীৰ প্ৰদূষণ ৰোধ কৰা ইত্যাদি বিষয়ৰ ওপৰত একো একোখন আলোচনা চক্ৰ পাতিলে নিশ্চয় সুফল পোৱা যাব। সম্ভৱ হ'লে মানৱ শৃঙ্খলৰ যোগেদি এই বেয়া কাৰকবোৰৰ বিপক্ষে বাৰ্তা দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিলেও ভাল।

সম্প্ৰতি কলেজসমূহত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যা বাঢ়ি অহাৰ লগে লগে অতিৰিক্ত শিক্ষকৰ প্ৰয়োজন হৈ পৰিছে আৰু কাৰ্যালয়ৰো কাম বাঢ়িছে। সাময়িকভাৱে কাম চলাবলৈ অস্থায়ীভাৱে (Additional, Contract, Probationary) শিক্ষক নিযুক্তি দিলেও তেখেতসকলক দিয়া মাননী একেবাৰে নগণ্য। এই সমস্যা অকল কলিয়াবৰ কলেজৰে নহয়, অসমৰ বহুতো কলেজৰ সমস্যা। অত্যন্ত প্ৰয়োজনত নিযুক্তি দিয়া এই শিক্ষকসকল আৰু কাৰ্যালয় সহায়কসকলৰ কথা অসম কলেজ অধ্যক্ষ পৰিষদে বিবেচনা কৰিলে বৰ ভাল হয়।

বৰ্তমান অসমত চৰকাৰী স্কুলসমূহ থকা সত্ত্বেও ব্যক্তিগত খণ্ডত বিভিন্ন মাধ্যমৰ স্কুল গঢ় লৈ উঠিছে। ব্যক্তিগত খণ্ডৰ স্কুল বিলাকলৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু অভিভাৱকৰ আকৰ্ষণো বেছি। ব্যক্তিগত খণ্ডৰ স্কুল বিলাক গঢ়ি উঠাৰ নিচিনাকৈ অনাগত দিনত ব্যক্তিগত খণ্ডৰ (মালিকীস্বত্বৰ) Degree College গঢ়ি উঠাৰ সম্ভাৱনাই প্ৰবল। এই ক্ষেত্ৰত তেনে ধৰণৰ সমস্যাৰ সন্মুখীন হ'ব পৰাকৈ চিন্তা কৰি সময় উপযোগী ব্যৱস্থা লোৱাৰ সময় হ'ল।

কলেজসমূহলৈ যিবিলাক ছাত্ৰ-ছাত্ৰী অধ্যয়ন কৰিবলৈ আহে তাৰ ভিতৰত বহুতো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বিশেষ প্ৰতিভা বা দক্ষতা দেখিবলৈ পোৱা যায়। তেওঁলোকৰ সেই প্ৰতিভাই বা দক্ষতাই অনুকূল পৰিৱেশ নেপালে বিকশিত হ'ব নোৱাৰে। সেয়ে কলেজসমূহে কলেজত প্ৰতিভা বা দক্ষতা বিকাশ কেন্দ্ৰ একোটা খুলি যাৰ যি বিষয়ত বিশেষ দক্ষতা আছে তেওঁক সেই দিশত আগবাঢ়ি যাবৰ বাবে অনুপ্ৰেৰণা দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিলে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মহৎ উপকাৰ হ'ব।

ডিচেম্বৰ মাহৰ ২০, ২১ আৰু ২২ তাৰিখত কলিয়াবৰ কলেজৰ অসম কলেজ অধ্যক্ষ পৰিষদৰ সভা

অনুষ্ঠিত হ'ব বলি জানিবলৈ পাই আনন্দিত আৰু সন্তোষিত হৈছো। আমাৰ কলেজৰ সমূহ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, অধ্যাপক-অধ্যাপিকা, কৰ্মচাৰী আৰু পৰিচালনা সমিতিৰ ফালৰ পৰা আপোনালোকলৈ আমাৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা, ভক্তি, স্বাগত আৰু সাদৰ সম্ভাষণ যাচিলো। আপোনালোকৰ ভিতৰত কোনোজন হয়তো কেতিয়াবা আমাৰ কলেজলৈ আহিব

কিন্তু অধিকাংশ কেতিয়াও নাহে। আপোনালোকক দিবলৈ আমাৰ একো নাই, আছে মাথো আমাৰ অন্তৰৰ শুভ কামনা আৰু ভক্তিৰ অৰ্থ্য। আপোনালোকৰ হৃদয়ত যাতে আমাৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা ভক্তি শুভকামনা সদায় সজীৱ হৈ থাকে আমি তাকেই কামনা কৰিলো আপোনালোকৰ সভাৰ সম্পূৰ্ণ সফলতা কামনা কৰিলো।

ভাৰতৰ প্ৰাক্তন ৰাষ্ট্ৰপতি বিশ্ববিখ্যাত দাৰ্শনিক আৰু মহান শিক্ষাগুৰু ড° সৰ্বপল্লী ৰাধাকৃষ্ণণ এটি বাণীৰে আমাৰ লেখাৰ সামৰণি মাৰিছে- "We the intellectual should not betray our education, we must develop a world brain, world mind, world culture, which can be the base of a world Government." ■

With Best Compliments From :

Ph. No.- 03672 223204, Mob.: 97060-61476

AGARWAL FURNICO

Exclusive Indian Furniture Showroom

Authorised Dealer of : *Godrej interio*

B.G. Tower, (Agarwal Industries Comp.) R.R.B. Road, Haibargaon, Nagaon (Assam)

Privatization of Higher Education is largely a post 1980 phenomenon for India. The term can be understood as the process of moving from public control to private control and ownership of education.

Privatization has sneaked into Assam in the realms of Higher Education as in other parts of the country in early nineties. There are many institutions established in the state in order to cater to the rising or rather ever-increasing needs and demands of the student community. These institutions have been offering skill-based and job-oriented courses which has helped increase the GER (Gross Enrolment Ratio) in Assam. Although the GER has risen, whether these students are getting proper and quality education is a big question indeed. Each year hundreds and thousands of students complete their education in these private institutions but sit idle or get engaged in works which do not have a relation to their

Merits and Pitfalls of Privatization of Higher Education

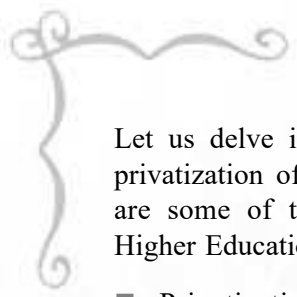
Dr. Balendra Kr. Das

*Principal, Paschim Guwahati Mahavidyalaya
President ACPC*

educational background or degrees. We have seen engineering graduates getting absorbed as agents or sales representatives of service providing agents or working in automobile showrooms etc. This is a very sorry state of affairs which needs to be taken seriously by the people at the helm of affairs and educational goal should be meted out.

There is another perspective on students getting enrolled in private higher educational

institutes. Those students who cannot get seats in the Government funded centres of Higher Education search for alternative places of study. Against this backdrop, private institutions began to flourish. The Central Government has also not taken this policy of privatization seriously and so allowed the State Governments to open private institutions by passing legislatures. Therefore, we have seen a major growth of such centres of learning everywhere.

Let us delve into the merits and pitfalls of privatization of Higher Education. Following are some of the merits of privatization of Higher Education in India.

- Privatization has provided competition among Higher Educational institutions which has definitely resulted in promotion of relevant and quality education.
- Privatization has undeniably rooted for more and better employment opportunities. These institutions are providing job opportunities at different levels be it in teaching, non-teaching and outsourcing etc.
- It has helped in the escalation of GER (Gross Enrolment Ratio) in all the states.
- Privatization has definitely fostered New Knowledge and I.C.T. based teaching-learning facilities.

- Those students, whose parents can afford but could not get seats in the Government institutions especially in the technical or skill-based courses, private institutions have given an opportunity for further studies.
- It has developed institution industry linkage which is a great boost for employment opportunities.
- Privatization has definitely promoted skill-based learning, which is the need of the hour.
- It has created in some places excellent academic and physical infrastructure whereby students can pursue their education in a very congenial and lively atmosphere.
- It has helped in promoting skilled education

in certain lesser known fields like Medical Instrumentation Technology, Radiological Technology, Pharmacology etc.

Pitfalls of Privatization of Higher Education:

While privatization of higher education has done immense good, the weak spots of it cannot be overlooked.

- It has brought about blatant commercialization of education.
- Some private institutions collect a hefty sum in the name of donation and capitation fees.
- Privatization does not support general education such as social sciences, liberal arts, humanities and even basic sciences.
- Private institution providers start

institutions only in metropolis and urban centres, thus adding to regional disparity and widening the rural-urban divide, if started in rural areas, quality compromise has been observed.

- Many private institutions offer courses or programmes that are purely market driven such as Engineering Management, Medical, and Pharmacy etc.
- Some private institutions offer courses or programmes, which are not recognized by U.G.C., A.I.C.T.E. and M.C.I. etc. which leads to a bleak future of the students.
- Some of them engage in unfair practices- lack of transparency in admission, examination, evaluation and financial matters.
- Private institutes of higher learning are not

concerned with issues of equity and social justice.

- It has brought an unhealthy competition between public and private institutions.

Considering the above stated merits and pitfalls of privatization, perhaps the best model suitable for India is the PPP model. For a welfare state like India with a huge population and widespread inequalities, privatization, although unsuitable, is unavoidable. Privatization is here to stay, whether we like it or not. ■

References:

- Biswas, N.B. *Education in North East India*. Delhi: Shipra Publications, 2013 <print>
- Choudhury Sunil. *Methodologies of Educational Research*. 1st ed. New Delhi: Global Vision Publishing House <print>
- Phukan, Rajashree. *Higher Education in India*. Ed. Ramen Gohain. Guwahati: LBH Publishers <print>

নৱবৰ্ষৰ শুভেচ্ছাৰে—

পাখি প্ৰেছ

সৰুভগীয়া, জখলাবন্ধা, নগাঁও (অসম)

আমাৰ ইয়াত
সকলো ধৰণৰ ছপা কাম
কৰা হয়।

দূৰভাষ : ৮৮৭৬৩৮৫৫৪৯, ৯৮৫৪৫৩৪৪৩৫,
৯৭০৬৮৪০০১৬, WhatsApp No : 8876879169
email: pakhi.press@gmail.com

With best Compliments :

ANAND KUMAR RATHI

M/S LADURAM KANHAIYALAL & SONS
M/S LADURAM ANAND KUMAR & CO.

Dealing in all types of Building Materials.

Kuwaritol : Nagaon : Assam

উচ্চ শিক্ষা : প্ৰত্যাশ্বান আৰু প্ৰত্যুত্তৰ

ড° মুকুন্দ ৰাজবংশী

প্ৰাক্তন অধ্যক্ষ, লক্ষীমপুৰ বালিকা মহাবিদ্যালয়

‘The direction in which a man starts his education will decide his future in life’– প্লেটো

‘The empires of the future will be the empires of the mind’– উইল্টন চাৰ্চিল

‘Education in the broadest sense of the term has vital contribution in developing its higher mind, its conscious and its vision. So right type of education can help us attain an insight into the good, to gain wisdom, to welcome change and not to shy away from it’– সৰ্বপল্লী ৰাধাকৃষ্ণণ

২১ শতিকা বিশ্বায়নৰ শতিকা। জ্ঞানৰ বিস্তাৰণৰ শতিকা। প্ৰতি দুবছৰৰ মূৰে মূৰে জ্ঞান দুগুণে বৃদ্ধি পায়। এয়া বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ দ্ৰুতগতিৰ বিকাশৰ ফলশ্ৰুতি। আমেৰিকাৰ ভৱিষ্যদ্রষ্টা এলভিন টফলাৰে তেওঁৰ ‘Third wave’ নামৰ গ্ৰন্থত কৈছে— “Third wave has arrived, so education system of second wave is of no use. So educational institutions are not teaching houses, but learning house”। টফলাৰে তিনিটা wave (তথা বিপ্লৱ)ৰ কথা কৈছে যিকেইটাই বিশ্বত অৰ্থনৈতিক বিকাশ আৰু সামাজিক পৰিবৰ্তন আনিছে। প্ৰথমটো হৈছে প্ৰাক-শিক্ষাবিপ্লৱ তথা

কৃষিৰ সহায়েৰে দেশৰ অৰ্থনীতিক টনকিয়াল কৰা। দ্বিতীয় ‘ৱেভ’ হৈছে শিল্প-বিপ্লৱ, যিয়ে সামাজিক ৰূপান্তৰণ ঘটাইছে; সেই সময়তে তথা ১৫ শতিকাৰ শেষৰ ফালে আৰু ১৬ শতিকাৰ মাজ ভাগত ইউৰোপত ঘটিছিল জ্ঞানৰ বিস্তাৰণ, অৰ্থাৎ আৰম্ভ হৈছিল ৰেণেচাঁ যুগ তথা যুক্তিৰ জাগৰণ। ৰাজনীতি আৰু অৰ্থনীতিৰ ক্ষেত্ৰতো নানা যুগান্তকাৰী পৰিবৰ্তন ঘটিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল। এই নৱজাগৰণ ইউৰোপৰ এচুকত আৰম্ভ হৈছিল যদিও, ধীৰে ধীৰে গোটেই পৃথিৱীখনক সলনি কৰি দিলে। এই জাগৰণে মানুহক প্ৰশ্নশীল, যুক্তিবাদী আৰু জ্ঞানপিপাসু কৰি তুলিলে। ইয়াৰ অন্যতম প্ৰধান কাৰণ হ’ল কিতাপ পঢ়াৰ আন্দোলন, এনে আন্দোলনৰ বাটকটীয়া আছিল ইংলেণ্ডৰ ফ্ৰান্সিচ বেকন আৰু ফ্ৰান্সৰ ভলটৈয়ৰ। বেকনে কৈছিল— Some books are to be tasted, others to be swallowed, and some few to be chewed and digested। সেইদৰে বেকনে কৈছিল— কিতাপেই জগতখনক শাসন কৰে।

সেই কাৰণে টফলাৰে গুৰুত্ব দিছে তৃতীয় ‘ৱেভ’ৰ পৰিৱেশক, যাৰ প্ৰভাৱত মানুহে উপভোগ কৰিছে আধুনিক

সমাজ তথা ১৯৫০ দশকত আৰম্ভ হোৱা তথ্য প্ৰযুক্তিৰ বিপ্লৱ। এই বিপ্লৱ আৰম্ভ হৈছিল ১৯৫৫-৫৬ চনত আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰত কম্পিউটাৰ, টেলিভিচন, জন্ম নিয়ন্ত্ৰণ পিল, মহাকাশ যানৰ আৰম্ভণিৰে আৰু বৰ্তমানৰ জ্ঞান ভিত্তিক অৰ্থনীতিৰে। টফলাৰে কৈছে— “This is the biggest transformation, affecting all levels of society”।

এনে প্ৰযুক্তি বিপ্লৱৰ ফলত বৰ্তমান ৩০০ বিলিয়ন কম্পিউটাৰ চিপছ বিশ্বত সহজ লভ্য হৈ আছে (২০০৬ চনৰ হিচাপ) আৰু যোগ হৈছে প্ৰতি বছৰি ৭০ বিলিয়ন চিপছ। জাপানে ২০০৬ চনত এনে উন্নতখাপৰ কম্পিউটাৰ তৈয়াৰ কৰিছে, যিটোৱে প্ৰতি চেকেণ্ডত ৪০,০০০ বিলিয়ন (১ বিলিয়ন = ১০০ কোটি) গাণিতিক কাৰ্য সঞ্চালন কৰিব পাৰে।

বৰ্তমান আমি উপভোগ কৰিছো ৩০০ এম এম ৰেফাৰ চিপছ মেনোফেকচাৰ, বায়-চিপছ, মাইক্ৰ’ ইলেক্ট্ৰ’মেকানিকেল চিষ্টেম, নেন’ স্কেল চিপছ (১ নেন’ = ১০^{-৯} মিটাৰ)। প্ৰায় এক বিলিয়নৰো অধিক মানুহে ‘নেট’

(Net) ব্যৱহাৰ কৰে। ‘আই টি’ বজাৰখনে এক ত্ৰিলিয়ন (১ ট্ৰি = হাজাৰ কোটি) মাৰ্কিন ডলাৰ অতিক্ৰম কৰিছে।

ডিজিটেল বিপ্লৱও লক্ষণীয়। অন্যহাতেদি মহাকাশ বিজ্ঞানৰ অভিযান আৰু গৱেষণাই মানুহক ন ন বিষয়ৰ সন্ধানত অনুপ্ৰেৰণা যোগাইছে। জ্যোতিৰ্বিদসকল Dark Matters ৰ অন্বেষণত আৰু বিজ্ঞানীসকল Anti-matter গৱেষণাত ব্যস্ত। ইতিমধ্যে anti-hydrogen সৃষ্টি হোৱাত বিজ্ঞানীসকল বেছ আশাবাদী।

বায়’-ডিজিটেল মিলনৰ ফলত বিজ্ঞানীসকলে গৱেষণাগাৰ ‘বুদ্ধিমত্তাৰ’ ডিজিটেল মেনিপুলেচনৰ ইঙ্গিত পাইছে। ফলত ‘আৰ্টিফিচিয়েল ইণ্টেলিজেন্স’ৰ জন্ম হ’ল। পৰিলক্ষিত হৈছে ‘আইটিয়ে জীৱবিজ্ঞানত বিপ্লৱ ঘটাইছে আৰু জীৱ-বিজ্ঞানে আই টি (IT) ত বিপ্লৱ ঘটাইছে।

পাশ্চাত্য দেশত বিশেষকৈ আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ বিশ্বশ্ৰেষ্ঠ বিশ্ববিদ্যালয়বোৰত অত্যাধুনিক গৱেষণা (Cutting-edge research) আৰম্ভ হৈছে। উল্লেখ্য যে বিগত ২০১২ বছৰ ২৪ ডিচেম্বৰত অনুষ্ঠিত হোৱা আই আই টি পাটনাৰ সমাবৰ্তনত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক সম্বোধন কৰি

এপিজে আব্দুল কালামে কৈছিল—

“Nanotechnology is the future. The new age model would be bio-nano-info-eco based. Globally the demand is shifting towards development of sustainable systems which are technologically superior. This is the new dimension of the 21st century knowledge education”।

উচ্চ শিক্ষানুষ্ঠান :

সৰ্বপল্লী ৰাধাকৃষ্ণণে কৈছিল— Institution should rate not only great books, but great men also।

শিক্ষানুষ্ঠানবোৰ মানুহে তৈয়াৰ কৰা কেন্দ্ৰ। অতীজ ভাৰতত শিক্ষাৰ মূলমন্ত্ৰ আছিল—

মানুহ তৈয়াৰ কৰা শিক্ষা

চৰিত্ৰ গঢ়াৰ শিক্ষা

ৰাষ্ট্ৰ গঢ়াৰ শিক্ষা

আধুনিক যুগত তথা বিশ্বায়নৰ যুগত 'জ্ঞান' প্রধান অর্থনৈতিক সম্পদ। গতিকে ন ন বিষয়েৰে বিশ্বৰ আগশাৰীৰ শিক্ষানুষ্ঠানবোৰ ইতিমধ্যে সু সজ্জিত কৰা হৈছে। বিশ্বশ্রেষ্ঠ বিশ্ববিদ্যালয়বোৰত আধুনিক বিষয়ৰ অধ্যয়ন আৰু গৱেষণা কাহানিবাই আৰম্ভ হৈছে। উদাহৰণস্বৰূপে আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ কেলিফ'ৰ্নিয়া ইন্সটিটিউট অব টেকন'লজিৰ গৱেষকসকলে মানুহৰ মগজুৱে কৰাৰ দৰে স্মৰণ শক্তি পুণৰুদ্ধাৰ কৰিব পৰা 'কৃত্ৰিম নিউৰেল নেটৱ'ৰ্ক' সৃষ্টি কৰিছে ডি এন এৰ পৰা। নিউৰেল নেটৱ'ৰ্কটো ১১২ ডাল ডি এন এ ফিটাৰে গঠিত চাৰিটা নিউৰণেৰে প্ৰস্তুত কৰা। সেই ইন্সটিটিউটৰ বিজ্ঞানীসকলে আশা কৰিছে যে অদূৰ ভৱিষ্যতে 'নেন' প্ৰযুক্তি বিপ্লৱৰ সহায়ত ডুপ্লিকেট মানৱ মগজু তৈয়াৰ কৰিবলৈ সক্ষম হ'ব।

উচ্চ শিক্ষানুষ্ঠানবোৰৰ বৈশিষ্ট্য :

দিল্লী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ প্ৰাক্তন উপাচার্য দীপক নায়াৰে উচ্চ শিক্ষানুষ্ঠানৰ বিষয়ে কৈছে 'Universities are no longer ivory towers, They were meant to re-

main above politics'। কিন্তু আজি ইয়াৰ বিপৰীত।

বৰ্তমান বিশ্বায়নৰ যুগত বিশ্বশ্রেষ্ঠ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ভূমিকা দেশ এখনৰ বাবে অতীৰ প্ৰয়োজন। বিস্তৰ অভিজ্ঞতাৰ পৰা অর্থনীতিবিদসকলে কৈছে যে দেশ এখন আৰ্থিকভাৱে অধিক সবল হ'বলৈ প্ৰাকৃতিক সম্পদতকৈ, বিশ্বশ্রেষ্ঠ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ গুৰুত্ব অধিক। এই ক্ষেত্ৰত 'India Today' (ফে, ২০০৬) আলোচনীত প্ৰকাশ পোৱা সম্পাদকীয়টো উল্লেখ কৰিব পাৰি—

ভাৰতবৰ্ষৰ প্ৰতিচ্ছবি

ক্ষেত্ৰ	শ্ৰমিক শক্তি	ৰাষ্ট্ৰীয় আয়
কৃষি	60%	21%
সেৱাখণ্ড	27%	50%
শিল্প (IT)	17%	67%

সেই কাৰণে ১৯৬৬ চনতেই ৬১৫ পৃষ্ঠাৰ কোথাৰী আয়োগৰ ৰিপ'ৰ্টত চৰকাৰৰ বাবে এটা এজেণ্ডা বিশেষভাৱে

মজুত কৰা হৈছিল য'ত ৫ বা ৬ খন বিশ্বশ্রেষ্ঠ বিশ্ববিদ্যালয় ভাৰতে অনতি পলমে তৈয়াৰ কৰিব লাগে। এই পৰামৰ্শ কেইটা ১৯৬৮ চন ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষা আয়োগৰ (NPE-1968) ভেটী আছিল (দ্রঃ Imagining India: Nanda Nilekani)। কিন্তু কাৰ্যতঃ নহল।

বিশ্বৰ অন্যতম শ্রেষ্ঠ তিনিখন বিশ্ববিদ্যালয় হৈছে ইংলেণ্ডৰ অক্সফ'ৰ্ড, কেন্সব্ৰিজ আৰু আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ হাভাৰ্ড বিশ্ববিদ্যালয়। অলপতে (দ্রঃ The Eco. Times, 7 Jan, 08), কেন্সব্ৰিজ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ উপাচার্য এলিচন ৰিকাৰ্ডে বিশ্বশ্রেষ্ঠ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ চাৰিটা প্ৰধান বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰিছে।

- 1) There must be commitment to breadth & excellence in all fields of human enquiry. Not simply in a particular niche.
- 2) World Class University engage in cutting edge world research while at the same time "Teaching-learning are intrinsically bound together.

- ৩) The most important point both for faculty and administrators is to allow researchers the freedom of experiment & success or failure mistakes or grand discover.
- ৪) Recognition of rapidly changing face of science. World class universities must have permeable boundaries, encouraging interdisciplinary research & teaching.

ভাৰতবৰ্ষৰ বাবে প্ৰত্যাহান :

ভাৰতবৰ্ষ যেতিয়া স্বাধীন হৈছিল, তেতিয়া আমি বৃটিছ শিক্ষা পদ্ধতিকে গ্ৰহণ কৰিলো। কিন্তু চিন্তা নকৰিলো, কিয় এনে এখন ঐশ্বৰ্য্যশালী দেশ ভাৰতবৰ্ষ ২০০ বছৰ বৃটিছৰ গোলাম হ'লো! ভুল ক'ত? শিক্ষা পদ্ধতিৰ আমূল পৰিবৰ্তন আছিল নেকি? কিয় তেতিয়াৰ শিক্ষামন্ত্ৰী মহম্মদ কৰিম চাগলাই (স্বাধীনোত্তৰ কালৰ) কোঠাৰী শিক্ষা আয়োগক শিক্ষকৰ 'মেগাকাটা' বুলি অভিহিত কৰিছিল।

অন্যহাতেদি, লণ্ডন বিশ্ববিদ্যালয়ৰ 'External Educational System' বৃটিছসকলে বিশেষকৈ লৰ্ড মেকলেই ভাৰতত প্ৰৱৰ্তন কৰাৰ (মূল মন্ত্ৰ আছিল— Indian in blood and British in taste) বাবে আমি যে অপদাৰ্থ হ'লো, সেয়া মনে মনে উপলব্ধি কৰিছিল বৃটিছ শিক্ষাবিদ লৰ্ড এছবিয়। অক্সফ'ৰ্ড বা কেন্সিঞ্জ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ 'External Registration' আৰ্হি নলৈ লণ্ডন বিশ্ববিদ্যালয়ৰ আৰ্হি লোৱাৰ বাবে তেওঁ এইদৰে কৈছিল, "At Independence, the Indians inherited in their universities a massive invalid unable to respond to any kind of simple treatment"।

ভাৰত স্বাধীন হোৱাৰ প্ৰায় একে সময়ত জাপানে দ্বিতীয় মহাসমৰত ধ্বংস হৈ পুনৰ থিয় হ'বলৈ প্ৰয়াস কৰিছিল। তেতিয়াই তেওঁলোকে প্ৰশ্ন কৰিছিল কিয় জাপান ২য় মহাসমৰত হাৰি গ'ল? শিক্ষাবিদ, ৰাজনীতিক, চিন্তাবিদসকলে মিলিত হৈ আলোচনাত একমত হৈ থিৰাং কৰিলে— পুনৰ শক্তিশালী জাতি হিচাবে জাগ্ৰত হ'বলৈ হ'লে একমাত্ৰ পথ শিক্ষাৰ আমূল পৰিবৰ্তন; আধুনিক

শিক্ষাৰ নবীকৰণ। তেতিয়া পাতনি মেলিলে আৰু উন্নত হ'ল আধুনিক শিক্ষাৰ নৱ জাগৰণ; জাপানীসকলক চিনাকী কৰাই দিলে বিশ্বৰ আধুনিক শিক্ষাৰ লগত 'অনুবাদ সাহিত্যৰে'। আজি জাপানৰ GDP আমেৰিকাৰ পাচতে। জাপানৰ সাম্ৰাজ্য হাৰ ১০০ শতাংশ। ১৯৪৮ চনৰ পৰা জাপানৰ ন'বেল বঁটা ২৬ টাৰো অধিক।

'Science & Culture' নামৰ গ্ৰন্থখনৰ প্ৰণেতা বিজ্ঞানী আৰু ভাৰতীয় নাগৰিকত্ব গ্ৰহণ কৰা জে বি এছ হেলডেনে কৈছে ভাৰতে বিজ্ঞান আৰু শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত নিজকে পাশ্চাত্য দেশৰ লগত তুলনা নকৰি জাপান আৰু চীনৰ লগত কৰিব লাগে।

চীনৰ লগত তুলনা :

ভাৰতবৰ্ষ স্বাধীন হোৱাৰ সময়ত, আমি দুটা দিশত গুৰুত্ব আৰোপ কৰিব লাগিছিল— (১) শিক্ষা, (২) প্ৰতিৰক্ষা।

বিখ্যাত আইনবিদ আৰু প্ৰাক্তন ৰাষ্ট্ৰদূত ননী পাক্ষিৱালাই তেওঁৰ 'We the People' নামৰ গ্ৰন্থত

লিখিছে যে ভাৰতবৰ্ষৰ কোনো ৰাজনৈতিক দলে তেওঁলোকৰ ইচ্ছাৰ্হাৰত শিক্ষাক প্ৰথম স্থান দিয়া দেখা নাই। অন্যহাতেদি ইংলেণ্ডৰ প্ৰাক্তন প্ৰধান মন্ত্ৰী জ'ন মেজৰে 'ইলেকচন' প্ৰচাৰৰ সময়ত সাংবাদিকৰ প্ৰশ্নৰ ('আপুনি প্ৰধান মন্ত্ৰী হ'লে প্ৰথম কাম কি?') উত্তৰত কৈছিল— মোৰ প্ৰথম কাম শিক্ষা; দ্বিতীয় কাম শিক্ষা আৰু তৃতীয় কাম শিক্ষা; অৰ্থাৎ শিক্ষাৰ উন্নতি আৰু নবীকৰণ। কিন্তু অক্সফ'ৰ্ড, কেম্ব্ৰিজ, লণ্ডন বিশ্ববিদ্যালয় বা মাণ্চেষ্টাৰ আদি বিশ্ববিখ্যাত বিশ্বশ্ৰেষ্ঠ বিশ্ববিদ্যালয় থাকোঁতে নবীকৰণৰ প্ৰশ্ন আহেনে? তথাপিও প্ৰাধান্য ক'ত?

চীনৰ ক্ষেত্ৰতো একে। চীনে যিটো কয়, সেইটো কৰে। ভাৰতবৰ্ষত ১৮৫৭ চনত যেতিয়া তিনিখন বিশ্ববিদ্যালয় (কলকাতা, মাদ্ৰাজ, বম্বে) স্থাপন কৰা হৈছিল, সেই সময়ত চীনৰ এখনো নাছিল। ৩৮ বছৰৰ পাচত চীনত বিশ্ববিদ্যালয় স্থাপন কৰা হৈছিল। ১৫ বছৰ কাল চীনত থাকি আৰু চীনা ভাষা শিকি জীৱ বিজ্ঞানী জোচেফ নিধামে চীনৰ বিজ্ঞানৰ ওপৰত এখন গ্ৰন্থ— 'Science & Civilization in China' ১৯৮৫ চনত প্ৰকাশ

কৰিছিল। তেওঁ কৈছে যে কাৰিকৰী বিদ্যাত পাকৈত লোকসকল ইউৰোপীয় বিজ্ঞানৰ লগত যদিও সমপৰ্য্যায়ৰ আছিল, কিন্তু লাহে লাহে পাছ পৰি গ'ল। নিধামে কৈছে— "During the Renaissance in the west, in the time of Galileo the most effective method of discovery was itself discovered".

নন্দন নিলেকাণিয়ে তেওঁৰ 'Imagining' নামৰ গ্ৰন্থত চীনে আজি বিশ্ব শীৰ্ষ স্থানৰ দিশে আগবঢ়াৰ কাৰণ এনেদৰে দৰ্শাইছে— "The Chinese Govt. has taken an about turn from its cultural revolution era to educational revolution with over a 100 'IIT like institutes across the country to mitigate the demand of its burgeoning economy". কিন্তু ভাৰতবৰ্ষত, ৰাজনীতিকসকল বা ৰাজনীতি সকলোতকৈ উদ্ধত।

অন্যহাতেদি, আমেৰিকাৰ ভৱিষ্যদ্ৰষ্টা এলভিন টফলাৰে তেওঁৰ গ্ৰন্থ 'Revolutionary Wealth' ত লিখিছে চীনাৰসকলৰ বৈজ্ঞানিক আৰু অৰ্থনৈতিক বিকাশৰ

ঢল আৰম্ভ হৈছে ১৯৮০ দশকৰ পৰা, যেতিয়া কমিউনিষ্ট ৰাজনীতিৰ শিকলিৰ শিথিলকৰণ হ'ল। টফলাৰৰ ভাষাত— "China's remarkable rise is a tribute to the hard work, brains and innovation of its people, once freed from the severe constraints of communism".

অলপতে, অৰ্থনীতি বিজ্ঞানত ন'বেল বটা বিজেতা অৰ্মত্ৰ সেন আৰু তেওঁৰ ছাত্ৰ জিন দ্ৰেজে 'An Uncertain Glory: India & its contradictions' (প্ৰকাশঃ ২০১৩) প্ৰকাশ কৰি কৈছে যে চীনৰ লগত ভাৰতবৰ্ষৰ তুলনা বৰ প্ৰয়োজন, অৰ্থাৎ 'Inevitable'। তেওঁলোকে প্ৰকাশ কৰিছে যে আৰম্ভণিতে GDP ৰ ক্ষেত্ৰত ভাৰত অলপ সন্তোষজনক স্থানত থাকিলেও, গড় আয়ুস, শিক্ষাৰ হাৰ, শিশুৰ স্বাস্থ্য আৰু মৃত্যুৰ হাৰ আদিত চীনতকৈ পাছ পৰা। সেন আৰু দ্ৰেজে মন্তব্য কৰিছে যে— "The Indian failure is not a democratic failure. It is a failure of politics, policies and priorities of governance a failure in integrating growth with development."

ভাৰত আৰু চীনৰ তুলনামূলক ছবি

সূচ্যাংক	ভাৰত	চীন
স্বাক্ষৰতাৰ হাৰ	৮১%	৯৮%
জনসংখ্যা	১৩৩.৭ কোটি	১৩৮.৬ কোটি
ঘনত্ব	৪৫২	৪৪৮
মুঠ ঘৰুৱা উৎপাদন	২.৪৫	১১.২২
	ত্ৰিলিয়ন ডলাৰ	ত্ৰিলিয়ন ডলাৰ
জনমূৰি আয়	১৮৫০ ডলাৰ	৮১১৩ ডলাৰ
বিশ্বশ্ৰেষ্ঠ বি.বি.		
■ ২০০ ৰ ভিতৰত	নাই	৭ খন
■ ৫০০ ৰ ভিতৰত	৪ খন	২৭ খন

ভাৰতবৰ্ষ সুবিধাজনক অৱস্থাত :

ভাৰতবৰ্ষৰ ১৩৩ কোটি মানুহৰ ৫৪ শতাংশ ২৫ বছৰৰ তলৰ। প্ৰতি বছৰ ১.২ কোটি যুৱক কামৰ বাবে উপযুক্ত হয়। অন্যহাতেদি, বিশ্বৰ আন আন দেশত বিশেষকৈ উন্নত দেশবোৰত যুৱ কৰ্মীৰ অভাৱ হ'ব, কাৰণ

বুঢ়া মানুহৰ সংখ্যা ক্ৰমান্বয়ে বাঢ়ি আছে। “এটা শিশু এটা পৰিয়ালৰ বাবে চীন আৰু ইউৰোপীয় দেশবোৰত মানুহৰ সংখ্যা কমিছে। ইউৰোপৰ জনসংখ্যা (বিশেষকৈ খৃষ্টান ধৰ্মীয়সকলৰ মাজত) হ্ৰাস- এক ভয়াবস ত্ৰাসৰ সৃষ্টি হ'ব বুলি জনসংখ্যা বিজ্ঞানীসকলে ভয় কৰিছে। বিজ্ঞানী উইনাৰ আৰু টিটেল বাণ্ডম-এ ‘Political Demography’ গ্ৰন্থত কৈছে— “Europe is vanishing- our countries will be empty”.

অন্য হাতেদি ২০২০ চনৰ ভিতৰত বিশ্বত ৪৭ নিযুত কৰ্মক্ষম যুৱকৰ অভাৱ হ'ব, কেৱল ভাৰতেহে এই অতিৰিক্ত যুৱকৰ যোগান ধৰিব পাৰিব। যেতিয়া ভাৰতত গড় বয়স ২০. ২৯ তেতিয়া চীন আৰু আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰত হ'ব ৩৭, পশ্চিম ইউৰোপত ৪৫ আৰু জাপানত ৪৮ গড় বয়সৰ যুৱক থাকিব। গতিকে ভাৰতবৰ্ষৰ যুৱকে বিশ্ব নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব।

কিন্তু এই বিশ্বায়নৰ যুগত কৌশলী যুৱকৰ হে প্ৰয়োজন হ'ব। ‘নালায়ক’ যুৱকৰ কাম নাই; আৱৰ্জনা হৈছে। ইতিমধ্যে ভাৰতে ‘স্কীল ইণ্ডিয়া’ প্ৰকল্প হাতত লৈছে।

ভাৰতত ‘মেক ইন ইণ্ডিয়া’ আৰু ‘স্কীল ইণ্ডিয়া’ প্ৰকল্প দুটা পৰস্পৰ পৰিপূৰক। মেক ইন ইণ্ডিয়াৰ মূল উদ্দেশ্য হৈছে ২৩ টা খণ্ডত নিৰ্মাণ কাৰ্য উন্নত বা আধুনিকীকৰণ কৰা, যাতে নতুন নতুন সৃষ্টি হোৱা চাকৰিত দক্ষ বা স্কীল্ড মানৱ সম্পদ ব্যৱহৃত হ'ব পাৰে। অহা ৫-৬ বছৰৰ ভিতৰত প্ৰায় ১২.৮ কোটি নতুন চাকৰি সৃষ্টি হ'ব। প্ৰধান খণ্ড কেইটামান হৈছে, নিৰ্মাণ কাৰ্য, ৰিটেইল, লজিষ্টিক, বিউটি আৰু ৰেলনেচ, অটোম'বাইল, কেমিকেলচ, ফাৰ্মাচিটিকেল, টেক্সটাইল, ট্ৰেভেল এণ্ড টুৰিজম, মেডিকেল টুৰিজম, আতিথ্য, জৈৱ বৈচিত্ৰ, ইলেক্ট্ৰনিক্স আদি।

ভাৰতবৰ্ষত অহা ২০২২ চনত স্কীল্ড যুৱক তথা প্ৰশিক্ষণ প্ৰাপ্ত ১১৯ নিযুত যুৱকৰ প্ৰয়োজন হ'ব। ২০১৫ চনত প্ৰয়োজন আছিল ৮৬ নিযুত, কিন্তু আছে মাত্ৰ পাঁচ নিযুত।

সংখ্যাগতভাৱে ভাৰত সুবিধাজনক অৱস্থাত থাকিলেও দক্ষতাৰ প্ৰশ্নটো কোনোপধ্যে উলাই কৰিব নোৱাৰিব। কাৰণ ফ্লিপকাৰ্ট, স্নেপডিল বা অ'লী নামৰ ডিজিটেল প্ৰতিষ্ঠানবোৰ ভাৰতীয় প্ৰতিষ্ঠান কিন্তু ‘আমাজন’,

‘উবেৰ’ আদি বিদেশী বহুজাতি প্ৰতিষ্ঠানবোৰৰ লগত ফেৰ মাৰিব পৰা নাই। সেইদৰে ভাৰতৰ এডভাৰটাইজিং ইক’নমিৰ ৭৫ শতাংশ দখল কৰিছে বিদেশী প্ৰতিষ্ঠান ‘গুগল’ আৰু ‘ফেচবুক’এ। ফলত স্থানীয় প্ৰতিষ্ঠানবোৰ মৃত্যুৰ মুখলৈ আগবাঢ়িছে। আগৰ ভাৰতীয় স্বাভিমানে নাই, বিদেশী বস্তু ব্যৱহাৰ কৰি ভাল পাওঁ আমি।

আনহাতে, চীনে নিজে স্থানীয় ডিজিটেল বাণিজ্য আৰম্ভ কৰিছে। “বাইডু” (Baidu) আৰু “টানচেন্ট (Tencent) চীনৰ দুটা লেখত ল’বলগীয়া ইণ্টাৰনেট জায়েন্ট। এই দুয়োটাকে চীনৰ গুগল আৰু ফেচবুক বুলি কোৱা হয়। প্ৰায় ৭৫ হাজাৰ স্থানীয় চীনা লোকক এই দুয়োটা প্ৰতিষ্ঠানত সংস্থাপন দিয়া হৈছে।

সামৰণি :

‘মানুহ গঢ়াৰ শিক্ষা’ উচ্চ শিক্ষাৰ অন্যতম মূল মন্ত্ৰ হৈ পৰিছে। গতিকে উচ্চ শিক্ষানুষ্ঠানবোৰত এনে এটা পৰিৱেশ সৃষ্টি হ’ব লাগিব য’ত সৃষ্টিশীলতাৰ ওপৰিও মন

আৰু শৰীৰ বিকাশ হ’বলৈ অনুপ্ৰেৰণা পাব। এই শতিকাৰ মেনেজমেণ্ট গুৰু পিটাৰ ড্ৰাকাৰে কৈছে মেনেইজমেণ্ট এটা স্কিলঃ ঋণাত্মক দিশবোৰ সমাধান কৰিব পাৰিলেহে ধনাত্মক পোৱা যাব। এই শতিকাৰ দোকমোকালিত ‘Thematic Debate: The requirements of the world of works’ নামৰ ইউনেস্কোৰ ডকুমেণ্ট এটাত স্কিলৰ গুৰুত্ব আৰু কাৰকবোৰ প্ৰকাশ পাইছিল— নমনীয়তা, উদ্ভাৱন কৰাৰ হেঁপাহ, সৃষ্টিশীলতা, উদ্যোগ দক্ষতা আৰু সহযোগিতা। বিশ্ববেংকেও অলপতে সতৰ্কতাৰাণী শুনাইছিল— “Vocational skills alone cannot create a knowledge worker of 21st century unless soft skill and life skills are given importance for the training of a youth for economic growth.”

আজিৰ বিশ্বায়নৰ যুগত বিশ্বখন গোলকীয় গাঁৱলৈ ৰূপান্তৰিত হোৱাৰ বাবে যিবোৰ শিক্ষানুষ্ঠানত নিয়মীয়া পাঠদানৰ উপৰিও “মানুহ হোৱাৰ শিক্ষা— Be the Best

of the Best” দিয়া হয়, সেই শিক্ষানুষ্ঠানবোৰলৈ বিশ্বৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে ঢাপলি মেলে— World best Universityৰ ধাৰণা এনে। উদাহৰণ হিচাবে ক’ব পাৰি ভাৰতৰ অন্যতম বিখ্যাত প্ৰতিষ্ঠান ‘বায়কন (বায়’ফাৰ্মাচিটিকেল এণ্টাৰপ্ৰাইজ)’ৰ স্বত্বাধিকাৰ ড° কীৰণ মজুমদাৰ শ্ব অষ্ট্ৰেলিয়াৰ মেলব’ৰ্ণ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা ‘মাষ্টাৰ অৱ চায়েন্স’ ডিগ্ৰী লাভ কৰিছিল। বিখ্যাত চফটৱেৰ কোম্পানী ‘উইপ্ৰ’ৰ স্বত্বাধিকাৰ আজিম প্ৰেমজী আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ ষ্টেনফ’ৰ্ড বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা স্নাতক আৰু স্নাতকোত্তৰ ডিগ্ৰী লাভ কৰা ব্যক্তি ৰতন টাটা আমেৰিকাৰ ইলিঅ’নিচ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ স্নাতক, লণ্ডনস্থ বিখ্যাত ব্যৱসায়ী মিটাল আমেৰিকাৰ এম. আই. চি.ৰ স্নাতক।

বিদেশৰ এনে বিশ্ববিদ্যালয়বোৰে ‘মানুহ গঢ়াৰ শিক্ষা’ তথা ‘leadership’ শিক্ষা দিয়ে যাতে বিশ্বৰ উন্নয়নশীল দেশবোৰৰ ছাত্ৰসকলে অধ্যয়ন কৰিবলৈ যায়। কেৱল ৪৫০০০০ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে ভাৰতৰ পৰা যায় বাবে প্ৰতি বছৰি ১৩ বিলিয়ন মাৰ্কিন ডলাৰ ভাৰতৰ পৰা ওলাই যায়।

বৰ্তমানৰ প্ৰধান মন্ত্ৰী মোদীয়ে ভাৰতবৰ্ষৰ ২০ খন শ্ৰেষ্ঠ বিশ্ববিদ্যালয়লৈ ১০ হাজাৰ কোটি টকাকৈ মঞ্জুৰী হিচাবে প্ৰদান কৰিছে। ইয়াৰ ভিতৰত ১০ খন ব্যক্তিগত খণ্ডৰ বিশ্ববিদ্যালয়ো আছে। প্ৰধান উদ্দেশ্য- এইবোৰ বিশ্বৰ শ্ৰেষ্ঠ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ সমকক্ষ হয়। এই ক্ষেত্ৰত হয়তো অসমৰ এখনো নাথাকিব। কাৰণ দেশৰ ভিতৰত উচ্চ শিক্ষাত অসমৰ স্থান শেষৰ ফালে।

গতিকে বিশ্ববিদ্যালয় আৰু মহাবিদ্যালয়ৰ শিক্ষক-শিক্ষয়ত্ৰীসকলে মিলিত প্ৰচেষ্টাৰে আগনাবাঢ়িলে, আমাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল আন ৰাজ্যসমূহৰ তুলনাত বহু পিছ পৰি ৰ'ব।

অসম কলেজ শিক্ষক সংস্থাৰ প্ৰথম সভাপতি অধ্যাপক আৰ আৰ থমাছে কৈছিল—

“Teachers are working
for the nation,
building the nation
once we build well, we govern well” ■

স্বাগত স্বাগত সতীৰ্থ তোৰে মোৰে আলোকৰে যাত্ৰা সতীৰ্থ জ্ঞানযাত্ৰা

SATIRTHA
gyanyatra

সতীৰ্থ জ্ঞানযাত্ৰাই অসমত গ্ৰন্থৰ প্ৰসাৰ আৰু প্ৰচাৰৰ লগতে এক গ্ৰন্থ অধ্যয়ন সংস্কৃতি গঢ়িবলৈ চেষ্টা কৰি আহিছে। সবিশেষ যোগাযোগ কৰক : সাৰথি ভৱন, কছাৰী বস্তি, গণেশগুৰি, গুৱাহাটী-৫।

সতীৰ্থ গ্ৰন্থমেলা : 9435258014/WhatsApp- 9577453173

Email : satirthalcb@gmail.com

ডিব্ৰুগড় কাৰ্যালয় : মিলন নগৰ, 9864146840, 9435777689

যোৱা সময়ছোৱাত সতীৰ্থ জ্ঞানযাত্ৰাই অসমৰ বিভিন্ন প্ৰান্তৰ ব্যক্তিগত পুথিভঁৰালৰ লগতে বিদ্যালয়, মহাবিদ্যালয়, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পুথিভঁৰালৰ উপৰিও ৰাষ্ট্ৰীয় পৰ্যায়ৰ শৈক্ষিক অনুষ্ঠান- প্ৰতিষ্ঠানলৈ যথোচিত মূল্যত কিতাপ যোগান ধৰি আহিছে।

NAMGHAR AND BHAGAVAT TUNGI: DE-INSTITUTIONALIZATION OF RELIGIOUS PRACTICES

Dr. Bhubanananda Pattanaik

Principal, Rupahi College

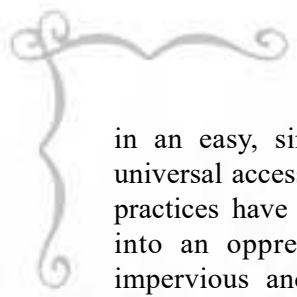

Namghar (Assam)

Neo-Vaishnavism was a pan-Indian religious movement of the Fifteenth century based on the tenets of knowledge-based devotion. Essentially propagating One God and One Alone, it enunciated revelations of God by chanting, singing and reciting His name as an intimate devotee who knows and understands Him very closely. It entails a devotee in direct and personal relationship with his Lord without any mediator or interpreter. Ramananda in Allahabad, Kabir in North India, Chaitanyadev in Bengal, Sankardev in Assam, Panchasakha in Odisha, Namdev in Maharashtra and Vallabhacharya in south India worked upon this Bhakti cult of spreading the light of knowledge of and about the Lord

Bhagavat Tungi (Odisha)

in an easy, simple and friendly path of universal accessibility. The prevalent religious practices have in the mean time degenerated into an oppressive and restrictive elitism impervious and insensitive to the common man. The two great impediments between the God and man were the inscrutable language of the Holy Texts and the role of their interpreters, the Go-Betweens, the priests.

An attempt is made here to revisit the success story of this Neo-Vaishnavism with particular reference to Odisha and Assam by studying the setting up of a new institution in the name of Bhagavat Tungi or Namghar as symbolic substitutes to many corrupt institutions of the times. Srimanta Sankardev (1449-1568) in Assam and Atibadi Jagannath Das ((1492-1552) in Odisha, both being great scholars of the times, accomplished this horrendous task of trans-creating the the Bhagavat from Sanskrit to vernaculars which

the masses could directly access. Each trans-creation was a literary marvel by itself which can be gauged by its endearing popularity through the ages, unsurpassed by any in either province. But both of them had to experience initial resistance from the powerful custodians of established social as well as religious institutions. Both the saint-poets remained unflinching and undeterred in their mission of lending a local texture and tongue to the Bhagavat which was the motor-force to Neo-Vaishnavism. Veneration for the Bhagavat as substitute to God has been central to this movement. Dr. Moheswar Neog in his Sankardev and His Times observes:

... it is said that sages of old considered the Bhagabat-Puran as a form of the Lord. when Krsna was to depart from the world, his ardent devotee, Uddhava, entreated him to have some consideration for the

bhaktas, who would not now have the Lord in form any more. The Lord pondered over the matter, placed his own energy in the Bhagavat-puran and entered the ocean of that puran; this work, therefore, is the perceptible image of Hari, wrought of words alone. (Neog, 318)

So the Bhagavat both in Odia and Assamese were received equally as consecrated as the original. It was easy and smooth for the masses to relate and replicate it with their God. God's image as used to be worshipped in a grand manner by chanting inscrutable *slokas* by a pompous looking priest inside majestically built temple has all of a sudden found a just if not better equivalent in the reading of some lines from the familiar Bhagavat in their own tongue inside a banal looking prayer house called Namghar or Tungi.

It was in a sense a deconstruct of the age-old practices. Vaisnavism as a movement was directed inward and so its practitioners shunned all outward or external pomposity. Right from its beginning it drew its sustaining force from the masses and it never depended on royal or political patronage. Hence such prayer houses were conceived of as very humble cottages sans any grand look.

The Bhagavat Tungi is a small room of the size of the Manikut of the Namghar. A thatched hut it opens to a raised platform called chandini where some forty to fifty people can sit in prayer. The devotees called bhaktas comprising of both men and women, young and old of all caste congregate in the evening after winding up all their daily chore, to offer their prayer as well as to spend some leisure. Worship, enlightenment and entertainment all go here together. The Bhagavat puran is brought out and is read aloud, elaborated,

discussed and debated in order to sharpen one another's knowledge of the puran. It is then supplemented by kirtan or chorus accompanied by indigenously made musical instruments. Distribution of prasad called chuda ghasa (Perched rice-powder and molasses) marks the close of the prayer for the evening. At times select people may stay back to discuss if there happens to be any urgent matter. The Tungi serves as the community hall to resolve any common or personal problem. The Bhagavat helps even the die-hard liar confess his guilt. The penalty or his penance is also decided upon here. A granary or dhana-ghar is generally attached to a Tungi where paddy is stored from collection or donation for its annual maintenance.

The five saint-poets, called the Pancha-Sakha of Odisha during the fifteenth century whose works set the tone for Vaisnavism were Balaram Das, Jagannath Das, Achyutananda

Das, Ananta Das and Jasobanta Das. Through their writings inspiring inculcation of moral and ethical values they wanted to rid the society of all the ills. It is during this time the Bhagavat Tungi was first set up in Jagannath temple, Puri, the Srikhetra. (Bhagavat Tungi o Samaj by dr. Keshab Charan Panda). Soon its popularity grew and tungis are set up in every nook and corner of Odisha. The revolutionary influence of such a step is best observed by the historian, B.C.Majumdar in his book, A Typical Selection from Oriya literature:

There is not a single Hindu village in Orissa, where at least a portion of Jagannath Das's Bhagabata is not kept and daily recited. XXX This is why the art of reading and writing is known and practised by common people more extensively in Orissa than in Bengal. (Majumdar, Vol.1-Introduction)

Pathani Patnaik, the celebrated historian of Modern Odisha while feeling the deep impact of this Odia Bhagavat on its people records in his Oriya Sahityara Itihas:

The Odia community has not only been benefited from the Bhagavat by becoming spiritual but also it has lent their life a philosophical texture. The social life of Utkal is noticed to have unimaginably been influenced by it. The Odia Bhagavat is counted on equal terms as the Bible to the Christians or the Quran to the Muslims. Here it is believed that if an Odia on his death bed is given to hear recitation of a few lines from this holy text his soul shall receive salvation. (Translated from Oriya, p.306).

But it can also be admitted in the same breath that the Bhagavat Tungī had played a very limited role in comparison to the

Namghar. First, the Tungī had never vouchsafed to completely replace the temple culture of Idol worship etc. It functioned initially, in parallel, to give the deprived, a choice and then slowly gaining ground with the passage of time. Its scope as is seen very limited as it operates only during evenings and exists largely in villages. It failed to modernise itself or make itself currently relevant. When Guwahati city alone boasts of more than five hundred Namghars its counterpart, Bhubaneswar does not have even a single Tungī. With the passage of time Tungī is unfortunately fast fading from a modern Odia's mind. Of late, few like Dr. Keshab Charan Panda have taken up the cudgel to revive it to its glorious past.

The Namghar or the Chanting house came into being around the same time as the Tungī. It bears many similarities with the Tungī as well. It is so named as here God's

name as inscribed by srimanta Sankardev, the transcreator of Assamese Bhagavat, is recited. The first Namghar was set up at his own village, Bardowa in Nagaon. A Namghar right from the beginning has been more elaborate in its structure as it has two parts- the Manikut where the Bhagavat is placed and a prayer hall for the devotees, called the bhakats. Dr. Neog finds in his study on its origin:

There are no permanent structures in the Vaisnava satras of a date earlier than the eighteenth century. No stones or bricks were employed in the work of the temples and residences. These were from the earliest times made of wood and bamboo and covered above with thatch. (Dr. Neog, p. 313) A unique feature of Namghar is its following a tradition of Teacher-disciple. Sankardev is revered as the ultimate Guru and Madhabdev (1489-1596 AD), the ultimate disciple. Hence initiation or *Saran* is an important aspect of

religiosity in Assam. The ordination consists of taking an oath to accept *nama* as the mode of worship and *bhakats* as companion of joy and sorrow. Namghar is thus found to be very well organized to not only co-exist along the other institutions but also finds itself in so strong a position so as to replace them. The result is for everyone to see. In the social life of an Assamese it is the no more a temple that is indispensable but a Namghar is. There are many villages today without a temple but perhaps not a single village without a Namghar. The function of a Namghar unlike that of a Tungi is not confined to villages alone. It is an integral part of the life of an Assamese where ever he or she lives. Nor it is a part time activity like the Tungi that operates only during evenings. In addition to offering daily prayer, recitation or *kirtan* of Bhagavat is held interspersed with elaboration and discussion. Namghar also serves as to

quote B. K. Barua “National Theatre” as well as the “Cultural Museum” of Assam as it is here that dramatic performances like one act plays based on the life of Krishna called *Ankiya-Nat* is organized. Namghar today as a very open and democratic institution enjoys an all-pervasive influence on everyone’s life here that shapes their day to day life so comprehensively and Srimanta Sankardev occupies such a hallowed position in the psyche of the people here that the Assamese culture has started to be called as Sankari culture in line with Jagannath culture of Odisha. The Nam reciting the name of God suffices all rituals, be it birth, coming of age, marriage or death. Its soothing influence breathes beauty and grandeur to life, clean and fresh sans any dogma or repressive restriction. This is closest to what can be deciphered as de-institutionalization of religious practices. ■

Works Cited

- Barua, B. K. : *A Cultural History of Assam, Vol. I.*
Guwahati: Lawyer’s Book Stall, 1969
- Majumdar, B. C. : *A Typical Selection from Oriya Literature Vol. I.* Calcutta: Baptist Mission Press, 1921
- Neog, M. : *Sankardev and His Times.*
Guwahati: Lawyer’s Book Stall, 1998
- Panda, K. C. : *Bhagavat Tungi O Samaj.*
Balasore: Subarnashree Prakashini, 2011
- Patnaik, P. : *Odia Sahityara Itihas.*
Cuttack: Nalanda, 1968
- Pradhan, K. C. : *Odia Sahityara Samajik O Sanskritik Vikashdhara.*
Cuttack: Bidyapuri, 2004

With best complements from :

NORTHEAST FRONTIER RAILWAY (CONSTRUCTION ORGANISATION)

DEDICATED WORKFORCE - REMARKABLE ACHIEVEMENTS

IMPORTANT PROJECTS COMPLETED :

* BG extension from New Bongaigaon to Guwahati * BG New line from Dharmanagar to Kumarghat * BG New line from Balipara to Bhalukpong * BG new line from Silchar to Jiribum * BG new line from Lalabazar to Bairabi * BG new line from Joghghopa to Guwahati including Naranarayan Setu rail-cum-road bridge at Joghghopa * Setting up of Rangiya Division * BG conversion from Guwahati to Dibrugarh including branch lines * Amguri - Tuli new BG line * Manihari - Tezmarayanpur restoration of MG line * Chalkhowa - Moranhat new BG line on South Bank of Bogibhel Rail-cum-Road bridge project * New Guwahati - Digaru Patch Doubling * Conversion to BG from New Jalpaiguri to New Bongaigaon via Silguri including Alipurdwar - Bananhat branch line & Fakiragram-Dhubri * Katihar - Tezmarayanpur BG line * New BG line from Dudhmoi to Mendipathar * Luming-Silchar GC Project including Jiribum-Badarpur link fingers (National Project) * Doubling between Malda to New Jalpaiguri * Eldakha - Bishurhat new BG line * Kumarghat - Agartala new BG line (National Project) * Joghani - Katihar-Basoi-Radhikapur-Tezmarayanpur Gauge conversion * Kalabhomera Road Bridge (Tezpur) * Restoration of Senchoa - Silghat Town and Hahargaoon - Mairabari branch lines as part of Luming-Dibrugarh G.C. Project. * ROB between Bongaigaon - New Bongaigaon * Katihar Yard remodeling & Route Relay Interlocking Work * Coaching Maintenance facilities & new station building at Kamakhya. * Malda - Old Malda of track over Mahananda Bridge. * Aluabari Road - Silguri Jn. Via Gulgulia gauge conversion * New Coochbehar to Golakganj section of New Maynaguri- Joghghopa new BG line * New line from Harmati to Naharlagun* Rangiya -Murkongselek gauge conversion project (National Project)* GC of Katikhal - Bairabi

IMPORTANT ONGOING PROJECTS :

New Line :

* New B.G. line from Jiribum - Tupul -Imphal(111 Km) (National Project) * New Maynaguri - Joghghopa new BG line (288 Km)* New BG line from Gazole to Itanagar (27.20 Km) * New B.G. line from Arariya to Galgolia (110.75 Km) * New B.G. line from Jalalgarh to Kishanganj(50.871 Km) * New B.G. line from Sivok to Rangpo (National Project)(44.39 Km) * New line from Jogbani (India) to Biratnagar (Nepal)(18.601 Km) * New line from Baharghat to Hilli (29.60 Km) * Rail-cum-Road bridge over river Brahmaputra near Bogibhel with linking lines on North Bank & South Bank (National Project) * New B.G. line from Tetelia to Byrnihat (21.50 Km)(National Project) * New B.G. line from Byrnihat to New Shillong(108 Km) (National Project) * New B.G. line from Dimapur to Kohima (Zuba) (91.75 Km) (National Project) * New B.G. line from Agartala to Sabroom (112 km)(National Project) * New BG line from Agartala to Akhauri(Bangladesh)(15.064 Km) * New B.G. line from Bhairabi to Sairang (51.38 Km)(National Project) * New BG line from Dimapur to Tizit(257 Km) * Agthori Satellite Station

Gauge Conversion :

*Luming-Silchar & finger lines-Ph-III (a) Baraigram-Dallabehra-29.40 Km (b) Karimganj-Maishushan & Bye Pass-13.50 Km (Total-42.90 Km)

Doubling

Ambari Falakata-New Maynaguri(36.52 Km) * New Coochbehar-Samuktala Road (29.02 Km) * New Coochbehar - Gumanihat (29.32 Km) * Luming-Hojai(44.92 Km) * New Bongaigaon-Rangiya-Kamakhya(142 Km) * New Bongaigaon-Golakpur-Guwahati(176 Km) * Digaru-Hojai (102 Km) * New Maynaguri-Gumanihat (51.65 Km)

ONGOING SURVEYS :

Sairang to Hbichhuah New Line(266 Km) Dhubri-Mendipathar double line Bridge over Brahmaputra at Dhubri (120 Km) *North Lakhimpur-Bamo(Along)-Silapathar New Line(249 Km) * New Line to extend linkage with Chittagong & Belonia to connect with Bangladesh Railway (125 Km)* Misamari(Bhalukpong)-Tenga-Twang New Line (378 Km)* Pasighat-Tezu-Rupai New Line (227 Km) *

ACHIEVEMENTS :

Since inception in the year 1979 , the N.F.Railway Construction Organisation has so far constructed **960.20 Km of New Lines, 2802.25 Km of Gauge Conversion, 419.74 Km of Doubling and 2 Mega Bridges** across mighty river Brahmaputra at Joghghopa, and at Tezpur.

GENERAL MANAGER/CON
N.F. RAILWAY, MALIGAON
GUWAHATI-781 011

কলিয়াবৰৰ আয়ুসৰেখা কলং

ভূপেন শৰ্মা

অধ্যক্ষ, কলিয়াবৰ উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়

কলং কলিয়াবৰীয়াৰ বাবে এটি অতি চৰ্চিত বিষয়। এই চৰ্চা কেতিয়াবা ছেগাচোৰোকা অথবা প্ৰণালীবদ্ধ, কেতিয়াবা যুক্তিপূৰ্ণ, কেতিয়াবা আবেগিক। তথাপি কলঙৰ স্পৰ্শ কলিয়াবৰীয়া ৰাইজৰ লগতে নগঞাৰ ধমনীত অন্তঃস্ৰোত হিচাপে বৈ আছে। নহ'বই বা কিয়! ইতিহাসে ঢুকি নোপোৱা দিনৰে পৰা কলিয়াবৰৰ আৰিকাটি মুখৰ পৰা কামৰূপৰ কাজলীমুখলৈ বৈ থকা স্ৰোতস্থিনী এই নৈখন কত ভণ্ডা গঢ়াৰ সাক্ষী, কত বুৰঞ্জীৰ নিৰ্মাতা! কলঙৰ জীপাল পৰশত গঢ় লৈ উঠা শ্ৰমজীৱী কেওট, নাথ, কৈৱৰ্ত, হীৰা, কুমাৰ আদি সম্প্ৰদায়ৰ গাঁওবোৰ, কৈৱৰ্ত সম্প্ৰদায়ৰ মানুহবোৰে কলংপাৰৰ পলসুৱা মাটিত কৰা ৰিহা খেতি, ৰিহাগছৰ ৰচীৰে

বৈ লোৱা জাল, সেই জালেৰে মৎস্য চিকাৰ, এড়ী সূতা কাটি এড়ী কাপোৰ বোৱা নাথ সম্প্ৰদায়ৰ কাটনি গাঁও, কাঁহ-পিতলৰ বাচন তৈয়াৰ কৰা কঁহাৰ গাঁও (এতিয়া ২নং বৰজহা), ফুলগুৰীয়া ৰাইজে কলঙপাৰৰ বাঁহনি নিৰ্ভৰ বিচনী, খৰাহী, ডলা-চালনী বোৱাৰ পৰম্পৰা, কলিয়াবৰৰ ঢেকিয়াল, কটিয়ৰী, শেনচোৱাৰ দৰে মৎস্যজীৱীসমৃদ্ধ গাঁও, পুৰথৰীয়া বৰভগীয়াৰ দৰে বৃহৎ কৃষিপ্ৰধান গাঁও এনে অলেখ কৃষ্টি, জীৱন-জীৱিকাৰ ইতিহাস বৈ ফুৰা কলং।

বৰ্তমান সঁতিৰ পৰিচয় কঢ়িওৱা কলঙৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কে কিস্মদন্তী, ঐতিহাসিক আৰু বৈজ্ঞানিক সূত্ৰ

আগবঢ়োৱা হৈছে। কলঙৰ বৰ্তমানৰ পৰিচয় সঁতি হ'লেও অতীজত কলং সঁতি নাছিল।

পূৰ্বতে কলং হেনো ধনশিৰি নদীৰ নামনি অংশহে আছিল। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দক্ষিণমুখী বিস্থাপন (Drift)ৰ ফলতে ধনশিৰি ব্ৰহ্মপুত্ৰত মিলিল আৰু কলং-ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দক্ষিণপৰীয়া সঁতিত পৰিণত হ'ল। কলঙৰ পুৰণি এৰাসঁতিবোৰ লক্ষ্য কৰিলে স্পষ্ট হৈ পৰে যে এই সঁতিবোৰ এতিয়াৰ কলঙতকৈ ৪/৫ গুণ ডাঙৰ আছিল আৰু তেতিয়া হয়তো কলঙেৰে ধনশিৰিৰ পানী কঢ়িওৱাটো সম্ভৱ হ'ব পাৰে।

Sir Edward gait ৰ 'A History of Assam' ত আকৌ উল্লেখ আছে— “At that time, according to native tradition, the Dikhu had an independant course as far as Kojalimukh, part of which still survives in the Majuli as the Tuni river, and part in Nowgong as the Kallang” ‘বাৰেভূঞাৰ বুৰঞ্জী’ত লিখা আছে—

“আৰিমন্ত মহাৰাজাই দুই মুন পৰ্বতৰ ওচৰৰ গেৰুৱা নদীৰ মুখৰ যিখিনি ঠাইতে তেওঁৰ নিজ পিতৃ মই মত

মহাৰাজাৰ মূৰটো কাটি মাটিত পেলালে, সেই ঠাইখিনি আৰিকাটি মুখ বুলি নাম জলিল আৰু সেই গেৰুৱা নদীখনিৰো গেৰুৱা নাম লুপ্ত হৈ কলঙ্ক হেতু কলঙ্গ নামে নদীৰ নাম প্ৰখ্যাত হ'ল।” বাৰেভূঞা বুৰঞ্জীৰ এই কথাখিনিৰ আঁৰ লৈ আনন্দচন্দ্ৰ আগৰৱালাই উল্লেখ কৰিছে যে পিতৃবধী আৰিমন্ত ৰজাই আৰিকাটি মুখত পানীত জাঁপ মাৰি পৰি আপোনঘাতী হোৱাত তেওঁৰ শব্দটো বহন কৰা বাবে দিখৌৰ কলঙ্ক হয় আৰু কলংক শব্দৰ পৰা দিখৌৰ সেই ছোৱাৰ নাম হেনো কলং হয়। কিন্তু তেখেতৰ মতে কলং শব্দটো কলন শব্দৰ অপভ্ৰংশহে, কলন শব্দই কোনো উত্তম ঠাইক বুজায়। শালস্তম্ভবংশী ৰজা বনমালদেৱৰ তামৰ ফলিত ‘কলং’ শব্দটি ‘কলঙ্গ’ বুলিহে উল্লেখ আছে। কাৰ্বি ভাষাত ‘ক্লং’ মানে নদীৰ তলি, লাং মানে পানী, অৰ্থাৎ পানীৰ তলি নোলোৱা নদী।

পুংখানুপুংখ ভূতাত্ত্বিক অধ্যয়ন অবিহনে কলঙৰ অতীত ইতিহাসৰ কিমান দূৰলৈ জুমি চোৱা সম্ভৱ হ'ব পাৰে ই বিচাৰ্য্য বিষয়। কিন্তু আহোমৰ দিনৰ ইতিহাসে কলঙৰ গুৰুত্বৰ কথা সুন্দৰকৈ দেখুৱায়। আহোম

জিহ্না
চাইকুৱা
এনেকুৱা
কলঙৰ
কলঙৰ
কলঙৰ
কলঙৰ
কলঙৰ
কলঙৰ

স্বৰ্গদেউসকলে ৰংপুৰৰ পৰা গুৱাহাটীলৈ ভটিয়াই আহিলে নাৱেৰে আহিছিল আৰু চামধৰা বা বিশ্বনাথ পালেই ব্ৰহ্মপুত্ৰ এৰি কলঙেদি আহি কলং তীৰস্থ প্ৰসিদ্ধ কলিয়াবৰ, ৰহা, জাগী আৰু কাজলীৰ দায়িত্বপূৰ্ণ শাসন কাৰ্য পৰ্যালোচনা

কৰিহে গুৱাহাটীৰ বৰফুকনৰ গুৰি পাইছিলগৈ। স্বৰ্গদেউ প্ৰতাপসিংহৰ ৰাজত্বকালত (১৬০৩-১৬৪১) মোমাই তামুলী বৰবৰুৱাই বৰ্তমানৰ নগাঁও চহৰৰ বুকুৱেদি বৈ যোৱা কলং নৈৰ পাৰে পাৰে নতুনকৈ প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল

নখন গাঁও। সেয়ে ঠাইখনৰ নাম নগাঁও। অৰ্থাৎ জিলাখনৰ নামৰ গুৰিকথাও কলঙেই।

‘An Account of Assam’ ত ফ্ৰেন্সিচ হেমিল্টনৰ টোকাত আছে— “About 104 miles above Gohati, according to Mr. Wood’s survey, the Brahmaputra Divides into two branches; of which the northern is by far the greatest, and preserves the name, while the southern is named Kolong. These two branches separate at Arikotamukh, and rejoin at Kajalimukh 90 miles below; leaving between them an island”.

এইখিনি কথাৰ উল্লেখখনৰ প্ৰয়োজন এইবাবেই যে কলং এখন অনামী নৈ বা সুঁতি নহয়। দূৰ অতীতত নগাঁও আৰু মৰিগাঁও জিলাৰ আৰ্থ-সামাজিক আৰু সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ জগতখনত কেইবাশতিকা জুৰি কলঙে গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা লৈছিল। বৃটিছৰ ৰাজত্বকালতো ঊনবিংশ শতিকাৰ প্ৰথমার্দ্ধতে নগাঁও জিলাখনত চাহবাগিছা স্থাপনত

আন্তঃগাঁথনি নিৰ্মাণত প্ৰয়োজনীয় গধুৰ সা-সামগ্ৰীৰ পৰিবহনত কলঙৰ ভূমিকা আছিল অপৰিসীম। তেতিয়া কলঙেৰে জাহাজ উজাইছিল। পাৰে পাৰে গাওঁ পাতি আটোমটোকাৰিকৈ সজাই পৰাই লোৱা কলঙৰ অৱদান নগঞা সমাজজীৱনে কেতিয়াও অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰে।

কলঙৰ পাৰিপাৰ্শ্বিকতা :

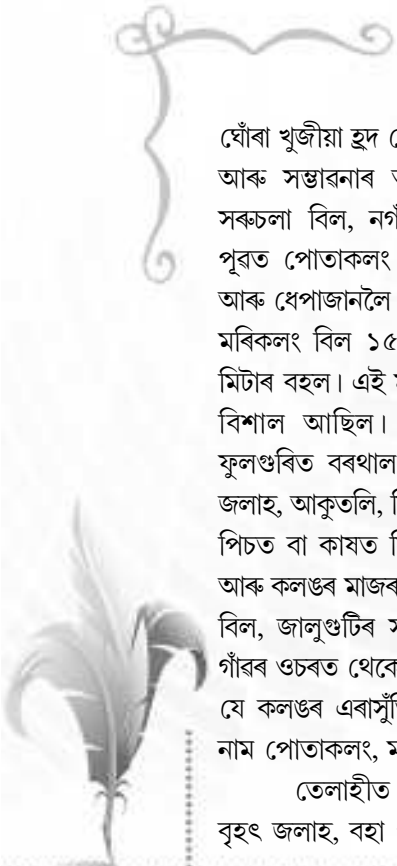
তথ্যমতে অসমৰ জিলাসমূহৰ ভিতৰত অবিভক্ত নগাঁও জিলাতেই বিল (আৰ্দ্ৰভূমি)ৰ সংখ্যা সৰাতোকৈ বেছি। ইয়াৰ কাৰণ হৈছে কলং আৰু কপিলীৰ লগতে হাবিয়া (নৈ), দিঙ্গু, মিছা, পাথৰীকে ধৰি সৰু সৰু কেইবাটাও জান-জুৰিৰ প্ৰবাহ। এইসমূহৰ ভিতৰত কলঙৰ ভূমিকা সৰাতোকৈ বেছি।

প্ৰায় ১৪০ কিলোমিটাৰ দৈৰ্ঘ্যৰ গতিপথত কলঙে বিসৰ্পন (Meandering) গতিৰে অনেক ভাঁজ তৈয়াৰ কৰি, সেই ভাঁজ সমূহত নানা সৰু-ডাঙৰ বিলৰ সৃষ্টি কৰিছে। প্ৰায় নিযুত বছৰ পুৰণি ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পৰা ওলাই পুনৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰতে পৰা এই বৃহৎ সুঁতিটোৰ জীৱন বুৰঞ্জীৰ কিছু

কথা এই বিলবোৰে ক’ব সুধিব জানিলে। বিশ্বৰ ভিতৰতে সৰ্বাধিক নদীঘনত্বৰ ৰাজ্য হিচাপে পৰিগণিত অসমৰ সভ্যতাও মূলতঃ নদীকেন্দ্ৰিক। এই সভ্যতাৰ অন্যতম উপাদান বিলসমূহ হৈছে কলঙৰ পৰিস্থিতি তন্ত্ৰৰ মূল আধাৰ।

কলিয়াবৰৰ কুকুৰাকটা পাহাৰৰ উত্তৰ কাষেদি পশ্চিম দিশত বৈ অহা কলঙে বাওঁপাৰে ঘোৰাখাটী বিলৰ সৃষ্টিৰে নিজা নিৰ্মাণৰ পাতনি তৰিছে। লুইতৰ পৰা চাৰিকিলোমিটাৰ আঁতৰিয়েই দীঘলী বিল, বাগৰী বিল, চলাবিল, চিদুবিলা সৃষ্টি কৰিছিল কলঙে। এই কেইখন জখলাবন্ধাৰ কাষৰীয়া। কলংমুখ বন্ধাৰ পিছৰ খহনীয়াত এই কেইখন বিলৰ ভিতৰত কেৱল চলাবিলহে বাচি আছে।

মিছাৰ ওচৰত শিয়ালখাতী, বেচেলীমাৰীৰ পোতা কলং, দিঙ্গুৰ ভোমোৰাগুৰি হোলা, পোতাকলঙৰ দক্ষিণে ৰঙাগড়া পোৱাৰ আগলৈকে চটাইমাৰী, কানুৰামাৰী, এৰাকলং, বাতুৰী, মেৰবিল, ৰঙাগড়াৰ গটঙা, কাটনি, ব্ৰহ্মাগাঁৱৰ সমীপৰ বৰব্ৰহ্মা, সৰু বিল, চামগুৰি ওচৰত ভগামুৰ আৰু চামগুৰি বিল- এই আটাইবোৰ বিল কলঙৰ এবাসুঁতিৰ পৰা সৃষ্টি হোৱা। চামগুৰি বিলক বিল নুবুলি

ঘোঁৰা খুজীয়া হ্ৰদ বোলা হয়। ই অতি সুন্দৰ বিস্তৃত জলৰাশি আৰু সম্ভাৱনাৰ আঁকৰ। ডিমৰুগুৰিত বৰডোঙা আৰু সৰুচলা বিল, নগাঁৱৰ নগৰাঞ্চলৰ পৰা ৩ কিলোমিটাৰ পূৱত পোতাকলং বিল, নগাঁও ৰে'লষ্টেচনৰ পৰা বৰঘাট আৰু ধেপাজানলৈ ৬ কিঃমিঃ দীঘল বিশাল মৰিকলং বিল। মৰিকলং বিল ১৫০ মিটাৰ আৰু পোতা কলং বিল ৮০ মিটাৰ বহল। এই মাপে স্পষ্ট কৰে অতীজৰ কলং কিমান বিশাল আছিল। আকৌ শেনচোৱাত মৰাকলংবিল। ফুলগুৰিত বৰথাল, পুঠিমাৰী, ডিমৰু, আপকাটি, মোঘৰ জলাহ, আকুতলি, শিঙীমাৰী, কোৱামণি আৰু নানকৰ ইখনৰ পিচত বা কাষত সিখনকৈ যেন বিলপুঞ্জ। আকৌ হাৰিয়া আৰু কলঙৰ মাজৰ জাকৰুৱা, খন্দোখোৱা, চাকলি, হাতীমৰা বিল, জালুগুটিৰ সমীপৰ কাছখৰা বিল, নখন্দা, থেকেৰা গাঁৱৰ ওচৰত থেকেৰা আৰু মৰাকলং বিল। মন কৰিবলগীয়া যে কলঙৰ এৰাসুঁতিৰ পৰা সৃষ্ট বাবেই কেইবাখনো বিলৰ নাম পোতাকলং, মৰিকলং বা মৰাকলং হৈছে।

তেলাহীত এৰাসুঁতি আৰু দন্দুৱা বিল, ভকতগাঁৱৰ বৃহৎ জলাহ, বহা পৰ্বতৰ দক্ষিণে বহা বৰদলনি, খাৰবিল,

দঙাবিল, মনহাবিল, বৰাল বিল, দেখাল বিল, হাতী উঠা বিল। এনেদৰে কাজলীমুখ পোৱালৈকে সৰ্পিল গতিৰে প্ৰবাহমান কলঙে অনেক বিলৰ সৃষ্টি কৰি এক অজীৰ জলাহ পৰিস্থিতিতন্ত্ৰ (Wetland Eco-system) তৈয়াৰ কৰিছে।

কলঙৰ প্ৰধান উপনৈ :

কলঙৰ অৱবাহিতন্ত্ৰত সিৰা-উপসিৰাৰ দৰে অনেক জান জুৰিৰ যোগদান আছে। ভূগোলৰ ভাষাত কলং এটা সুঁতিহে আৰু কলং বাৰিষাৰহে নৈ। খৰালি কলঙৰ পানী শুকাই যায় যদিও ইয়াত যোগ হোৱা উপনৈবোৰে কলঙক জীপাল কৰি ৰাখে। কাৰ্বিপাহাৰৰ পৰা ওলোৱা মিছা, দিঙ্গু, পাথৰী, হাৰিয়া (ননৈ) কলঙৰ প্ৰধান উপনৈ। ইয়াৰে মিছা আৰু দিঙ্গু কলিয়াবৰীয়া কলঙৰ অংশ। বৰ্তমান কলিয়াবৰৰ কলংমুখৰ পৰা মিছা আৰু দিঙ্গু পোৱালৈকে এই ২২ কিলোমিটাৰ পথত কোনো জানজুৰি নাই যদিও ১৯১৩ চনৰ ভূ-প্ৰাকৃতিক বিৱৰণে আন এক সন্তোষ দিয়ে। তেতিয়া কলংমুখ কুকুৰাকটা পাহাৰৰ ২ কিলোমিটাৰ পূৱত আছিল,

যাক আৰিকাটি মুখ বোলে। সেই সময়ত কাৰ্বি পাহাৰৰ পৰা ওলোৱা বাৰঘোপ নৈখন (যাক দিফলু নামেৰে জনা যায়) লাইদং, খোৰাখাটি আৰু খলধু জুৰিক লৈ কলঙত পৰিছিল। পিচত ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দক্ষিণমুখী খহনীয়াৰ বাবে দিফলু খৰা হ'ল আৰু বাৰঘোপ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উপনৈ হৈ পৰিল। গতিকে অন্ততঃ এশ বছৰ আগৰ কলং এতিয়াতকৈ পৃথক আছিল। কলঙৰ দুয়োপাৰ কাঠনি আৰু বাঁহনিৰে পৰিপূৰ্ণ আছিল। কলিয়াবৰৰ কলঙৰ পাৰ বেদখলৰ গৰাহত পৰা নাই বাবে ৰুদ্ধ হৈ থকা অৱস্থাতো কলং হৈ আছে সেউজীয়া উপত্যকা।

কলঙৰ অপমৃত্যু আৰু তৎপশ্চাৎ :

বিশ্বৰ সৰ্বাটোকৈ বেছি নদী ঘনত্বৰ ৰাজ্য অসমত বানপানী সচৰাচৰ ঘটনা। অসমৰ ভিতৰতে নগাঁৱত নদী-নলা-জান-জুৰি ঘনত্বও বেছি। গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ে কৰা এটা অধ্যয়নে কয় যে ১৮২৬ চনৰ পৰা ১৯৪৭ চনৰ ভিতৰত ১৭ বাৰ, ১৯৪৮ চনৰ পৰা ১৯৭৯ চনৰ ভিতৰত ২৭ বাৰ আৰু ৰ ১৯৮০ ৰ পৰা ১৯৮৯ চনৰ ভিতৰত

নগাঁৱত ১১ টা ডাঙৰ বানপানী হৈছিল।

১৮৪১ চনত নগাঁৱত প্ৰশাসনীয় মুৰব্বীৰ দায়িত্বত থকা গৰ্ভন চাহাবে প্ৰস্তুত কৰা এটা প্ৰতিবেদনত কোৱা হৈছিল যে খাছিয়া পাহাৰৰ পৰা ওলোৱা কপিলী আৰু কাছাৰৰ পৰা ওলোৱা বৰাপানী নৈৰে বৈ অহা বাৰিষাৰ পানীয়ে নগাঁৱত বানপানীৰ প্ৰকোপ বৃদ্ধি কৰে। একেটা প্ৰতিবেদনতে কোৱা হৈছিল যে কলং-কপিলী লগ লগা ঠাইৰ পৰা পানী উজাই আহি নগাঁৱত বানপানীৰ সৃষ্টি কৰে।

অৰ্থাৎ সমগ্ৰ অসমৰ লগতে নগাঁৱৰ বানপানীও আছিল প্ৰাকৃতিক স্বাভাৱিক চৰিত্ৰৰ। কিন্তু, ১৯৬৩ চনত হোৱা বানপানীত নগাঁৱৰ ডেপুটী কমিছনাৰৰ কাৰ্যালয়ত পানী সোমোৱাত তদানীন্তন ক্ষমতাশালী মন্ত্ৰী দেৱকান্ত বৰুৱা প্ৰমুখ্যে নেতৃত্বশীল একাশৰ হেঁচাত কেন্দ্ৰীয় মন্ত্ৰী কে.এল. বাৰে কলঙৰ মুখ বন্ধ কৰাৰ নিৰ্দেশ দিলে। দেৱকান্তৰ কবিতাৰ আঁকৰ কলঙৰ প্ৰবাহ বন্ধ কৰাৰ মুখ্য পুৰোহিত দেৱকান্তই হ'ল। কলিয়াবৰৰ হাতীমূৰা পাহাৰৰ পৰা বৰঘোপ পাহাৰলৈ চাৰে চাৰি কিলোমিটাৰ দীঘল মথাউৰি সাজি মথাউৰি ১৯৬৪ চনত কলঙক ৰুদ্ধ কৰা

হ'ল। এতিয়াও নগাঁৱত বানপানী হয়, কিন্তু চহৰীয়া কেইগৰাকীমান নেতাৰ কথাত নগাঁৱৰ জীৱনদায়িনী সভ্যতাৰ নিৰ্মাতা কলঙক হত্যা কৰা হৈছিল।

সেই সময়ত কলং হেৰুৱাৰ বেদনাই কলিয়াবৰক স্পৰ্শ কৰা নাছিল। কিয় নাছিল সেয়া সাঁথৰ। তাৰ বিপৰীতে কিছুমান স্মৃতিলেখাত পোৱা গৈছে যে কলঙৰ মুখ বন্ধা মথাউৰিৰ কামত শ্ৰমদান দি আৰ্জিত ধন জখলাবন্ধা উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয় (তেতিয়া হাইস্কুল)ৰ উন্নয়নতো ব্যৱহৃত হৈছিল।

কিন্তু, কলিয়াবৰীয়া ৰাইজৰ চেতনা জাগিবলৈ ধৰিলে যেতিয়া খেতিপথাৰ শুকান হৈ পৰিল। কৃষিভূমিৰ উৰ্বৰতা নোহোৱা হ'ল, পূৰ্বাপৰ কলঙৰ পৰা আহৰণ কৰি থকা মাছ-কাছৰ ভিকাচন ভাঙিল। কলংমুখ বন্ধাৰ পূৰ্বে সদায় কলং নিৰ্ভৰ কলিয়াবৰীয়াক দুৰ্ভিক্ষই গ্ৰাস কৰিলে। খেতিয়ক পৰিয়ালৰ, মৎস্যজীৱীৰ পেটত গোৰ পৰিল।

কলিয়াবৰত কলঙৰ বানে একো অসুবিধাৰ সৃষ্টি কৰা নাছিল। অশীতিপৰসকলে এতিয়াও সোঁৱৰে বান আহিছিল দুদিনীয়া, গাঁওবাসীৰ চোতাল ধুৱাই পানী পথাৰলৈ

বা দলনিলৈ গৈছিল। সেই দুই-তিনিদিনীয়া বানতে খাল-বিল পানীৰে উপৰি মাছ-কাছৰ উভৈনদী হোৱাৰ সুবিধা হৈছিল, বানে অনা পলসেৰে শস্যভূমি ৰসাল আৰু সাৰুৱা হৈছিল। ধান, মাহ, সবিয়হ, পাচলিৰে পথাৰ উপচি পৰিছিল।

কলিয়াবৰীয়াৰ এই সমস্যাই জিলাখনৰ অইন ঠাইক নুচুলে। কাৰণ কলিয়াবৰৰ পশ্চিমসীমাত থকা কলঙৰ দুই সূঁতি মিছা আৰু দিঙ্গুৱে কলঙক বাৰমাহে পানী যোগান দি অলপ হ'লেও প্ৰবাহিত কৰি ৰাখিছিল। বিপদত পৰিছিল মাথো হাতীমূৰাৰ পৰা মিছালৈ ২২ কিলোমিটাৰ দৈৰ্ঘ্যৰ কলংপৰীয়া জনপদ।

এনেকৈ ১০ বছৰ গ'ল। কলিয়াবৰৰ নেতৃস্থানীয় লোকৰ উপৰি চহা ৰাইজেও কলঙক পুনৰ প্ৰবাহিত কৰিবৰ বাবে গুণা-গাঁথা কৰিবলৈ ধৰিলে। কিন্তু, ৰাইজে একো কৰিবলগীয়া নহ'লেই। ১৯৭৩ চনৰ ২ আগষ্ট তাৰিখে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দক্ষিণমুখী খহনীয়াই মথাউৰি খহাই পেলোৱাৰ ফলত কলঙে পুনৰ নিজৰ বাট ল'লে। কোনো কোনো লোকে কয় মথাউৰি হেনো কোনোবাই কাটিহে দিছিল।

যি কি নহওক, কলঙৰ পানী ৰাষ্ট্ৰীয় ঘাইপথৰ দুয়োপাৰৰ প্ৰায় সকলোবোৰ গাঁও জলাতক হ'ল। সেই বানত কলিয়াবৰীয়াই কিছু ভূগিলে যদিও ৰাজহুৱা সভা পাতি কলংমুখ খোলা ৰখাৰহে দাবী তুলিলে। পিছে ৰাইজৰ দাবী নৰজিল। ১৪৪ ধাৰা জাৰি কৰি ৰাইজৰ বাধা নেওচি পুনৰ বান্ধিলে কলঙৰ মুখ। কৃষিজীৱী ৰাইজক সকাহ দিবলৈ চৰকাৰে হাতীমূৰাৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰত এটা বিশাল জল উত্তোলন কেন্দ্ৰ স্থাপন কৰিলে যদিও মাটিৰ ঢাল জৰীপ নকৰাকৈ অবৈজ্ঞানিকভাৱে সজা জলসিঞ্চন কেন্দ্ৰটোৱে খেতিপথাৰলৈ পানী যোগানত ব্যৰ্থ হ'ল। সমগ্ৰ প্ৰকল্পটো বগাহাতীত পৰিণত হ'ল।

এনেদৰে কিছু বছৰ বাগৰিল। বানপানীৰ পৰা ৰক্ষা পাবলৈ কলং বন্ধ কৰি লোৱা নগঞা চহৰীয়াসকলে অনুধাৱন কৰিবলৈ ধৰিলে- কলং প্ৰদূষিত হৈছে, আৱৰ্জনাথনীত পৰিণত হৈছে, দখলীকৃত হৈছে অৰ্দ্ধমৃত নদীখন ধৰ্ষিত হৈছে। কলিয়াবৰৰ কলঙো মেটেকাই চানি ধৰিলে, বছৰৰ পিচত বছৰ ধৰি মেটেকা মৰি পাঁচি পিটনি হ'ল। তলিত লাগি থকা পানীৰ ৰং কজলা হ'ল। মহৰ স্থায়ী

ঠিকনা হ'ল। কলং পুতিগন্ধময় নৰ্দমালৈ ৰূপান্তৰিত হ'ল।

কলঙক এনে অৱস্থাৰ পৰা বচাবলৈ তদানীন্তন মন্ত্ৰী গুণীন হাজৰিকাৰ নেতৃত্বত 'কলং প্ৰৱহন সমিতি' গঠন হ'ল। কিন্তু, কাম আগনেবাঢ়িল। ২০০৮ চনত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ প্ৰদূষণ নিয়ন্ত্ৰণ পৰিষদে ঘোষণা কৰিলে— “দেশৰ ৭১ খন অতি প্ৰদূষিত নদীৰ ভিতৰত অসমৰ ভৰলুৰ লগতে কলঙো পৰিছে।” সেই ঘোষণাত কোৱা হৈছিল যে জাগীৰোডৰ সমীপৰ এলেঙা বিলৰ চৌপাশত জমা কৰা কাগজ কলৰ আৱৰ্জনা হৈ কলঙক দূষিত কৰিছে। পিছে এলেঙা বিলতকৈও অধিক প্ৰদূষিত হৈ পৰিছিল নগাঁও চহৰৰ সমীপৱৰ্তী কলং। হোটেল, নাৰ্চিংহোমৰ আৱৰ্জনা, পাইখানাৰ সৈতে সংলগ্ন কলঙৰ বৰ্তমানৰ স্বৰূপ চাবলৈ নগাঁৱৰ আনন্দৰাম টেকিয়ালফুকন সোঁতুৰ ওপৰত উঠিলেই হ'ল। তাৰো এক কিলোমিটাৰ ভটিয়াই যাওক বিশ্বাস নহ'ব- এয়াই কলং নে!

২০১৩ ত কলঙক লৈ আকৌ এবাৰ জোঁকাৰণি আৰম্ভ হ'ল। ‘আমাৰ অসম’ কাকতৰ সম্পাদক হোমেন বৰগোহাঞিৰ তৎপৰতাত কলঙক প্ৰবাহিত কৰাৰ পক্ষত

বহু লেখা মেলা প্ৰকাশিত হ'ল। কলঙক পৰিষ্কাৰ কৰা, কলঙত Sluice Gate দি নিয়ন্ত্ৰিত প্ৰবাহ বোৱাই ৰখা, দুয়োপাৰৰ সৌন্দৰ্যবৰ্দ্ধন কৰা আদি নানা দিশ সামৰি কৰা সমালোচনাৰ ইতিবাচক প্ৰভাৱ পৰিল। ফলত পোন প্ৰথমবাৰৰ বাবে তদানীন্তন বিধায়ক শ্ৰীকেশৱ মহন্ত ডাঙৰীয়াই ২০১৩ চনৰ বিধান সভাৰ শীতকালীন অধিবেশনত কলং প্ৰবাহিত কৰণৰ প্ৰস্তাৱ উত্থাপন কৰিলে। বিৰোধীপক্ষৰ বিধায়কে কৰা এই প্ৰস্তাৱৰ সুযোগ লৈ অতি তৎপৰতাৰে তদানীন্তন পৰিৱেশ মন্ত্ৰীয়ে ‘Rejuvenation of Kollong’ শীৰ্ষক Detailed Project Report (DPR) ৰ খচৰাও প্ৰস্তুত কৰিলে। কিন্তু, ৩০০ কোটি টকা ব্যয়সাপেক্ষে এই DPR ৰ খচৰা আছিল সম্পূৰ্ণ ভুল অভিধাৰণাৰে, অবৈজ্ঞানিকভাৱে Drawing Room Practice এৰে তৈয়াৰ কৰা। ফলত DPR ৰ খচৰাত অনুমোদন বিচাৰি অনুষ্ঠিত কৰা জনশুনানিত খচৰা নাকচ হ'ল প্ৰৱল বিৰোধিতাৰ মাজেৰে। উল্লেখযোগ্য যে কলিয়াবৰৰ কলং পৰিষ্কাৰণৰ বাবে আৱণ্টিত ধনো এইজন বিধায়ক মন্ত্ৰীয়ে নিজৰ সমষ্টিৰ অন্য কামত ব্যৱহাৰ কৰিছিল।

আকৌ এজাৰ নিজাৰ পৰিল। ইফালে কংগ্ৰেছ চৰকাৰৰ পতন ঘটিল। মিত্ৰজোঁটৰ নতুন চৰকাৰ গঠন হোৱাৰ লগে লগে পুনৰ কলং প্ৰবাহিতকৰণৰ বিষয়টোৱে গুৰুত্ব লাভ কৰিলে। কলিয়াবৰৰ পূৰ্বৰ বিধায়ক কেশৱ মহন্ত ডাঙৰীয়াই জলসম্পদ মন্ত্ৰীৰ দায়িত্ব লৈয়েই কলং পুনৰুজ্জীৱনৰ বিষয়টোত মনোনিৱেশ কৰিলে। ৰাষ্ট্ৰীয় পৰ্যায়ৰ চেমিনাৰ, জলসম্পদ বিভাগৰ অধীনত কলং পুনৰুজ্জীৱনৰ বাবে expert committee গঠন কৰাৰ মাজেদি কলং নিয়ন্ত্ৰিত ৰূপত প্ৰবাহিতকৰণ, কলং পৰিষ্কাৰণ, খনন, সৌন্দৰ্যবৰ্দ্ধনকে লৈ বিভিন্ন বিষয় সন্দৰ্ভত কলিয়াবৰ, পুৰণিগুদাম, নগাঁও আৰু বহাত জন শুনানি অনুষ্ঠিত হ'ল। আটাইকেইখন ঠাইতেই স্থানীয় সমস্যা সমাধান সাপেক্ষে সকলোৱে কলঙৰ বোঁৱতীকৰণ সন্দৰ্ভত সহমতলৈ আহিল।

১৩ আগষ্ট, ২০১৭ আৰু তৎপশ্চাৎ

কৃত্ৰিম ব্যৱস্থাৰে কলং পুনৰুজ্জীৱনৰ জল্পনা-কল্পনা চলি থাকোঁতেই ১৩ আগষ্টৰ মাজনিশা হাতীমূৰাৰ মথাউৰি

পুনৰ ভাঙি গ'ল। ১৯৭৩ চনৰ ৪৫ বছৰ পিছৰ এই ঘটনা প্ৰলয়ংকৰী ৰূপ ল'বলৈ সৰহপৰ নেলাগিল। মথাউৰি ভঙাৰ ৭/৮ ঘণ্টাৰ ভিতৰতে ১৯৭৩ চনতকৈ ব্যাপক ৰূপত

১৩ আগষ্ট, ২০১৭ৰ পিছৰ কলঙৰ ৰূপ

কলঙৰ বানে কলিয়াবৰ গ্ৰাস কৰিলে। ঘৰৰ ভিতৰতে পানী এবুকু হ'ল। কাৰোবাৰ চালে পানী কাটিলে। এই অভূতপূৰ্ব বানত কলিয়াবৰৰ প্ৰচুৰ ক্ষতি হ'ল। এই অকল্পনীয় বানৰ

আঁৰত থকা কাৰণবোৰ হৈছে—

- (ক) যোৱা ৪৫ টা বছৰে কলঙত বৃদ্ধি পোৱা মেটেকাৰ নিসন্ধি আৱেষ্ঠনীৰ বাবে কলঙলৈ সোমাই অহা লুইতৰ পানী কলঙেৰে ব'বলৈ বাট নাপাই পাৰ বাগৰি বানৰ সৃষ্টি কৰিলে।
- (খ) পূৰ্বতে কলং আছিল, দলং নাছিল। এতিয়া কলং শুকান, দলং ১০ কিলোমিটাৰত ১০ খন। দলংবোৰ অবৈজ্ঞানিক ভাৱে সজা। চুটিও আৰু চাপৰো। দলং নহয় যেনিবা পুলহে। তাতে আকৌ কেইবাখনো দলঙৰ কাষতে থকা পূৰ্বৰ পাদ দলং সমূহ আঁতৰাই নিদিয়াৰ ফলত এই দলংবোৰে ওপঙি উঠা মেটেকাকো ভেটি ৰাখিলে।
- (গ) যোৱা ৪৫ টা বছৰে মেটেকা মৰি পাঁচি তলিত জমা হৈ কলং বাম কৰি পেলালে।
- (ঘ) কলঙৰ পানীৰে খেতি পথাৰত জলসিঞ্চনৰ বাবে কলঙৰ ওপৰেৰে সজা নলাৰ কেবিনবোৰেও মেটেকা ভেটি ৰাখিলে। এই জলসিঞ্চনৰ নলাৰে কোনোদিনে পানী যোগান সম্ভৱ নহ'ল।

(ঙ) আন এটা ভয়কৰ অৱস্থা হ'ল হাতীমূৰাৰ জল উত্তোলন কেন্দ্ৰৰ পৰা পানী যোৱা নলাৰ দুয়োপাৰে সজা মথাউৰিবোৰৰ বাবে। এই মথাউৰিয়ে দিয়া বাধাৰ বাবে গাঁওবোৰত বানৰ উচ্চতা বৃদ্ধি পালে। তেনে মথাউৰি কাটি দিহে ৰাইজ কিছু ৰক্ষা পৰিছে। অৱশ্যে যান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাৰে মেটেকাসমূহো আঁতৰোৱা হ'ল।

গতিকে, মূলতঃ দলং আৰু মথাউৰিয়েই বানপানীৰ প্ৰকোপ বঢ়ালে। কলিয়াবৰৰ বানৰ বিপৰীতে কিন্তু নগাঁৱৰ চহৰত বানৰ কোনো প্ৰভাৱ নপৰিল।

পুনৰ যোৱা ৬ চেম্পেম্বৰতো ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বাঢ়নী পানী কলঙেৰে সোমাইছিল। কিন্তু, এই পানীয়ে একো ক্ষতি নকৰিলে। কলঙে যেন সাঁকিয়ালে— “বাধা দি নবধিলে মই কলিয়াবৰৰ আয়ুসৰেখা হৈ থাকিম।”

এতিয়া কলঙক লৈ কলিয়াবৰীয়াৰ ভাবনা :

এইবাৰৰ বানে প্ৰচুৰ ক্ষতি কৰিলেও, কলিয়াবৰৰ ৰাইজে কলং খোলা থকাৰ পোষকতা কৰিছে। ৰাইজে

কৈছে—

- (ক) কলংখন খোলা থাকক। নদীৰ বুকুত এতিয়াও পৰি থকা বাঁহ, গছ আদি আঁতৰাই দিলেই হ'ল।
- (খ) কলংখন বাম হৈছে আৰু সোঁতৰ দিশত প্ৰতিখন দলঙৰ ভাটিত বালিচৰ পৰিছে। কলংখন কিছু দকৈ খান্দক আৰু বালিচৰবোৰ কাটি দিয়ক। জলসম্পদ বিভাগৰ কাৰিকৰী হিচাপমতে হেনো কলং ৬ ফুট পৰ্যন্ত খান্দিব পৰা যায়।
- (গ) কলংখন সম্প্ৰতি আৱৰ্জ্যনামুক্ত হৈছে আৰু যাতে কলঙে আৱৰ্জনাৰ বোজা ব'ব লগীয়া নহয় তাৰ বাবে আইনী ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰক।
- (ঘ) পুনৰ মথাউৰি সাজি কলং ভেটিলে অদূৰ ভৱিষ্যতে এই বাৰতকৈও অধিক ভয়াৱহ অৱস্থাৰ সৃষ্টি হ'ব পাৰে।

লেখকৰ সংযোজন :

- (ক) একাংশ ব্যক্তিয়ে কলঙত sluice gate (পানী দুৱাৰ) দিয়াৰ পোষকতা কৰিছে। আমাৰ বোধেৰে

Sluice Gate দিয়াৰ আগতে জলপ্ৰবাহৰ চৰিত্ৰ অধ্যয়ন কৰক আৰু গেইট ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ প্লাৱন ভূমিতেই নিদি কিছু ভিতৰত দিয়ক। তদুপৰি কলঙৰ দুয়োপাৰৰ অতি চাপৰ অংশত মাটিৰে কিছু ওখ কৰক। কিন্তু মথাউৰিৰ ধাৰণা নলওক।

মথাউৰিৰ ওপৰত নিৰীক্ষণ নথকাৰ বাবেই মথাউৰি ভাঙিবলৈ পালে। sluice gate হ'লেও নিৰীক্ষণ থাকিব জানো? আমাৰ কথা হ'ল— কলঙেৰে লুইতৰ বাঢ়নী পানী অলপ বেছিকৈ সোমালে কলংসৃষ্ট বিলবোৰ উজ্জীৱীত হ'ব। sluice gate ব্যৱস্থাই তেস্তে উজ্জীৱনৰ পথ ৰুদ্ধ কৰিব। আমি এখন কৃত্ৰিম কলং বিচৰা নাই। কেৱল কলং নহয়, কলঙৰ পাৰিপাৰ্শ্বিকতাৰ পুনৰুজ্জীৱন হিচাপে।

(খ) কলং বৈ থকা চিন্তাৰ স'তে হাতীমূৰাৰ লুইতত আৰু কলিয়াভোমোৰা দলঙৰ তলত সৃষ্টি হোৱা পাহাৰ সদৃশ বিশাল বলুকাও খন্দাৰ ব্যৱস্থা কৰক। চৰকাৰে ব্ৰহ্মপুত্ৰ খান্দিবলৈ ওলাইছেই। তাৰ

আগতেই কলং আৰু লুইতৰ ওপৰোক্তোখিত বাধা আঁতৰাই এটা আগতীয়া আখৰা কৰি লওক চৰকাৰে। কলং খোলা ৰাখিবলৈ ওপৰোক্ত বাধা আঁতৰাব লাগিবই।

(গ) বৰ্তমান হাতীমূৰাৰ জল উত্তোলন কেন্দ্ৰ বালিয়ে পুতি পেলাইছে আৰু ইয়াৰ পুনৰুদ্ধাৰৰ আশা নাই। গতিকে, উত্তোলন কেন্দ্ৰ সংলগ্ন Canal System উঠাই দিয়ক, কেনেলৰ মথাউৰিবোৰ ভাঙি দিয়ক। লুইতৰ পানী পথাৰ আৰু জলাশয়ত সোমোওক।

(ঘ) এইবাৰৰ বানত তিনিটা ডাঙৰ লাভ হ'ল। Plan, estimate, budget নোহোৱাকৈ কলিয়াবৰীয়া কলং চাফা হ'ল। যোৱা ৪৫ টা বছৰে পিয়াহত আতুৰ হৈ থকা জয়সাগৰ দলনিয়ে প্ৰাণ পালে। তৃতীয়তে পথাৰ পলসুৱা হৈছে। পলসৰ বাবে মাটি জীপাল হৈছে। জয়সাগৰ দলনি কলিয়াবৰৰ জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ বিপুল ভাণ্ডাৰ। কলঙৰ লগতে এই দলনিৰ উজ্জীৱনো আমাৰ কামনা।

‘সূৰুজমুখীৰ স্বপ্ন’ উপন্যাসখনৰ
কেন্দ্ৰীয় চৰিত্ৰ গুলচে কোৱাৰ দৰে আমিও
কিয় ক'ব নোৱাৰো ‘বাৰিষাৰ বান আহিছে,
যাবগৈ। আমাৰ কিহৰ ভয়’?

সামৰণি :

জ্ঞানীলোকে কয় “সঙ্গ ল, সঙ্গ ল, নদীৰ সঙ্গ ল। আমাৰ অসম ৰাজ্যৰ উজনি নামনি বানাত্ৰান্ত। তথাপিওতো মানুহ নদী এৰি পলোৱা নাই। পমুৱা মুছলমান, ন-অসমীয়াহঁততো প্লাৱনভূমিতেই আছে। পলোৱাতো নায়েই, কৃষিভূমিৰ শস্যৰে অৰ্থনীতিত অৰিহণাহে দিছে। তদুপৰি অতি নদীঘনত্বৰ ৰাজ্যৰ বাসিন্দা আমি। আমি কেনেকৈ বানৰ পৰা আঁতৰি থাকিব পাৰিম! ‘সূৰুজমুখীৰ স্বপ্ন’ উপন্যাসখনৰ কেন্দ্ৰীয় চৰিত্ৰ গুলচে কোৱাৰ দৰে আমিও কিয় ক'ব নোৱাৰো ‘বাৰিষাৰ বান আহিছে, যাবগৈ। আমাৰ কিহৰ ভয়’?

কোন দিশে আমাৰ উচ্চ শিক্ষা ?

ড° দীনেশ বৈশ্য

প্ৰাক্তন অধ্যক্ষ, বি বৰুৱা কলেজ

ভাৰতবৰ্ষত নিবনুৱা সৃষ্টিৰ কৌশলী ব্যৱস্থাটোৰ ৰূপালী জয়ন্তী পাৰ হৈ গ'ল। ভাৰতবৰ্ষৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাটোক উৎপাদন ব্যৱস্থাৰ পৰা নিলগাই ৰখা ৰাজনৈতিক কৌশলটো তাতোকৈ পুৰণি। শিক্ষাৰ অৰ্থ আৰু লক্ষ্য প্ৰকৃততে কি সেই কথাটোকেই সমাজৰ পৰা আঁতৰাই ৰাখিলে আমাৰ শাসকসকলে। বহু বছৰ ধৰি সমাজৰ বেছিভাগ মানুহে শিক্ষাৰ লক্ষ্য উদ্দেশ্য এটাকেই বুজে- পঢ়ি শুনি এটা ভাল চাকৰি পোৱাটো। চাকৰি এটা নাপালেই শিক্ষা ব্যৱস্থাটো বেয়া হৈছে বুলি কওঁ। সঁচাকৈ চাকৰি দিব নোৱাৰাৰ বাবেই শিক্ষা ব্যৱস্থাটোক বেয়া বুলি কোৱা উচিত নে শিক্ষা ব্যৱস্থাটো চাকৰিমুখী হোৱাটোৱেই মিছা ব্যৱস্থাটোৰ ৰোগ ?

বিখ্যাত শিক্ষাবিদ সমাজবিজ্ঞানী হেনৰী জিৰে'ক্স-এ কৈছে- কোনোবা চৰকাৰী বিভাগ বা কোনোবা বাণিজ্যিক সংস্থাত চাকৰি এটা কৰিব পৰাকৈ প্ৰশিক্ষণ দিয়াটোৱেই শিক্ষাৰ উদ্দেশ্য নহয়। শিক্ষাৰ প্ৰকৃত উদ্দেশ্য সমাজত মানৱীয় প্ৰমূল্যবোধ বজাই ৰাখিব পৰাকৈ জ্ঞান প্ৰদান কৰাটোহে। সমাজক এক সুস্থ, যুক্তিসংগত ব্যৱস্থাৰ মাজেৰে আগুৱাই লৈ যাব পৰা জ্ঞানী লোক সৃষ্টি কৰিবলৈ সকলো

প্ৰকাৰে চেষ্টা চলোৱাটোহে শিক্ষাৰ উদ্দেশ্য।

পৰিতাপৰ কথা যে বৰ্তমান শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ পৰিচালকসকলে শিক্ষাৰ এই প্ৰধান উদ্দেশ্যটোকেই নস্যাৎ কৰিছে।

ভাৰতবৰ্ষ হ'ল বিশ্বৰ দেশ সমূহৰ ভিতৰত একমাত্ৰ দেশ, য'ত দেশৰ জনসংখ্যাৰ শতকৰা ৫৪ ভাগৰ বয়স ২৫ বছৰৰ তলত। অৰ্থাৎ বয়সৰ জোখেৰে, ভাৰতবৰ্ষ হ'ল যুৱক সমাজৰ দেশ। বিশ্বৰ সৰ্বাধিক যুৱক ভাৰতবৰ্ষতে আছে। ভাৰত চৰকাৰে দেশৰ শিক্ষা বিভাগটোক মানৱ সম্পদ উন্নয়ন বিভাগ হিচাপে নামাকৰণ কৰা কথাটোতেই অন্তৰ্নিহিত হৈ আছে। শিক্ষা বিভাগটোক মানৱ সম্পদ

বিভাগ বুলি নামাকৰণ কৰাৰ উদ্দেশ্যই হ'ল ভাৰতবৰ্ষৰ যুৱক শক্তিক কাম কৰা মানুহ হিচাপে গঢ়াটো। অৰ্থাৎ বিশ্বৰ বাণিজ্যিক গোষ্ঠী সমূহৰ বাণিজ্য বৃদ্ধিৰ বাবে ভাৰতীয় যুৱকসকলক কৰ্মী হিচাপে প্ৰশিক্ষণ দিয়াটোকেই মুখ্য উদ্দেশ্য কৰি গঢ় দিলে ভাৰতবৰ্ষৰ মানৱ সম্পদ উন্নয়ন বিভাগটোক। সেই উদ্দেশ্যৰেই দেশৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ উপৰ্যুপৰি সংস্কাৰ কৰা হ'ল। পৰিবৰ্তন হ'ল কাৰিকুলাম আৰু পাঠ্যক্ৰমৰ।

১৮৮২ চনত জ্যোতিৰাও ফুলেই বৃটিছ চৰকাৰৰ হান্টাৰ আয়োগক প্ৰশ্ন কৰিছিলে বৃটিছে সংস্কাৰ কৰা শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ পৰিবৰ্তনৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত। জ্যোতিৰাও ফুলেই

কৈছিল আমাৰ বিদ্যালয়সমূহ এনেকুৱা হ'ব লাগিব যি বিদ্যালয়ৰ শিক্ষকে নাঙলৰ মুঠিত ধৰিবলৈ অলপো লাজ নকৰিব। গাঁৱৰ স্কুলে নাঙলৰ মুঠিত হাত দিবলৈ লাজ নকৰা শিক্ষিত লোকহে সৃষ্টি কৰিব লাগিব। ভাৰতবৰ্ষৰ অন্যতম বিখ্যাত শিক্ষা দাৰ্শনিক জ্যোতিৰাও ফুলে কেতিয়াবাই হেৰাই গ'ল দেশৰ শিক্ষা জগতৰ পৰা। ফুলেই কৈছিল পঢ়া লেখা, হিচাপ কৰা, ভূগোল, ইতিহাস, ব্যাকৰণ জনাৰ উপৰিও দেশৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে সামাজিক প্ৰমূল্য, মানৱতা, ঘটকৰ্ম, কৃষি, কলা, উৎপাদন কৌশল আৰু প্ৰগতিশীল চিন্তা চৰ্চাও লাভ কৰিব লাগিব। জ্যোতিৰাও ফুলেৰ শিক্ষা দৰ্শন অনুযায়ী শিক্ষা ব্যৱস্থাত বৌদ্ধিক সাংস্কৃতিক আৰু মানৱীয় প্ৰমূল্যৰ সৈতে উৎপাদন ব্যৱস্থাৰ জ্ঞান প্ৰদানৰ ব্যৱস্থা থাকিব লাগিব। শিক্ষা ব্যৱস্থাক উৎপাদন ব্যৱস্থাৰ সৈতে কোনো প্ৰকাৰে বিচ্ছিন্ন কৰিব নোৱাৰিব।

স্বাধীনতাৰ আগে-পিছে যিসকল মানুহে— বিশেষকৈ গাঁৱৰ স্কুলত— শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিছিল, তেওঁলোকে এই কথা নিশ্চয় মনত পেলাব যে স্কুল কলেজত পঢ়া ছাত্ৰই ঘৰৰ উৎপাদন ব্যৱস্থাৰ সৈতে বাধ্যতামূলকভাৱে

জড়িত হ'ব লাগিছিল। গৰু ছাগলী হাঁহ কুকুৰা পালন কৰা, পথাৰলৈ গৈ খেতিবাতিৰ কাম কৰাটো এক প্ৰকাৰ বাধ্যতামূলক সংস্কৃতি আছিল। স্কুল কলেজত পঢ়িছে বাবেই ঘৰৰ কাম নকৰিব সেইটো হ'ব নোৱাৰিছিল। আজিকালি বেছি ভাগ গাঁৱতেই পঢ়া শুনা কৰা ল'ৰা-ছোৱালীয়ে ঘৰৰ কাম নকৰিলে নকৰাকৈ থাকিব পাৰে বা থকাটো ঘৰৰ মানুহ, স্কুল কলেজ আৰু সমাজেও বিচাৰে। ঘৰৰ কাম কৰি পঢ়াৰ কাম কৰাটো আজিৰ শিক্ষাব্যৱস্থাত যেন এক অপৰাধ। তাহানিতে ৰাতিপুৱাই গোহালিৰ কাম কৰা বা পথাৰলৈ যোৱা কথা আজিৰ গাঁৱত নাই। এতিয়া, গাঁৱৰ ল'ৰা-ছোৱালীয়ে পুৱাতে উঠি টিউছনলৈহে যায়। দিনটোৰ অইন সময়তো অতি কমেহে ঘৰৰ কাম কৰে। বিশ্বায়নৰ বজাৰে দিয়া মোবাইল, টেলিভিছন, মটৰ চাইকেল ইত্যাদি ভোগৰ প্ৰযুক্তি সমূহ স্কুল কলেজৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ নিচা হৈ পৰিছে। একেবাৰে পিছপৰা গাঁৱৰো ল'ৰা 'ব্লু হোৱেল' নে কি খেলাৰ চিকাৰ হৈ আত্মহত্যা কৰাৰ দৰে ভয়ানক ঘটনাও ঘটিব ধৰিছে। এই ঘটনা বিলাকৰ উৰহীৰ ওৰ অইন ক'তো নাই আছে শিক্ষা ব্যৱস্থাটোত। প্ৰমূল্যহীন, সমাজবিমুখ আৰু

মানৱতাৰ আঁচোৰ নথকা শিক্ষা ব্যৱস্থাবে শিক্ষিত লোক এনেদৰেই অবাটে যাবলৈ বাধ্য হৈছে।

ফুলেৰ দৰেই, মহাত্মা গান্ধীয়েও কৈছিল যে বৃটিছৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাই ভাৰতীয় বিদ্যাৰ্থীক উৎপাদন ব্যৱস্থাৰ পৰা নিলগাই ৰাখিছে। গান্ধীয়ে কৈছিল সমাজৰ দলিত আৰু পিছপৰা শ্ৰেণীৰ উৎপাদন ব্যৱস্থাটোক শিক্ষাৰ কাৰিকুলামৰ অন্তৰ্গত কৰিব লাগে। গান্ধীৰ শিক্ষা দৰ্শনৰ মূল কথা আছিল কৰ্মৰ দুনিয়াখনক জ্ঞানৰ দুনিয়াৰ সৈতে একেলগে ৰাখিব লাগে। জ্ঞান আৰু কৰ্ম বেলেগে থাকিব নোৱাৰে। জ্ঞান আৰু কৰ্মৰ পৃথকতাই মানুহক প্ৰকৃত শিক্ষা দিব নোৱাৰে।

বৰ্তমানৰ চৰকাৰে Skill education বা কৌশল শিক্ষাৰ যি ব্যৱস্থা কৰিছে সেই ব্যৱস্থাৰ উদ্দেশ্য হ'ল সমাজৰ দুখীয়া বৰ্গৰ লোকসকলক শিক্ষাৰ পৰা দূৰত ৰখা। যি সকল লোকে নিজ হাতেৰে কাম কৰি জীৱিকা উপাৰ্জন কৰে তেওঁলোকক আনুষ্ঠানিক শিক্ষা লাভৰ পৰা বঞ্চিত কৰি ৰাখিব বিচাৰিছে। ইতিমধ্যে শিক্ষাব্যৱস্থাৰ পৰা কৰ্ম জ্ঞান নাইকিয়া কৰি দিয়া হৈছে। আনুষ্ঠানিক শিক্ষাৰ সৈতে উৎপাদন ব্যৱস্থাৰ সম্পৰ্ক ৰহিত কৰি দিয়া হৈছে।

২০১৬ ৰ জাতীয় শিক্ষানীতিৰ অন্যতম প্ৰধান উদ্দেশ্য হ'ল employable skill অৰ্থাৎ কাম কৰি খাব পৰা কৌশল শিক্ষা ব্যাপক ভাৱে প্ৰচলন কৰা। নব্য উদাৰ অৰ্থনীতিৰ দ্বাৰা সৃষ্টি হোৱা বজাৰখনৰ বাবে কাম কৰা মানুহ বা দক্ষ শ্ৰমিকৰ চাহিদা বৃদ্ধি হৈছে। বজাৰে সৃষ্টি কৰা এই চাহিদা পূৰণ কৰিবলৈ দক্ষ শ্ৰমিক সৃষ্টিৰ উদ্দেশ্যৰে সজাই তোলা হৈছে ভাৰতবৰ্ষৰ নতুন শিক্ষানীতি।

বৰ্তমানৰ ভাৰত চৰকাৰৰ আন এক অভিলাষী ঘোষণা হ'ল 'মেক ইন ইণ্ডিয়া' অৰ্থাৎ ভাৰততে উৎপাদন কৰা। 'মেক ইন ইণ্ডিয়া'ৰ উদ্দেশ্য হ'ল বিদেশী উদ্যোগ বণিকসকলক সাদৰে ভাৰতবৰ্ষলৈ মাতি আনি ভাৰতবৰ্ষৰ মাটিত বিদেশী উদ্যোগ গঢ়িবলৈ সকলো ধৰণৰ সুবিধা কৰি দিয়া। যিবিলাক বণিকে ভাৰতবৰ্ষলৈ আহি উদ্যোগ স্থাপন কৰিব তেওঁলোকৰ উদ্যোগ চলাবলৈ প্ৰয়োজন হ'ব দক্ষ বনুৱাৰ। ভাৰতবৰ্ষই বিদেশী বণিকক কেৱল মাটি যাচিয়েই ক্ষান্ত থকা নাই। তেওঁলোকৰ উদ্যোগত কাম কৰিব পৰাকৈ দক্ষ শ্ৰমিক সৃষ্টিৰ বাবে শিক্ষা ব্যৱস্থাটোকেই সলনি কৰি পেলোৱা হৈছে। অৰ্থাৎ বিশ্বৰ বজাৰখনৰ বাবে

সন্তাৰ শ্ৰমিক সৃষ্টি কৰাৰ উদ্দেশ্যৰেই ভাৰতবৰ্ষৰ নতুন শিক্ষানীতি প্ৰৱৰ্তন কৰিব বিচৰা হৈছে। নতুন শিক্ষানীতিয়ে সমাজৰ দলিত পিছপৰা অনুসূচিত জাতি-জনজাতিৰ যুৱক-যুৱতীসকলক মূল আনুষ্ঠানিক শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ পৰা নিলগাই ৰাখি তেওঁলোকক বিশ্ব বজাৰৰ বাবে সন্তীয়া শ্ৰমিক হিচাপে গঢ়িব বিচাৰিছে। এইসকল লোকে উচ্চশিক্ষাৰ জ্ঞান লাভ কৰাৰ কোনো প্ৰয়োজন নাই বুলি ধৰি লৈছে। চৰকাৰে তেওঁলোকৰ বাবে সন্তীয়া শ্ৰমিক হোৱাৰ দক্ষতা বৃদ্ধিৰ বাবে এক অন্য শিক্ষা ব্যৱস্থা গঢ়ি তুলিছে। তেওঁলোকক বজাৰৰ শ্ৰমিক হিচাপে গঢ়িবলৈ Skill Education বা দক্ষতাৰ শিক্ষাৰ ব্যৱস্থা কৰিছে। এওঁলোক আচলতে 'exportable product' বা ৰপ্তানিযোগ্য কেঁচামাল। মানুহক কেঁচামাললৈ ৰূপান্তৰ কৰাটোৱেই হ'ল বৰ্তমানৰ নতুন শিক্ষানীতিৰ মূল উদ্দেশ্য। অৱশ্যে সমাজৰ সকলো মানুহকে ৰপ্তানিযোগ্য কেঁচামাল হিচাপে গঢ়িব খোজা নাই চৰকাৰে। সমাজৰ উচ্চবৰ্গৰ ধনীলোকৰ সন্তানে জ্ঞানসৰ্বস্ব উচ্চ শিক্ষাকেই লাভ কৰিব। তেওঁলোকৰ বাবে আছুতীয়াকৈ শিক্ষানুষ্ঠানৰো ব্যৱস্থা কৰা হৈছে। কেৱল সমাজৰ

নিম্নশ্ৰেণী, দলিত, অনুসূচিত জাতি-জনজাতি, সংখ্যালঘু আৰু দুখীয়া লোকসকলৰ বাবেহে এই ব্যৱস্থা। তেওঁলোক উচ্চ শিক্ষিত হ'ব নালাগে। তেওঁলোকে শ্ৰমিক হোৱাৰ দক্ষতাৰ শিক্ষালৈ ৰপ্তানিযোগ্য কেঁচামাল হওক। চৰকাৰে তাকে বিচাৰিছে।

ভাৰত চৰকাৰৰ নতুন শিক্ষানীতি ২০১৬ ৰ অন্য এক ভয়ংকৰ সিদ্ধান্ত হ'ল মাতৃভাষাক এলাগি কৰা। বহুত ৰাজ্যত ইতিমধ্যে ইংৰাজী ভাষাত চৰকাৰী বিদ্যালয়ত পাঠদান কৰাৰ ব্যৱস্থা কৰিছে। অসম চৰকাৰেও ঘোষণা কৰিছে ইংৰাজী মাধ্যমত পঢ়া সকলেহে শিক্ষক হোৱাৰ বাবে যোগ্য বুলি বিবেচিত হ'ব। ইমানদিনে শিক্ষাবিদসকলে কৈ আহিছিল যে, শিশুৱে মাতৃভাষাতহে সু-শিক্ষা লাভ কৰে। এতিয়া আমাৰ দেশৰ চৰকাৰী শিক্ষাবিদসকলে এই কথাক নস্যাৎ কৰি প্ৰাথমিক পৰ্যায়তে ইংৰাজী ভাষাত শিক্ষা দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিলে। মাতৃভাষাৰ শিক্ষাক নস্যাৎ কৰাৰ একমাত্ৰ উদ্দেশ্য হ'ল আমাৰ শিশুসকলক সৰুৰে পৰা ইংৰাজী ক'ব পৰা কৰিব লাগিব। কাৰণ তেওঁলোক কোনো গুণী-জ্ঞানী লোক নহয় বুলি ধৰি লৈছে। তেওঁলোক

বিশ্বৰ বজাৰত সস্তাৰ শ্ৰমিকসদৃশ, ৰপ্তানিযোগ্য কেঁচামাল হ'ব বুলি আমি ধৰি লৈছো। আমাৰ সমাজ, আমাৰ চৰকাৰ, আমাৰ শিক্ষাব্যৱস্থা সকলোৱেই এতিয়া বজাৰৰ প্ৰয়োজনীয় শ্ৰমিক, সস্তাৰ শ্ৰমিক অথবা ৰপ্তানিযোগ্য কেঁচামাল প্ৰস্তুত কৰিবলৈ ব্যস্ত হৈ পৰিছে।

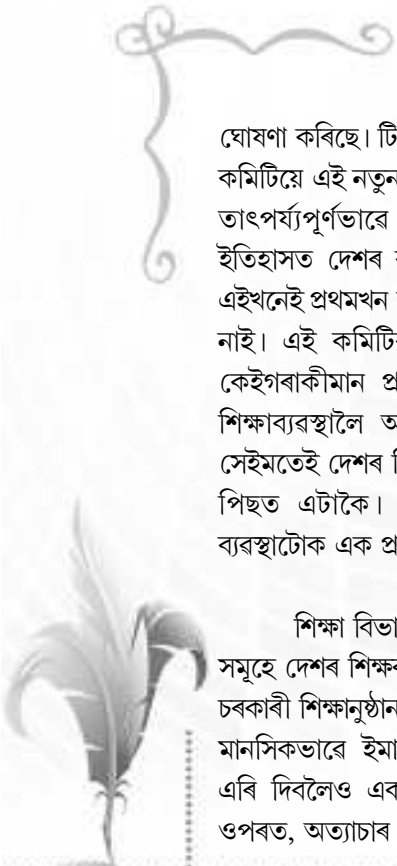
এতিয়া দেশৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাটোক দক্ষতা প্ৰদানৰ শিক্ষা ব্যৱস্থালৈ পৰিৱৰ্তিত কৰিব বিচাৰিছে। চৰকাৰে এতিয়া দক্ষতাৰ মানপত্ৰ দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিছে বেচৰকাৰী পৰ্যায়ত। ইতিমধ্যে ভাৰত চৰকাৰে সকলোধৰণৰ 'দক্ষতাৰ মান নিৰূপক' পৰিষদ এখন গঠন কৰিছে। Quality Council of India (QCI) নামৰ এই পৰিষদে পাৰম্পৰিক-অপাৰম্পৰিক সকলো ধৰণৰ দক্ষতাৰ ওপৰত মান নিৰূপক ব্যৱস্থা কৰিছে। যেনেদৰে বজাৰত পোৱা দৰকাৰী প্ৰেছাৰ কুকাৰ, ইলেক্ট্ৰিকেল বস্তুৰ ওপৰত ISI ছাপ মাৰি দিয়া হয়, আমি যেনেদৰে ISI ছাপ চাই বস্তু কিনো তেনেদৰে এতিয়া সকলো উৎপাদন আৰু সেৱা ব্যৱস্থাতেই চাপ লগোৱাৰ ব্যৱস্থা কৰিছে। কাঠৰ মিস্ত্ৰি, বাঁহ বেতৰ কাৰিকৰ, ওজা-বৈদ্য আদি সকলো পাৰম্পৰিক দক্ষতা থকা লোকৰ

ওপৰত চাপ মোহৰ লগাই দিয়া হ'ব। আগেয়ে গাঁৱৰ জ্ঞানী লোক-চিকিৎসকসকলক তামোল পান এযোৰ বা টকা এটা দি লোক-ঔষধি বা খাদ্য ৰীতিৰ উপদেশ লোৱাৰ ব্যৱস্থা চলি আছিল। এতিয়া তেনেলোকে QCIৰ পৰা মানপত্ৰ বা Certificate ল'ব লাগিব। মানপত্ৰ ল'বলৈ পৰীক্ষা দিব লাগিব। তেতিয়াহে তেনেলোকে লোক-চিকিৎসা কৰিব পাৰিব। ঠিক তেনেদৰেই বিশ্বৰ বজাৰত যোগ-চিকিৎসা কৰিবলৈ যাবলগীয়া আমাৰ যোগ-চিকিৎসক সকলকো মানপত্ৰ দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰা হৈছে। দক্ষতাৰ প্ৰশিক্ষণ, দক্ষতাৰ মানপত্ৰ দিয়া ব্যৱস্থাটোৰে ৰপ্তানিযোগ্য কেঁচামাল কৰিব বিচৰা হৈছে। শিক্ষিত কৰিব বিচৰা হোৱা নাই। জ্ঞানী কৰিব বিচৰা হোৱা নাই।

যোৱা কিছুদিন ধৰি আমালৈ ধাৰাবাহিকভাৱে ভালেমান শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰীৰ ফোন আহি আছে। বৰ উদ্বেগ আৰু অশান্তিৰে তেওঁলোকে আমালৈ ফোন কৰিছে। কিছুমান বয়সস্থ শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰীয়ে বৰ দুখেৰে কৈছে, আমি আৰু শিক্ষক হৈ থাকিব নোৱাৰিম। বহুতে কৈছে, আৰু কেইটামান বছৰ আছে, এই কেইটা দিনো চাকৰি

কৰিব নোৱাৰিম। স্নেহাই অৱসৰ লোৱাৰ বাহিৰে একো গতান্তৰ নাই। দুজন মানে কৈছে, চাৰ আমি যেতিয়া পি ইউ, হায়াৰ চেকেণ্ডেৰী পাছ কৰিছিলো তেতিয়া বৰ চোকা ছাত্ৰইহে পঞ্চাশ শতাংশ পায়। ৫০ শতাংশ নোপোৱা বাবেই আমি বেয়া শিক্ষক হৈ গ'লো নেকি? এতিয়া আমি আমাৰ নাতি-নাতিনীৰ সৈতে পৰীক্ষা হ'লত বহি পৰীক্ষা দিম নেকি? দুই এজনে কৈছে, তেওঁলোকৰ সহকৰ্মী দুই একে বি. এড. ডিগ্ৰী লৈ আহিছে। কিন্তু তেওঁলোক মুঠেও ভাল শিক্ষক নহয়। কেৱল বি. এড. ডিগ্ৰীটোৱেই ভাল শিক্ষকৰ মাপ কাঠি হ'ব পাৰে নেকি? আমাৰ স্কুল বিলাকত উপযুক্ত শিক্ষক নাই, অংক বিজ্ঞান পঢ়োৱা শিক্ষক নোহোৱাকৈ আমাৰ ছাত্ৰই কোনোমতে মেট্ৰিক পাছ কৰিছে। আমি কলা বিভাগৰ শিক্ষকে অংক বিজ্ঞান পঢ়ুৱাবলগীয়া হৈছে। এই বিলাক কথা ক'বলৈ আমাৰ সুবিধা নাই। চৰকাৰে কেৱল আমাক বেয়া বুলি কৈ ৰাইজৰ আগত অপমানিত কৰে। আৰু অপমান সহ্য কৰিবলৈ মন নাই। চাকৰিটোকে এৰি দিম।

বিজেপি চৰকাৰে ২০১৬ চনত ভাৰতবৰ্ষৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ এক বৃহৎ পৰিবৰ্তনৰ প্ৰস্তাৱ আনি নতুন শিক্ষানীতি

ঘোষণা কৰিছে। টি. এছ. আৰ. সূৰমণিয়মৰ নেতৃত্বত যিখন কমিটিয়ে এই নতুন শিক্ষানীতি ৰচনা কৰিছে সেই কমিটিত তাৎপৰ্যপূৰ্ণভাৱে এজনো শিক্ষাবিদ নাই। ভাৰতবৰ্ষৰ ইতিহাসত দেশৰ বাবে এক নতুন শিক্ষানীতি ৰচনা কৰা এইখনেই প্ৰথমখন কমিটি, যিখন কমিটিত এজনো শিক্ষাবিদ নাই। এই কমিটিৰ আটাইকেইজন প্ৰশাসনিক বিষয়া। কেইগৰাকীমান প্ৰশাসনিক বিষয়াই এখন বৃহৎ দেশৰ শিক্ষাব্যৱস্থালৈ আমূল পৰিবৰ্তনৰ প্ৰস্তাৱ দিছে আৰু সেইমতেই দেশৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ পৰিবৰ্তন হৈ আছে এটাৰ পিছত এটাকৈ। এই পৰিবৰ্তনসমূহে ৰাজহুৱা শিক্ষা ব্যৱস্থাতোক এক প্ৰকাৰে ভাঙি-ছিঙি থানবান কৰিছে।

শিক্ষা বিভাগে ঘোষণা কৰা নতুন নতুন নিয়ম নীতি সমূহে দেশৰ শিক্ষকসকলক মানসিকভাৱে বিপৰ্যস্ত কৰিছে। চৰকাৰী শিক্ষানুষ্ঠানত চাকৰি কৰি থকা শিক্ষকসকল এতিয়া মানসিকভাৱে ইমানেই অসন্তুষ্ট যে তেওঁলোকে চাকৰি এৰি দিবলৈও এক প্ৰকাৰে সিদ্ধান্ত লৈছে। তেওঁলোকৰ ওপৰত, অত্যাচাৰ কৰা হৈছে বুলি বহুতে মুকলিকৈ শিক্ষা

বিভাগৰ ওপৰত অভিযোগ উত্থাপন কৰিছে। শিক্ষা বিভাগটোৰ প্ৰধান শক্তি হ'ল শিক্ষকসকল। শিক্ষকসকলক কিয় এনেকৈ মানসিকভাৱে হাৰাশাস্তি কৰি আছে? কি উদ্দেশ্য চৰকাৰৰ? জীৱনৰ অধিককাল সুখ্যাতিৰে শিক্ষকতা কৰি সুযোগ্য ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সৃষ্টি কৰা শিক্ষকসকল হঠাতে চৰকাৰৰ দৃষ্টিত অযোগ্য হৈ পৰিল কিয়? হঠাতে কিছুমান অৰ্থহীন ডিগ্ৰী অতি প্ৰয়োজনীয় হৈ পৰিল কিয়? শিক্ষকসকলৰ প্ৰশিক্ষণ প্ৰয়োজনীয়। মাজে মাজে শিক্ষকক প্ৰশিক্ষণ দিয়াৰ বাবে হুস্কালীন প্ৰশিক্ষণৰ ব্যৱস্থা আছিল আগৰে পৰা। এতিয়া সেই বিলাক উঠি গ'ল। ইমান বছৰে চৰকাৰে চৰকাৰী প্ৰশিক্ষণ মহাবিদ্যালয় স্থাপন নকৰিলে। শিক্ষক হ'বলৈ বি এড ডিগ্ৰীৰ প্ৰয়োজন হোৱাৰ লগে লগে ব্যক্তিগত খণ্ডৰ শিক্ষক প্ৰশিক্ষণ মহাবিদ্যালয় স্থাপিত হ'ল। এই মহাবিদ্যালয় একাংশত কোনোধৰণৰ বিজ্ঞান সন্মত প্ৰশিক্ষণ ব্যৱস্থা নথকা সত্ত্বেও কেৱল ধনৰ বিনিময়ত ইয়াৰে পৰা ডিগ্ৰী লৈ বহুত লোক ওলাই আহিল। কেৱল ধনৰ বিনিময়ত প্ৰশিক্ষণ নোলোৱাকৈ ডিগ্ৰী লাভ কৰা শিক্ষকে কি ধৰণৰ প্ৰশিক্ষণ লাভ কৰিছে সেই কথা

সকলোৰে জ্ঞাত। আনকি এনেকুৱাও হৈছে দুই এক শিক্ষানুষ্ঠানত দেশৰ এটা মূৰৰ ছাত্ৰই আনটো মূৰৰ প্ৰশিক্ষণ কলেজত নাম ভৰ্তি কৰি শিক্ষা লাভ নকৰাকৈ ডিগ্ৰী লাভ কৰিলে। তেনেকুৱা শিক্ষক চৰকাৰৰ দৃষ্টিত সু-শিক্ষক হৈ গ'ল। এতিয়া ততাতৈয়াকৈ কম সময়ৰ ভিতৰতে প্ৰশিক্ষণ ডিগ্ৰী আৰু ডিপ্ল'মা লোৱাৰ অৰ্ডাৰ দিছে চৰকাৰে। সকলো শিক্ষকেই বি. এড. অথবা ডি. এল. এড. ডিপ্ল'মা ল'বই লাগিব। চৰকাৰৰ হুকুম। কিন্তু ক'ত কেনেকৈ ল'ব এই ডিগ্ৰী ডিপ্ল'মা? চৰকাৰী কলেজতো নায়েই। শিক্ষক সকলোৱে ছুটীও ল'ব নোৱাৰে। সকলো শিক্ষকে যদি একেলগে প্ৰশিক্ষণৰ ডিগ্ৰী ডিপ্ল'মা ল'ব লাগে, তেনেহলে চৰকাৰী শিক্ষা ব্যৱস্থাটো বন্ধ হৈ যাব। এহাতেদি নাই চৰকাৰী প্ৰশিক্ষণ মহাবিদ্যালয়, আনহাতেদি চৰকাৰে একেলগে সকলো শিক্ষককে প্ৰশিক্ষণ ল'বলৈ ছুটী দিব নোৱাৰে। তেনেহ'লে কি যুক্তিৰে চৰকাৰে ইমান ততাতৈয়াকৈ মাত্ৰ দুটা বছৰৰ ভিতৰতে সকলো শিক্ষককে প্ৰশিক্ষণৰ ডিগ্ৰী ডিপ্ল'মা ল'বলৈ ইমান জৰুৰী হুকুম দিছে? চৰকাৰৰ আচল মতলব কি? কি কাৰণে চৰকাৰে

ভালদৰে শিক্ষা প্ৰদান কৰি থকা শিক্ষকসকলক এনেদৰে বিব্ৰত কৰিছে।

নব্য উদাৰ অৰ্থনীতিৰ অন্তৰ্গত শিক্ষানীতিৰ প্ৰধান উদ্দেশ্য হ'ল দেশৰ সমগ্ৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাতোকৈ ব্যক্তিগত খণ্ডলৈ ঠেলি দিয়া। চৰকাৰে দেশৰ শিশু-যুৱকৰ শিক্ষাৰ দায়িত্ব নলয়। শিক্ষা এক বাণিজ্য-যোগ্য বিষয়। দেখা গৈছে শিক্ষাৰ বাণিজ্যই গা কৰি উঠিছে। ডাঙৰ ডাঙৰ পুঁজিপতিসকলেও ব্যক্তিগত খণ্ডৰ স্কুল, কলেজ, বিশ্ববিদ্যালয় স্থাপন কৰি শিক্ষাৰ বাণিজ্য ভালদৰে কৰিছে। শিক্ষা ইতিমধ্যে এক লাভজনক ব্যৱসায় হিচাপে স্বীকৃত হৈছে। শিক্ষাৰ ব্যৱসায় কৰিবলৈ পুঁজিপতিৰ পৰা ৰাজনীতিকলৈ সকলোৱে উঠি পৰি লাগিছে। আটাইতকৈ বিস্ময়ৰ কথাটো হ'ল চৰকাৰে বিভিন্ন প্ৰকাৰে শিক্ষাৰ ব্যৱসায় কৰিব খোজাসকলক সহায় কৰিছে।

বিজেপি চৰকাৰৰ নতুন শিক্ষানীতিয়ে এই কাম ত্বৰাগ্ৰিত কৰিবলৈ ব্যৱস্থা লৈছে। বিজেপি চৰকাৰৰ নতুন শিক্ষা নীতিয়ে ভাৰতবৰ্ষৰ সংবিধানখনকেই আওকাণ কৰিছে। সংবিধান মতে, দেশৰ সকলো শিশুক (৬-১৪

বছৰ বয়সলৈ) বিনামূলীয়া আৰু বাধ্যতামূলক শিক্ষা প্ৰদান কৰিব লাগে। কিন্তু স্বাধীনতাৰ ৭০ বছৰ পিছতো সংবিধান প্ৰদত্ত এই সুবিধা দেশৰ মানুহে নাপালে। স্বাধীনতাৰ ৭০ বছৰ পিছতো দেশৰ আধা শিশুৱে স্কুলত সোমাই পোৱা নাই। দেশৰ আধা নিৰক্ষৰ শিশুৰ প্ৰতি দায়বদ্ধতা দেখুৱাই কংগ্ৰেছ চৰকাৰে শিক্ষাৰ অধিকাৰ আইন প্ৰণয়ন কৰিলে, কিন্তু এই আইন ধোৱাচাঙত উঠিল। শিক্ষাৰ অধিকাৰ আইন খণ্ডনৰ পিছতো কিন্তু দেশৰ আধাতকৈ বেছি শিশু স্কুলৰ বাহিৰতেই থাকি গ'ল। আচলতে দেখাত ভাল যেন লগা শিক্ষাৰ অধিকাৰ আইনখনেই আছিল দেশৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ বাবে এক ভয়ংকৰ কথা। এই আইনৰ উদ্দেশ্য আছিল নব্য উদাৰ অৰ্থনীতিৰ লক্ষ্য আৰু উদ্দেশ্য পালন কৰা। কংগ্ৰেছতকৈ উদাৰ অৰ্থনীতিৰ প্ৰতি অধিক আগ্ৰহী চৰকাৰখন হ'ল বিজেপি চৰকাৰ। এওঁলোকে উদাৰ অৰ্থনীতিৰ সকলো কাৰ্য্যসূচী আখৰে আখৰে পালন কৰিব খোজে। নতুন শিক্ষানীতিয়ে সংবিধানৰ সকলো নীতি-নিৰ্দেশনাক উলংঘা কৰিছে। দেশৰ সকলো লোকৰ বাবে সমশিক্ষা সামাজিক ন্যায্য, ধৰ্মনিৰপেক্ষতা আদি সাংবিধানিক

কথা বিলাক নতুন শিক্ষানীতিয়ে নস্যাত্ কৰি দিছে। এই নীতি মতে, দেশৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাত সমতাৰ প্ৰশ্ন নাই, দেশৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাত সামাজিক ন্যায্যৰ প্ৰশ্ন নাই। এই শিক্ষা নীতি মতে, দেশৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাত ধৰ্মনিৰপেক্ষতাৰ প্ৰশ্ন নাই। নতুন শিক্ষানীতি আৰু শিক্ষাৰ অধিকাৰ আইন তথা নব্য উদাৰ অৰ্থনীতিয়ে এতিয়া এনে এক পৰিস্থিতিৰ সৃষ্টি কৰিছে যে ৰাজহুৱা শিক্ষা ব্যৱস্থাটো অতি কম দিনৰ ভিতৰতে ভাঙি যাব। চৰকাৰী স্কুল আৰু চৰকাৰী কলেজ বিশ্ববিদ্যালয় বুলি কোনো কথাই নাথাকিব। শিক্ষা মানেই বাণিজ্য এই কথাটো সকলোৱে মানি ল'বলৈ বাধ্য হ'ব।

হঠাতে বি.এড. আৰু ডি.এল.এড. ডিগ্ৰী আৰু ডিপ্ল'মাৰ প্ৰয়োজন হোৱাটো এক ভয়ংকৰ যড়যন্ত্ৰ। চৰকাৰী শিক্ষা ব্যৱস্থাটো একবাৰে ভাঙি পেলোৱাৰ বাবে এইটো এক মোক্ষম আঘাত। স্বাভাৱিকতে বহুত শিক্ষকে এই ডিগ্ৰী ডিপ্ল'মা ল'ব নোৱাৰিব নিৰ্দ্ধাৰিত সময়ৰ ভিতৰত আৰু তেতিয়া চৰকাৰে এওঁলোকৰ চাকৰি কৰ্তনৰ ব্যৱস্থা কৰিব বা অযোগ্য শিক্ষক হিচাপে ঘোষণা কৰিব। যদি শিক্ষকসকলে এটা সৰ্বাত্মক আন্দোলন গঢ়ি তুলিব নোৱাৰে

তেনেহঁলে চাকৰি যাবও পাৰে। প্রকৃততে চৰকাৰে এইটোকে বিচাৰিছে শিক্ষকৰ সংখ্যা কমক। অতি কম শিক্ষকেৰে যিমান দিনলৈ চলে চলক চৰকাৰী স্কুল। ইতিমধ্যে চৰকাৰী স্কুলৰ বিকল্প হিচাপে ব্যক্তিগত স্কুল, কলেজ, বিশ্ববিদ্যালয় গঢ়ি উঠিছেই। চৰকাৰে আচলতে সেইটোকে বিচাৰিছে।

যোৱা তিনিটা বছৰত ভাৰবৰ্ষৰ বিভিন্ন ৰাজ্যত দুই লাখ স্কুল বন্ধ হ'ল। অহা দুবছৰৰ ভিতৰত তেৰ লাখ স্কুল বন্ধ কৰাৰ বাবে চৰকাৰে পৰিকল্পনা কৰিছে। অকল স্কুলেই নহয় কলেজ, বিশ্ববিদ্যালয়ে চৰকাৰী খণ্ডত ভালদৰে চলাটো চৰকাৰে নিজেই বিচৰা নাই। চৰকাৰী স্কুলত গুণোৎসৱ পাতি যেনেদৰে ভাল স্কুল আৰু বেয়া স্কুল ভাগ ভাগ কৰিছে, তেনেদৰেই NAAC-ৰ দ্বাৰা ভাল কলেজ আৰু বেয়া কলেজ ভাগ ভাগ কৰি আছে। যিদৰে চৰকাৰে কৈ দিছে গুণোৎসৱে বেয়া বুলি কোৱা স্কুলবিলাক ভাল হ'ব নোৱাৰিলে সেই স্কুল বন্ধ কৰি দিয়া হ'ব বা শিক্ষকৰ চাকৰি নোহোৱা কৰা হ'ব। তেনেদৰেই লাহে লাহে কলেজ বিলাককো কয় NAAC-ৰ মান উন্নত কৰিব নোৱাৰিলে তেনেকুৱা কলেজ হয়তো বন্ধ কৰি দিয়া হ'ব।

বিদ্যালয়ৰ শিক্ষকৰ বি.এড আৰু ডি.এল.এড. ডিগ্ৰী ডিপ্ল'মা বাধ্যতামূলক কৰি চৰকাৰে এখন ব্যৱসায়ৰ জাল পেলাইছে। মুক্ত দূৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাবে শিক্ষকসকলক ডিগ্ৰী ডিপ্ল'মা ল'বলৈ কৈছে। ইতিমধ্যে বহুতো শিক্ষকে হাজাৰ হাজাৰ টকা খৰচ কৰি তেনেকুৱা প্ৰতিষ্ঠানত নামভৰ্তি কৰিছে। সমগ্ৰ দেশত এইটো এটা কেইবালাখ কোটি টকাৰ ব্যৱসায়। স্বয়ং শিক্ষকসকলৰ ওপৰতেই যদি এনে এক ব্যৱসায় আৰম্ভ কৰিবলৈ চৰকাৰে কুঠাবোধ কৰা নাই, তেনেহলে ছাত্ৰৰ অৱস্থা কি হ'ব? ইমান দিনে শিক্ষকতা কৰাৰ অভিজ্ঞতাৰে সু-শিক্ষা প্ৰদান কৰা শিক্ষকসকলে বাৰু মুক্ত বিদ্যালয় প্ৰতিষ্ঠান আৰু অন্যান্য দূৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাবে কিবা নতুন কথা শিকিব পাৰিবনে? অৱসৰ ল'বলৈ বেছি দিন নথকা অভিজ্ঞ শিক্ষকসকলক এই দূৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাই শিক্ষক হ'বলৈ যোগ্যতা কেনেদৰে দিব সেই কথা বহুতে বুজা নাই। নুবুজাটোৱেই স্বাভাৱিক। চৰকাৰে দেশৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাবে শিক্ষক-ছাত্ৰৰ কল্যাণ কৰে বুলি যি সকলে ভাবি আছে, সেই সকলে সঁচাকৈ একো নুবুজাৰে কথা। কাৰণ তেওঁলোকে সেই কথা নুবুজে, যি কথা আৰু কামৰ উদ্দেশ্য

দেশ আৰু মানুহৰ কল্যাণৰ বাবে নহয়।

দেশত শিক্ষাব্যৱস্থাৰ উন্নতি কৰিবলৈ প্ৰস্তাৱ কৰা নতুন শিক্ষানীতিৰ যি বিলাক নীতি-নিয়ম সেই নীতি নিয়মে যে দেশৰ, ৰাজহুৱা শিক্ষা ব্যৱস্থাটোকেই ধ্বংস কৰিব সেই কথা ইতিমধ্যে প্ৰমাণিত হৈছে। এই শিক্ষা ব্যৱস্থাটোৱে দেশৰ সংবিধানৰ নীতি নিয়ম লক্ষ্য উদ্দেশ্য সকলোকে উপেক্ষা কৰিছে। শিক্ষা ব্যৱস্থাত গণতান্ত্ৰিক মূল্যবোধ বিলোপ কৰা হৈছে। শিক্ষা ব্যৱস্থাটোক সম্পূৰ্ণ বাণিজ্যমুখী কৰিবলৈ গৈ মানৱতা, গণতান্ত্ৰিকতা, ধৰ্মনিৰপেক্ষতা আৰু অন্যান্য নীতি তথা মূল্যবোধ সমূহক সম্পৰ্ণকৈ আওকাণ কৰিছে। ধনী-দুখীয়া, উচ্চ-নীচ, আগবঢ়া-পিছপৰা, অসমতা, লিংগ আদি বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ ভেদাভেদ সৃষ্টি কৰিব পৰাকৈ বৰ্তমানৰ নতুন শিক্ষানীতি ৰচনা কৰা হৈছে। ইতিমধ্যে এই নীতিৰ বিৰুদ্ধে সচেতন নাগৰিক শিক্ষাবিদসকলে প্ৰতিবাদ কৰিছে, কিন্তু পৰিতাপৰ কথা এয়ে যে, আমাৰ বৰ্তমান চৰকাৰৰ আগত কোনো প্ৰতিবাদে তিষ্ঠি নাথাকে। ■

মূল্যবোধ-শিক্ষা

ড° বেদ কুমাৰ চলিহা

অধ্যক্ষ, বহা মহাবিদ্যালয়, বহা, নগাঁও

ঐতিহ্যমণ্ডিত আমাৰ দেশ ভাৰতবৰ্ষ অতীতৰে পৰা নানা জাতি-উপজাতিৰ সমন্বয়েৰে গঢ় লৈছে। ইয়াত বিভিন্ন সংস্কৃতি আৰু বিভিন্ন সমাজ লগ লাগি একীভূত আৰু সমন্বিত এখন ৰাষ্ট্ৰ আৰু এক বৃহৎ ভাৰতীয় সমাজ গঠন হৈছে। সমাজ বিবৰ্তনৰ পথত ভাৰতীয় সমাজ বৰ্তমান এটা জটিল সন্ধিক্ষণত উপস্থিত হৈছে। অতীতৰে পৰা প্ৰবাহমান ভাৰতৰ সুস্থ মূল্যবোধৰ আধাৰত প্ৰতিষ্ঠিত সামাজিক-সাংস্কৃতিক পৰম্পৰা বৰ্তমান অশুভ দিশলৈ গতি কৰা দেখা গৈছে। দেখা গৈছে, বৰ্তমান ভাৰতীয় সমাজত মৌলিক প্ৰমূল্যসমূহৰ দ্ৰুত —লন হ'ব ধৰিছে আৰু সমগ্ৰ জাতিটোৰ জনমানসত এটা আত্মহীনতাৰ মনোভাৱে গা

কৰি উঠিছে। এই পৰিস্থিতিৰ পৰা জাতিটোক ৰক্ষা কৰাৰ অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ অস্ত্ৰ হ'ল দেশৰ শিক্ষা ব্যৱস্থা। সেই বাবেই দেশৰ ওপৰোক্ত পৰিস্থিতিলৈ দৃষ্টি ৰাখি ১৯৮৬ চনৰ ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষানীতিয়ে শিক্ষাক সামাজিক আৰু নৈতিক মূল্যবোধৰ পুনৰুদ্ধাৰ আৰু বিকাশ কৰাৰ এক শক্তিশালী আহিলা হিচাপে গঢ়ি তুলিবলৈ পৰামৰ্শ দিছে। অৱশ্যে এনে পৰামৰ্শ দিয়াৰ ঘটনা এয়ে প্ৰথম নহয়। সমাজত নৈতিক আৰু সামাজিক মূল্যবোধৰ অধোগতি হোৱাৰ বাবে উদ্বেগ প্ৰকাশ কৰি সুস্থ শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ মাধ্যমেৰে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মাজত তথা সমাজত মূল্যবোধৰ বিকাশ ঘটোৱাৰ বাবে স্বাধীনোত্তৰ কালৰে পৰা বিভিন্ন শিক্ষা আয়োগ, শিক্ষা সমিতি আদিয়ে

পৰামৰ্শ দি আহিছে। এনে শিক্ষা আয়োগ আৰু শিক্ষা সমিতি আদিয়ে প্ৰকৃততে মূল্যবোধ শিক্ষাৰ উপৰিও শিক্ষাৰ অন্যান্য সকলো বুনিয়াদী দিশৰ ওপৰতে আলোচনা কৰি আহিছে।

আমি জানো যে শিক্ষা ব্যৱস্থা হৈছে এক প্ৰকাৰ সমাজ সেৱা। সেয়েহে সমাজসেৱা হিচাপে, শিক্ষাৰ যে সমাজত নৈতিক, আধ্যাত্মিক আৰু নান্দনিক প্ৰমূল্যসমূহৰ বিকাশ ঘটোৱাৰ দায়িত্ব আছে, এই কথাত দ্বিমত থাকিব নোৱাৰে। শিক্ষক সমাজৰো এই উদ্দেশ্য বাস্তৱত ৰূপায়িত কৰাৰ মহান দায়িত্ব আছে। এই প্ৰৱন্ধৰ জড়িয়তে মূল্যবোধ আৰু শিক্ষা, মূল্যবোধ শিক্ষাৰ আৱশ্যকতা, শিক্ষাৰ দ্বাৰা কি কি মূল্যবোধৰ বিকাশ ঘটাব লাগে, মূল্যবোধ শিক্ষাৰ উৎসসমূহ আৰু মূল্যবোধ শিক্ষাৰ বিকাশত শিক্ষকৰ ভূমিকা সম্পৰ্কে আলোচনা কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

মূল্যবোধ আৰু শিক্ষা :

এই প্ৰসঙ্গত আমি নিজকে এটা প্ৰশ্ন কৰিব পাৰোঁ যে মূল্যবোধৰ লগত শিক্ষাৰ সম্বন্ধ কি? মানৱ প্ৰজাতিৰ

প্ৰত্যেকৰে জীৱনৰ কিছুমান চাহিদা থাকে। তাৰে ভিতৰত যি সমূহৰ অধিকাৰী হোৱা, বিকাশ হোৱা বা চৰিতাৰ্থ কৰা উচিত আৰু যুক্তিসঙ্গত, সেই সমূহৰ ক্ষেত্ৰত মূল্যবোধৰ প্ৰসঙ্গ আহি পৰে। এনে চাহিদাসমূহৰ ভিতৰত পাৰ্থিৱ চাহিদা যেনে- গৃহ, খাদ্যবস্তু আৰু ভাবজগতৰ গুণৰাজি আৰু আদৰ্শসমূহ যেনে- সততা, শাস্তি-সম্প্ৰীতি, ন্যায়পৰায়ণতা আদিবোৰ আহি পৰে। শিক্ষা এনে এটা প্ৰক্ৰিয়া যাৰ যোগেদি শিক্ষাৰ্থীৰ ব্যক্তিত্বৰ সুস্থ চাৰিত্ৰিক পৰিবৰ্তন সাধন কৰিব পৰা যায়। এটা সুস্থ, শুদ্ধ আৰু সমৃদ্ধ জীৱনযাত্ৰীৰ লক্ষ্য আগত ৰাখি শিক্ষাৰ্থীৰ ধ্যান-ধাৰণা, চিন্তাধাৰা, অনুভূতি, উপলব্ধি তথা ক্ৰিয়া-কলাপ পৰিচালিত হ'ব লাগিব। আন কথাত ক'বলৈ হ'লে, শিক্ষা-ব্যৱস্থাৰ যোগেৰে শিক্ষাৰ্থীসকলক এজন ব্যক্তি হিচাপে তথা এজন সমাজৰ অংশীদাৰ হিচাপে আৱশ্যকীয় জ্ঞান, পাৰদৰ্শিতা, দৃষ্টিভংগী, মূল্যবোধ আৰু আচৰণৰ বিকাশ সাধন কৰিব লাগিব। চমুকৈ ক'বলৈ গ'লে মানৱ সম্পদৰ সৰ্বাঙ্গীন বিকাশসাধন কৰা সৃষ্টিশীলতা, মানৱীয় প্ৰমূল্যসমূহ, সামাজিক ন্যায়, আধ্যাত্মিক আৰু নৈতিক মূল্যবোধ,

ধৰ্মনিৰপেক্ষতা, গণতন্ত্ৰ, বিশ্বাস আদিৰ বিকাশ সাধন কৰাটো শিক্ষাৰ লক্ষ্য। সেয়েহে এই লক্ষ্যসমূহত উপনীত হ'বলৈ উপযুক্ত শিক্ষণীয় আৰু পঠনীয় অভিজ্ঞতাসমূহ পৰিকল্পিতভাৱে সজাই পাঠ্যক্ৰম প্ৰস্তুত কৰা হয়। ইয়াৰ সহায়ত শিক্ষাৰ্থী সকলৰ মাজত আৱশ্যকীয় জ্ঞান, কৌশল, পাৰদৰ্শিতা আৰু দৃষ্টিভংগীৰ বিকাশ সাধন কৰা হয়। এনে পাঠ্যক্ৰম নিৰ্দ্ধাৰণ কৰোঁতে আমাৰ অতীজৰেপৰা সমাজত সংঘটিত সাংস্কৃতিক পৰম্পৰাৰ ভঁৰালৰ পৰা উপাদান সংগ্ৰহ কৰি লোৱা হয়। সেয়েহে শিক্ষাৰ উদ্দেশ্য, পাঠ্যক্ৰম আৰু শিক্ষণ পদ্ধতিৰ লগত মূল্যবোধৰ এক এৰাব নোৱাৰা সম্পৰ্ক আছে। তাৰোপৰি শিক্ষাৰ যোগেদিয়েই সমাজে প্ৰমূল্যসমূহৰ সংৰক্ষণ আৰু বিকাশ সাধন কৰাৰ চেষ্টা কৰে।

মূল্যবোধ শিক্ষাৰ আৱশ্যকতা :

ওপৰত আলোচনা কৰা মতে, যদি প্ৰকৃত আৰু উপযুক্ত শিক্ষাৰ মাজতে মূল্যবোধৰ ধাৰণা সন্নিবিষ্ট তাকে তেন্তে মূল্যবোধৰ শিক্ষা আৰু বেলেগে দিয়াৰ আৱশ্যকতা কি? স্বাভাৱিকতে এই প্ৰশ্ন আমাৰ মনলৈ আহিব।

এফালৰ পৰা চালে কথাটো সত্য। কাৰণ প্ৰকৃত আৰু উপযুক্ত শিক্ষাৰ উদ্দেশ্যই হৈছে শিক্ষাৰ্থীৰ বৌদ্ধিক, শাৰীৰিক, সামাজিক, নৈতিক আৰু আধ্যাত্মিক দিশৰ অৰ্থাৎ এক কথাত ব্যক্তিত্বৰ সৰ্বাঙ্গীন বিকাশ সাধন কৰা। কিন্তু বিভিন্ন কাৰণত, বৰ্তমানৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাত শিক্ষাৰ্থীৰ ব্যক্তিত্বত বিকাশ কৰিবলগীয়া গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশসমূহৰ প্ৰতি মনোযোগ দিয়া হোৱা নাই আৰু সঁচাকৈ ক'বলৈ গ'লে অৱহেলা কৰা হৈছে। আজিৰ শিক্ষাৰ মান অৱনমিত হৈ মাথোন এবিধ খবৰৰ আদান-প্ৰদান কৰা ব্যৱস্থাত পৰিগণিত হৈছে আৰু পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হোৱাটোকে শিক্ষাৰ মূল লক্ষ্য হিচাপে ধৰি লোৱা হৈছে।

বৰ্তমানে আমাৰ দেশ এনে এটা সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক পৰিস্থিতিৰ মাজেৰে অতিবাহিত কৰিব ধৰিছে যে সমাজত অতীজৰে পৰা প্ৰচলিত আৰু সন্মানৰে গ্ৰহণ কৰা সুস্থ মূল্যবোধসমূহৰ —লন হোৱাৰ বিপদে দেখা দিছে। ভাৰতবৰ্ষৰ গণতন্ত্ৰ, সমাজবাদ, ধৰ্মনিৰপেক্ষতা আদি বৃত্তিগত নৈতিকতা আদিৰ লক্ষ্যত উপনীত হোৱাত বাধাপ্ৰাপ্ত হৈছে। ১৯৮৬ চনৰ ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষানীতিত উল্লেখ

কৰিছে যে আমাৰ আনুষ্ঠানিক শিক্ষাব্যৱস্থা আৰু ভাৰতৰ ঐতিহ্যপূৰ্ণ আৰু সমৃদ্ধ বাৰেবহনীয়া সাংস্কৃতিক পৰম্পৰাৰ মাজত ব্যৱধান বৃদ্ধি পাইছে। এইটো অশুভ লক্ষণ। আধুনিক বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ যুগত ব্যস্ততা আৰু গতিশীলতাৰ প্ৰয়োজনত যাতে নতুন পুৰুষ আমাৰ ভাৰতৰ ইতিহাস আৰু সংস্কৃতিৰ পৰা বিছিন্ন হৈ নপৰে, তাৰ প্ৰতি সততে দৃষ্টি ৰাখিব লাগিব। অপসংস্কৃতি, অমানৱীয়তা তথা দেশীয় ভাৱধাৰাৰ পৰা বিছিন্নতা আদিৰ পৰা নতুন পুৰুষক ৰক্ষা কৰিব লাগিব। অপৰাধ প্ৰৱণতা, হিংসাত্মক সংঘৰ্ষ, অমানৱীয় ভাৱধাৰা, পৰম্পৰাগতভাৱে প্ৰচলিত অপসংস্কৃতি, সামাজিক কু-সংস্কাৰ, জাতিভেদ, ধৰ্মাঙ্কতা, সংকীৰ্ণ সাম্প্ৰদায়িকতা, ভাষিক আৰু আঞ্চলিক ভাৱধাৰাৰ প্ৰভাৱে দেশৰ সংহতি নষ্ট কৰাৰ উপৰিও জাতীয় জনজীৱনৰ মান উন্নত কৰাত হেঙাৰ হিচাপে থিয় দিছে। এই সমস্যাসমূহৰ সমাধানৰ বাবে আংশিক বা ছেগাচোৰোকা প্ৰচেষ্টাৰে সন্তুৰ নহ'ব- সি শৈক্ষিকেই হওঁক বা সামাজিকেই হওঁক। ইয়াৰ বাবে হ'ব লাগিব সমূহ জনগণৰ ভাৱজাগতিক পৰিৱৰ্তন। প্ৰকৃততে আমাৰ প্ৰত্যেকৰে মনোজগতত দৃষ্টিভংগীৰ

পৰিৱৰ্তন আনিব লাগিব আৰু লগতে আমাৰ পৰিবেশতো আৱশ্যকীয় পৰিৱৰ্তন সাধন কৰিব লাগিব। স্বাভাৱিকতে শিক্ষাজগততো এনেদৰে পৰিৱৰ্তন আনিব লাগিব যাতে শিক্ষাৰ্থীসকলৰ মনোজগতত মূল্যবোধৰ বিকাশ ঘটে।

শিক্ষাৰ দ্বাৰা কি কি মূল্যবোধৰ বিকাশ ঘটাব লাগে?

এইটো প্ৰশ্ন উঠা স্বাভাৱিক যে শিক্ষাৰ জৰিয়তে শিক্ষাৰ্থীসকলৰ ব্যক্তিত্বত, তেওঁলোকৰ চৰিত্ৰত কি কি মূল্যবোধ বিকাশ ঘটোৱা উচিত? এই সম্পৰ্কত বিকাশ কৰিবলগীয়া বিভিন্ন প্ৰমূল্যৰ তালিকা নিৰ্ণয় কৰাৰ আগতে আমি এটা কথা মনত ৰাখিব লাগিব যে মানুহ অকলশৰীয়াকৈ জীয়াই থকা প্ৰাণী নহয়। মানুহ সদায় এটা সম্প্ৰদায় বা এখন সমাজত বসবাস কৰে। প্ৰকৃততে, বহুল দৃষ্টিৰে চাবলৈ গ'লে মানুহ নিত্য পৰিৱৰ্তিত এখন গতিশীল সমাজৰ মাজত বাস কৰাৰ উপৰিও এখন ৰাষ্ট্ৰৰ তথা এজন আন্তৰ্জাতিক বিশ্বৰ জনসমাজৰ অন্তৰ্গত এজন নাগৰিক। সেয়েহে মূল্যবোধৰ লগত সামাজিক সাংস্কৃতিক পৰম্পৰাৰ সম্বন্ধ থাকিব আৰু তাৰোপৰি সমগ্ৰ বিশ্বৰ মানৱ

সমাজৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য সাৰ্বজনীন আৰু শাস্ত্ৰ মানদণ্ডৰ লগতো সম্বন্ধ থাকিব।

আমাৰ দেশৰ পৰিস্থিতিৰ পৰিপেক্ষিতত, আমাৰ সামাজিক তথা ৰাষ্ট্ৰীয় গুৰুত্ব সাপেক্ষে মূল্যবোধ শিক্ষাৰ সম্পৰ্কত ১৯৮৬ চনৰ ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষানীতিত কৈছে- “আমাৰ বহুমুখী সাংস্কৃতিক সমাজত একৈ আৰু সংহতিৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি শিক্ষাৰ সাৰ্বজনীন আৰু চিৰন্তন মূল্যবোধৰ বিকাশ কৰিব লাগিব। মূল্যবোধ শিক্ষাই ধৰ্মাঙ্কতা, হিংসা, অন্ধবিশ্বাস, অদৃষ্টবাদ আদি নিৰ্মূল কৰাত সহায় কৰিব লাগিব। এনে প্ৰতিৰোধমূলক ভূমিকাৰ উপৰিও আমাৰ ঐতিহ্য, ৰাষ্ট্ৰীয় লক্ষ্য আৰু বিশ্বজনীন দৃষ্টিভংগীৰ ওপৰত প্ৰতিস্থিত এক গভীৰ ইতিবাচক দিশ মূল্যায়ন শিক্ষাত নিহিত আছে। সেয়ে মূল্যবোধ শিক্ষাই এই দিশৰ ওপৰত বিশেষ গুৰুত্ব দিয়া উচিত।”

আমাৰ সংবিধানত যিবোৰ সাৰ্বজনীন মূল্যবোধৰ উল্লেখ আছে সেই সমূহৰ আধাৰত উৎকৃষ্ট মূল্যবোধ শিক্ষা দিব পাৰি। ৰাষ্ট্ৰীয় পাঠ্যক্ৰমত সেই কথাৰ স্পষ্ট উল্লেখ আছে, তাৰোপৰি শিক্ষাৰ্থীৰ ব্যক্তিত্বত কি কি মূল্যবোধৰ

বিকাশ ঘটাব লাগে তাৰ ধাৰণা ৰাষ্ট্ৰীয় পাঠ্যক্ৰমৰ মূল সাধাৰণ পাঠ্যক্ৰমত সন্নিবিষ্ট কৰা আছে। মূল পাঠ্যক্ৰমত সৰ্বভাৰতীয় দৃষ্টিভংগীৰ তথা ৰাষ্ট্ৰীয় সংবেদনশীলতা বিকাশ সাধন, ৰাষ্ট্ৰীয় ভাৱধাৰাত আধাৰিত মূল্যবোধসমূহৰ বিকাশ আৰু আমি সকলো এক ৰাষ্ট্ৰীয় নাগৰিক- এই মানসিকতাৰ বুনিয়াদ গঠন হোৱা পৰিবেশ গঢ়ি তোলাত বিশেষ গুৰুত্ব দিয়া হৈছে। এনে ৰাষ্ট্ৰীয় মূল পাঠ্যক্ৰমৰ যোগেৰে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক ভাৰতৰ স্বাধীনতা আন্দোলনৰ ইতিহাস, সাংবিধানিক তথা নাগৰিক দায়বদ্ধতা আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় সংহতি আদিৰ ধাৰণা দিয়া হ'ব। ইয়াৰ মূল উপাদানসমূহে সকলো শিক্ষাকে স্পৰ্শ কৰিব আৰু এনেবোৰ প্ৰমূল্যৰ বিকাশ কৰাৰ চেষ্টা কৰিব যেনে- সৰ্বভাৰতীয় সাংস্কৃতিক পৰম্পৰা, সমতা, গণতন্ত্ৰ আৰু সমাজবাদ; বৈজ্ঞানিক মানসিকতা ইত্যাদি।

মূল্যবোধ শিক্ষাৰ উৎসসমূহ :

মূল্যবোধ শিক্ষাৰ বাবে কেইবাবিধো উৎসৰ পৰা শিক্ষকে সমল আহৰণ কৰিব পাৰে। স্কুলীয়া পাঠ্যক্ৰমৰ অন্তৰ্গত শিক্ষণীয় বিষয়সমূহতে মূল্যবোধ শিক্ষাৰ যথেষ্ট

সমল আছে। প্ৰতিটো বিষয়ৰ সামগ্ৰীক গাঁঠনি আৰু শিক্ষণ পদ্ধতিৰ মাজতে কিছুমান মূল্যবোধৰ ধাৰণা, দৃষ্টিভংগী আৰু প্ৰয়োগ ব্যৱস্থা অন্তৰ্ভুক্ত থাকে। পাঠ্যক্ৰমৰ সহযোগী বিষয়সমূহৰ মাজতো মূল্যবোধ শিক্ষাৰ সমল আছে। শিক্ষানুষ্ঠানত সহ-পাঠ্যক্ৰমিক কৰ্যাৱলীৰ জৰিয়তে শিক্ষাৰ্থীসকলৰ ব্যক্তিত্বত সৃষ্টিশীলতা, বৌদ্ধিক, সামাজিক তথা সাংস্কৃতিক দিশৰ বিকাশ সাধন হোৱাৰ উপৰিও অন্যান্য মূল্যবোধসমূহৰ উপলব্ধি আৰু বিকাশ কৰাৰ সুযোগ পায়।

এটা কথা অনস্বীকাৰ্য্য যে স্কুলৰ সামগ্ৰিক পৰিবেশৰ মাজতে মূল্যবোধ শিক্ষাৰ মূল্যবান সমল অন্তৰ্ভুক্ত থাকে। স্কুলখনৰ পৰিচালনা যদি উচ্চ আদৰ্শৰ আধাৰত হয়, শিক্ষকসকলৰ মাজত মিলাপ্ৰীতি, সহযোগিতা থাকে আৰু ইজনে সিজনক সন্মান প্ৰদৰ্শন কৰে তেন্তে শিক্ষাৰ্থীসকলৰ ব্যক্তিত্বত স্বতঃস্ফূৰ্তভাবেই প্ৰমূল্যসমূহৰ স্বাভাৱিক বিকাশ হ'ব। এইটো ঠিক যে স্কুলৰ এনে এটা সুস্থ আৰু উপযুক্ত পৰিবেশ একেদিনাই গঢ়ি নুঠে। শিক্ষক ছাত্ৰ ছাত্ৰী আৰু অভিভাৱকসকলৰ দীৰ্ঘদিনীয়া প্ৰচেষ্টাৰ ফলতহে এনে এটা সু-পৰিবেশ গঢ় লৈ উঠে। আমি দেখিবলৈ পাব লাগিব যে, বিখ্যাত

শিক্ষাবিদসকলৰ নিজৰ ব্যক্তিগত আদৰ্শ আৰু অক্লান্ত কষ্টৰ বিনিময়ত একো একোটা অনুষ্ঠানত প্ৰশংসনীয় আৰু আদৰ্শনীয় পৰিবেশৰ সৃষ্টি কৰিছিল।

শিক্ষকৰ ভূমিকা :

মূল্যবোধৰ বিকাশত এজন শিক্ষকৰ ভূমিকা অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ। প্ৰথমতে, শিক্ষকজনে বুজিব লাগিব যে মূল্যবোধ শিক্ষা শিক্ষকজনৰ নিয়মিত বৃত্তিগত শৈক্ষিক দায়িত্বৰ কাৰ্য্যক্ৰমতকৈ এটা পৃথক কাৰ্য্যক্ৰম নহয়। প্ৰকৃততে মূল্যবোধ আহৰণ প্ৰক্ৰিয়া স্কুলৰ ভিতৰ তথা বাহিৰৰ পঠনীয়া বিষয় আৰু ক্ৰিয়া কলাপৰ মাজেৰেই মূল্যবোধ আহৰণ কাৰ্য্য সম্পন্ন হয়। সকলোতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ কথা হ'ল- শিক্ষকসকলৰ ক্ৰিয়া-কলাপ আৰু আচৰণে শিক্ষকতা বৃত্তিৰ নৈতিক মানদণ্ড অটুট ৰাখিব লাগিব। তেতিয়াহে স্কুলৰ সামগ্ৰিক পৰিবেশ মূল্যবোধৰ বিকাশ সাধন আৰু আদৰ্শ অনুকৰণ কৰাৰ উপযোগী হ'ব। ওপৰোক্ত আলোচনাৰ আধাৰত, মূল্যবোধ শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত শিক্ষকৰ ভূমিকা হোৱা উচিত- বিদ্যালয়ত স্নেহ-প্ৰীতি, বিশ্বাস আৰু নিৰাপত্তাৰ

পৰিবেশ সৃষ্টিত সহায় কৰা; শিশুৰ সমস্যা বুজিবৰ চেষ্টা কৰা বাস্তৱ জীৱনৰ ঘটনাৰ লগত সম্বন্ধ ঘটাই মূল্যবোধ শিক্ষা গ্ৰহণ কৰা, যুক্তিযুক্ততাৰ ভিত্তিত জ্ঞান দান আৰু ব্যক্তিগত ব্যক্তিত্বৰ বিকাশ সাধন ইত্যাদি।

সামৰণি :

নৈতিক আৰু আধ্যাত্মিক তথা মানৱীয় ভাৱধাৰা পুনৰুজ্জীৱিত কৰি শিক্ষাক এক শক্তিশালী আৰু ফলৱতী বুলিয়াবৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠা কৰিবৰ বাবেই সম্প্ৰতি সকলোৱে মূল্যবোধৰ শিক্ষাৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়াটো পৰিলক্ষিত হৈছে। মূল্যবোধ শিক্ষা এক বহুমুখী ধাৰণা আৰু ই শিক্ষাৰ প্ৰতিটো অঙ্গৰে সৈতে জড়িত। অকল সেয়াই নহয়, মূল্যবোধ শিক্ষাই দিয়া শক্তিয়ে শিক্ষক, শিক্ষাৰ্থী আৰু সমাজক ঐক্যবদ্ধ আৰু সৃষ্টিশীল কৰি তুলিব পাৰে। মূল্যবোধ কোনেও বংশানুক্ৰমে অৰ্থাৎ জন্মগতভাৱে লাভ কৰিব নোৱাৰে, ব্যক্তিয়ে মূল্যবোধ জীৱনকালত আয়ত্ব কৰে। ■

(প্ৰৱন্ধটি প্ৰস্তুত কৰোঁতে লেখকৰ নিজা দৃষ্টিভংগীৰ উপৰিও বিভিন্ন গ্ৰন্থৰ সহায় লোৱা হৈছে)

Phone : (03672) 222037

VENKATESWAR TRADERS

DEALER & SUPPLIERS OF
ALL KINDS OF ELECTRICAL
GOODS ETC.

SREEMANTA SANKARDEV ROAD
HAIBARGAON : NAGAON
PIN-782002 (ASSAM)

Mobile No- 9435162444

Hindustan Steel Industries

Sani Mandir Road
Haibargaon, Nagaon (Assam)

*Steel Furniture, Electric Panel Board,
Rolling Shutter & All Types of Fabrications*

কলিয়াবৰৰ চকুলো

ৰুণিমা শৰ্মা

উপাধ্যক্ষ, কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়

ভাৰতবৰ্ষৰ পূৰ্বোত্তৰ অসমৰ বুকুৰে এখনি প্ৰসিদ্ধ ঠাই নগাঁও। এই নগাঁও জিলাৰে ঐতিহ্যমণ্ডিত স্থান কলিয়াবৰ। প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্যৰে ভৰপূৰ কলিয়াবৰ। উত্তৰে মহানদী ব্ৰহ্মপুত্ৰ দক্ষিণে কাৰ্বি পাহাৰ, পূৱে বুঢ়াপাহাৰে ভাগ কৰা বোকাখাতকে আদি কৰি উজনি অঞ্চল আৰু পশ্চিমে বঙাগড়া চামগুৰি অঞ্চল। এই ভৌগোলিক পৰিৱেশে কলিয়াবৰৰ স্থাপত্য ভাস্কৰ্য্যতো প্ৰভাৱ পেলাইছে। ওখ পাহাৰ, সৰু-বৰ নৈ, সেউজীয়া বননিৰে কলিয়াবৰ সাতো বৰণীয়া। বিল হোলা পিতনি, ইকৰা, নল-খাগৰিৰ পৰা বৃহৎ আঁহত জৰিৰে প্ৰকৃতিৰ ৰম্যভূমি কলিয়াবৰ। ইয়াৰোপৰি জনবসতিৰ ফালৰ পৰাও বড়ো, মিচিং, কাৰ্বি,

নেপালী, চাহ-বাগানৰ আদিবাসীৰ লগতে হিন্দু, মুছলমানে মিলি এক কলিয়াবৰীয়া। কলিয়াবৰ যেনে এখনি সাঁকো, য'ত জাতি বৰ্ণ নিৰ্বিশেষে সকলো আগবাঢ়ে হৃদয়ৰ পৰা হৃদয়লৈ। মাজত সমতল ভূমিৰ মাজত থিয় হৈ থকা চিকনি, কামাখ্যা আদি পাহাৰ যেনে মূৰ দাঙি চাই থকা অতদ্ৰু প্ৰহৰী। উত্তৰৰ কামাখ্যাপাহাৰ সাগৰ পৃষ্ঠৰ পৰা ২৪৬ মি. ওখ। এই পাহাৰৰ লগতে হাতীমূৰা আৰু কুকুৰাকটাৰ মাজৰ কোমল বালিময় সমতল অংশই ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বাবে উন্মুক্ত পথ ৰচনা কৰিছে, ফলত কলঙৰ মুখ খহাই ব্ৰহ্মপুত্ৰ কলঙ ৰূপে এটা সময়ত কলিয়াবৰৰ মাজলৈ সোমাই আহিছিল আৰু আজি অলপ দিনৰ

আগতেও বান্ধ খহাই তেনে ঘটনাৰে সূত্ৰপাত হৈ গৈছে।

প্ৰবাদ মতে, দাৰকাৰ পৰা শ্ৰীকৃষ্ণ হেনো আহি কলীয়া বৰগছৰ তলতে জিৰাইছিল, আকৌ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱেও হেনো ধৰ্ম প্ৰচাৰিবলৈ আহি এনিশা চামধৰাৰ ওচৰতে কটাইছিল। শ্ৰীকৃষ্ণ, শংকৰদেৱৰ পদ-পৰশতে যেন কলিয়াবৰৰ হুঁঅৰা এখন সত্ৰ জিলিকি উঠিল।

কলিয়াবৰৰ ইতিহাস সোণত সুৰগা। ইতিহাসে গৰকা কলিয়াবৰৰ পৰিচয় বহু পুৰণি। নৱম দশম শতিকাৰ পৰা শালস্তম্ভ, পাল আৰু ত্ৰয়োদশ শতিকাৰ বড়ো, কছাৰী, কাৰ্বি, কায়স্থ, টাই-আহোম আদি জাতিৰ লোকে এই ঠাইত বসবাস কৰি কলিয়াবৰৰ সাংস্কৃতিক ইতিহাস ধন্য কৰিলে।

কলা সংস্কৃতিৰে ৰহনীয়া কলিয়াবৰ এটা সময়ত ৰণথলীও আছিল। আহোম স্বৰ্গদেও চুহুংমুঙৰ দিনৰ পৰাই পুৰুষ-মহিলা নিৰ্বিশেষে কলিয়াবৰীয়াই দেশ আৰু জাতি-ভেটি-মাটি ৰক্ষাৰ্থে ৰণ কৰি জয়ী হোৱাৰ সাক্ষ্য ইতিহাসে বহন কৰিছে। ফ্ৰাচেনমুং আৰু মূলাগাভৰৰ ৰণৰ স্মৃতিও কলিয়াবৰৰ লগত জড়িত।

এইখনেই কলিয়াবৰ প্ৰকৃতিৰ লীলাভূমি। হাঁহিৰে

প্ৰাণোচ্ছল, তজবজীয়া ৰণুৱা ঘোঁৰাৰ দপদপনিৰে তেজাল ডেকা গাভৰুৰ এজাকেৰে ভৰা কলিয়াবৰ। কৰ্মসূত্ৰে ১৯৮৭ চনৰ পৰা কলিয়াবৰীয়া হৈ গৌৰৱ কৰোঁ কলিয়াবৰক লৈ। গাঁৱে গাঁৱে আতিথেয়তা দেখি অভিভূত হওঁ। ঘৰৰ সমস্যা যিমানেই নাথাকক ৰাইজৰ মাজত সোমাই হাজাৰ সমস্যা আঁতৰাই হাঁহিমুখে আপ্যায়ন কৰে অচিনাকি জনকো। সৰু-বৰ বিভিন্ন শৈক্ষিক অনুষ্ঠানেৰে ভৰা কলিয়াবৰৰ একমাত্ৰ উচ্চ শিক্ষাৰ অনুষ্ঠান কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয় প্ৰাঙ্গণৰ কাষেৰে বৈ গৈছে কলং নামৰ এটি সৰু জুৰি। অহাৰ দিন ধৰি দেখিছিলো ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পৰা ওলাই অহা কলঙৰ শাস্ত-শিষ্ট ৰূপ। ক'ৰবাত যদি পানী বৈ থাকে, ক'ৰবাত বৈ থাকে। ঠায়ে ঠায়ে পানী ভেটি মাছ পোহা পুখুৰী যেন ডোবা একোটা। মেটেকাৰে ভৰা সেউজীয়া কলং, কোনো ঠাইত মেটেকাৰ ওপৰেৰে খোজ কাঢ়ি যাব পাৰি। কলঙৰ পাৰে পাৰে গঢ়ি উঠে শিশুৰ কাকলিৰে ভৰা একোখনি ঘৰ, উচ্ছল যৌৱনে পাৰ ভাঙে, লাহে লাহে বান্ধক্য নামে আৰু এই কলঙৰ পাৰতে অৱসান হয় পাৰ্থিৱ দেহৰ, হয় সংকাৰ। নিৰৱধি বৈ থকা এই কলঙৰ সমস্ত দৃশ্য তচনচ

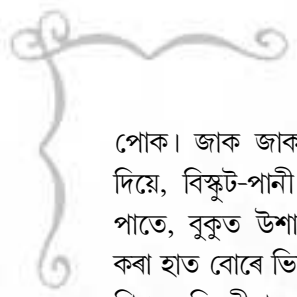
কৰি হঠাতে কলং উত্তাল হ'ল। বান্ধি থোৱা বুকুখনিয়েদি বৈ আহিল চিনাকি লুইতৰ অচিনাকি কোবাল সোঁত। যৌৱনোদীপ্ত হৈ থৈথৈ নাচ দিবলৈ ধৰিলে। কামদেৱৰ শৰত ধ্যানভঙ্গ হোৱা মহাদেৱৰ দৰে ক্ৰোধাঘ্নিত হৈ পৰিল কলং।

চলিত বছৰৰ আগষ্টৰ সেই কালনিশা হাতীমূৰাৰ বান্ধ ভাঙি কোবাল সোঁতে উতুৱাই নিলে সাতামৰপুৰুষীয়া ঘৰ-বাৰী। চকুৰ আগতে মদমত্ত কলঙে ঘৰৰ চাল ঢাকি ৰণচালি দিলে। শ-হাজাৰ লোক নিঠৰুৱা হ'ল। এপদ দুপদকৈ গোটাি সংসাৰ পতা আজলী বাইজনী আকৌ এবাৰ বিধৱা হ'ল। পুতুকণৰ দেউতাকে ল'ৰা তিৰোতাৰ মুখৰ পৰা কাঢ়ি বেচা গাখীৰকণৰ লখিমী গাইজনী বাঁহৰ চেপাত ওলমি ৰ'ল। অৰুণহঁতৰ ঘৰখন সৰ্বস্বাস্ত হ'ল। ৰত্নকান্তই সাঁচতীয়া পইচাৰে কিনা একমাত্ৰ ঘড়ীটো মাটিত পোত খাই সময় স্থবিৰ হ'ল। সময়ো বৈ যায়। কলঙে চিনি নাপালে পদাৰ্থ বিদ্যাৰ কিতাপ অথবা শিক্ষা বিষয়ৰ কিতাপ। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ একমাত্ৰ সম্পদ বিদ্যালয়, মহাবিদ্যালয়ৰ নথি-পত্ৰ কলঙে নি মেটেকাত পুতিলে। অহংকাৰী কলঙ, আপদীয়া কলঙে ভাঙি নিলে মেৰমেৰ

কৈ খনে খনে দলং, ইখন গাঁৱৰ পৰা সিখন গাঁৱলৈ থকা হিয়াৰ পৰা হিয়া সংযোগী সোঁত একোখন মোহাৰি চুৰ্ণীকৃত কৰি থুপাই থ'লে মেটেকাৰ মাজত। মোৰ চিনাকি কলং অচিনাকি হ'ল। বৈ অহা চকুপানীৰ সোঁতত এতিয়া ওলমি থাকে যৌৱনা সপোন। ক'ৰবাত ওলায় মূৰ-চিঙা দেহ, হাত অথবা একোঁচা মেঘ যেন চুলি। কলঙৰ পানীয়ে সঁকিয়ালে ইতিহাস। বাসন্তৰত আহিছিল এবাৰ, আকৌ আহিল এইবাৰ।

পানী আহে আৰু পানী যায়। এয়াই ধৰ্ম তাৰ। পানী শুকাল। দপদপাই থকা কলং শান্ত হ'ল। হাতীমূৰা সমাহিত। কিন্তু দৃশ্যপট সলনি হ'ল। একাঠু পানীৰ মাজত পৰি থকা যৌতুকীয়া বাকচটো টানি টানি মাকনে উলিয়ালে সেন্দূৰৰ দাগ লগা পাটৰ সাজ, বোকাৰে লেটপেট সেন্দূৰৰ ঠাইত পলসৰ দাগ। পিতৃহীনা ছোৱালীজনীৰ একমাত্ৰ সম্বল পিতাকৰ ফটোখন নিঃচিহ্ন হ'ল, কান্দি কান্দি ভাগৰুৱা মাকক সুধিলে, পিতাই বাৰু আৰু এখন ফটো কিয় নুতুলিলে।

গোন্ধ, নদীৰো গোন্ধ আছে। মলঙা গোন্ধ, মহঙা গোন্ধ। কেচেমা-কেচেম গোন্ধ। গছত ওলমি ৰোৱা উটি অহা ব্ৰইলাৰ ফাৰ্মৰ কুকুৰাৰ শৰৰ পৰা লমালমে সৰে

পোক। জাক জাক বিলনীয়া আহে। আলু দিয়ে চাউল দিয়ে, বিস্কুট-পানী দিয়ে, চিৰা-গুৰৰ টোপোলালৈ হাত পাতে, বুকুত উশাহ বান্ধি উচুপনি ঢাকি অতিথি সেৱা কৰা হাত বোৰে ভিক্ষা খোজে। বুকুত সাৰটি ধৰা নোদোকা শিশুয়ে বিলনীয়াৰ ছমাত জিলিকা কেমেৰাৰ পোহৰ দেখি হাঁহে। এয়া এতিয়াৰ এচোৱা কলিয়াবৰ।

কলিয়াবৰৰ ইতিহাসত যোগ হয় হুমুনিয়াহৰ সূচীপত্ৰ। খিলখিল হাঁহিবোৰ সামৰি ডেকা গাভৰুহঁতে দুহাত মেলি কিতাপ বিচাৰে। পিতৃ-পিতামহৰ জাহ যোৱা ভেটি এৰি হাত পাতে শিৰিৰে শিৰিৰে। গোন্ধ উঠে— গেলা মৰা শৰৰ হিচাপ হয় ৰাজনীতিকৰ। কোনে খান্দিলে? কোনে ভাঙিলে? কোনে গঢ়িৰ! বানাক্ৰান্তৰ, সৰ্বস্বান্তৰ খবৰ লোৱাৰ সময় নাই।

এতিয়া আকৌ গঢ়াৰ সময়। বোকাবোৰ আঁতৰাই কাপোৰবোৰ শুকুৱাই আকৌ এবাৰ গঢ়িৰ সংসাৰ। অতিথিক আকৌ আদৰিব, মাত দিব হেঁপাহৰ। কাৰো লগত শত্ৰুতা নাই। নিজৰ কপালকে দোষি ভঙা ঘৰখন আকৌ সজায়। কলং ঘৰৰ কাষেৰে বৈ যায়। এয়াই কলিয়াবৰ। ■

With best Complements from;-

J.R.D. Traders

Nowshalia, Kasagaral, Jorhat, Assam Pin-785010

Deals In

All kind of Laboratory Chemicals, apparatus, Equipments, Practical materials, and General Order supplier.

**Contact No-9435450685, E-Mail- jrdjorhat@gmail.com ,
GSTIN- 18CEKPS9667H1ZJ**

চাহৰ বিষয়ে যৎকিঞ্চিৎ

ড° ৰাজু পোখৰেল

সহযোগী অধ্যাপক, ইংৰাজী বিভাগ
কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়

অসম কলেজ অধ্যক্ষ পৰিষদৰ হ'বলগীয়া অধিবেশনক লৈ আমাৰ মহাবিদ্যালয়ত উত্থাপন পৰিৱেশ। অধিবেশনৰ আয়োজনক লৈ সঘনে হৈ থকা বৈঠকবোৰৰ এখনত অভ্যাগতসকলৰ চাহৰ আপ্যায়নৰ বিষয়ে আলোচনা এটি চলি আছে। আমাৰ অধ্যক্ষ ড° চলিহা ছাৰ ইংৰাজী আগুৱাক্য 'The devil is in the details' আখৰে আখৰে মানি চলা মানুহ। প্ৰতিটো বিষয়ৰ খুটি-নাটি খৰচি মাৰি আলোচনা কৰাতো তেখেতে বিচাৰিলে। চাহৰ ক্ষেত্ৰতো তেখেতে আমাৰ মতামত বিচাৰিলে। আমাৰ মাজৰে এজনে টপৰাই মাত লগালে, “ছাৰ, চাহৰ চাৰি বৰ্ণ— চেনী দিয়া

গাখীৰ চাহ, বিনা চেনীৰ গাখীৰ চাহ, চেনী দিয়া লাল চাহ আৰু বিনা চেনীৰ লাল চাহ— চাৰিটা ডাঙৰ পাত্ৰত এই চাৰিবিধ যোগাৰ কৰিলেই হ'ল। যাৰ যি ব্ৰেণ্ড, তেওঁ সেইভাৱেই চাহ খাব।” চলিহা চাহ চৌখিন মানুহ। তেখেতে চাহক লৈ যথেষ্ট চিন্তা-চৰ্চা কৰে। ফলশ্ৰুতিত আমি Small Tea Garden Managementৰ এটি Vocational Course খুলিবলৈ সক্ষম হৈছো। লগতে এখনি ক্ষুদ্ৰ অথচ সুন্দৰ চাহৰ বাগিচা আৰু এখন নাৰ্চাৰীও আমাৰ আছে, যাক লৈ আমি গৌৰৱ কৰো। তেখেতে ক'লে যে, আমি চাহৰ পৰিবেশনটো ইমান casually ল'লে নহ'ব।

অৱশেষত চাহ বিতৰণৰ সুন্দৰ ব্যৱস্থাৰ আঁচনি এটা বৈঠকত গৃহীত হ'ল। লগতে অধিবেশনৰ প্ৰতিজন আলহীক বিদায়পত্ৰত উৎকৃষ্ট চাহৰ একো একোটা পেকেট উপহাৰ দিয়াৰো সিদ্ধান্ত লোৱা হ'ল।

বৈঠকত বহি থাকোঁতে আমাৰ মনত দোলা দি থকা কেইটামান প্ৰশ্নৰ অৱতাৰণাৰে এই সামান্য লেখাটো প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। আমি ঐতিহাসিকভাৱে চাহ কেতিয়াৰ পৰা খাবলৈ ল'লো? কেনেকৈ চাহ নামৰ পানীয়বিধে আমাৰ সংস্কৃতিৰ চ'ৰাঘৰত বৰপীৰা পাৰি বহিবলৈ পালে? চাহৰ আৱিষ্কাৰৰ বিষয়ে আমি আটায়ে কম বেছি পৰিমাণে জানো। চীনাসকলে ৪০০ খ্ৰীষ্টাব্দৰ মানৰ পৰা চাহ সেৱন কৰিবলৈ লোৱাৰ কাহিনী, ২০০ বছৰমান পাছলৈ জাপানলৈ ইয়াৰ সম্প্ৰসাৰণ, তাৰো পাছত য়ুৰোপত ইয়াৰ বিপুল সমাদৰ, আনকি আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ স্বাধীনতাত চাহৰ কেন্দ্ৰীয় ভূমিকা আমাৰ প্ৰায় সকলোৰে জ্ঞাত। আনহাতেদি, আমাৰে খামতি ভাইসকলে অতীজৰে পৰা চাহ জাতীয় পানীয় খাই অহা কথাটোও আমি জানো। বিছা গাম, ৰবাৰ্ট ব্ৰুছ, মণিৰাম দেৱানৰ লগতে আসাম টী কোম্পানীকে

আদি কৰি চাহ বাগিচাত বিস্তৃত হাৰত ১৮৬০ চন মানৰ পৰা অসমত চাহখেতিৰ বাণিজ্যিক প্ৰচলন তথা আদিবাসীসকলৰ অসমলৈ আগমন আৰু জনজীৱনৰ লগত জীণ যোৱা কাহিনীবোৰ ১৯ শতিকাৰ ইতিহাসৰ একো-একোটা অন্যতম অধ্যায়।

আচৰিত লাগে যে, চাহখেতি অসমত ১৭০ বছৰ মান আগতে আৰম্ভ হ'লেও অসমৰ সৰ্বসাধাৰণ ৰাইজে যোৱা ৯০ বছৰমান আগলৈকে চাহ খোৱাৰ কোনো ঐতিহাসিক তথ্য পাবলৈ নাই। একেটা কথা ভাৰতৰ বেলিকাও খাটে। ১৮৮৯ চনত ভাৰতৰ অৰ্থনৈতিক সম্পদৰ জৰীপ কাৰ্যত আগভাগ লোৱা ব্ৰিটিছ বিষয়া George Watt-এ চাহ সেৱনৰ বিষয়ে এনেদৰে মন্তব্য কৰিছিল : “While India has not only challenged but beaten China (in the production & marketing of tea) during the past 30 years, no progress has been made in teaching the native population of India the value of tea”¹. কুৰি শতিকাৰ আৰম্ভণিতে ব্ৰিটিছ শাসকসকলে ভাৰতীয় মানুহৰ চাহ-

ভাৰতীয় আৰু সিংহলী চাহৰ প্ৰচাৰ চলোৱা Lipton-ৰ প্ৰথমটো বিজ্ঞাপন (১৮৯৩ চন)

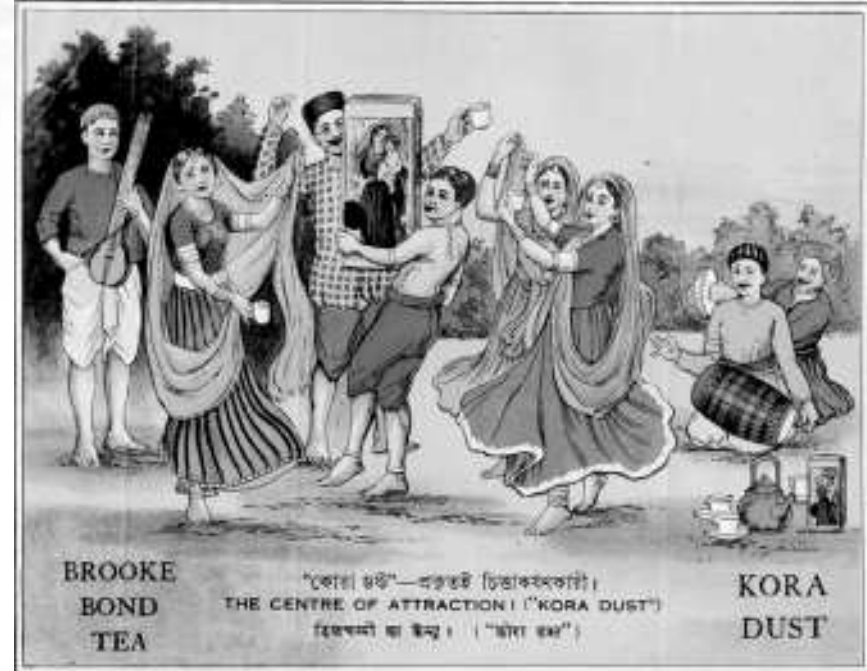
বিমুখিতাত উদ্ভিগ্ন হৈ লোৱা কেতবোৰ প্ৰশাসনীয় তথা ব্যৱসায়িক পদক্ষেপৰ তথ্যই এই কথা পোহৰাইছে যে বংগৰ কলিকতা বা গুজৰাটৰ চুৰাটৰ দৰে চহৰৰ অতি অভিজাত শ্ৰেণীৰ মুষ্টিমেয় কেইজনমান লোকেহে ব্ৰিটিছৰ লগত উঠা-বহা কৰোঁতে চাহ সেৱন কৰিছিল।

১৯০১ চনত ভাৰতীয় চাহৰ ক'ৰ্পৰেট নিগম, Indian Tea Association-এ আক্ৰমণাত্মকভাৱে চাহক জনপ্ৰিয় কৰাৰ এটা বৃহৎ পৰিকল্পনা হাতত লয়। এই বিজ্ঞাপন অভিযানটোক 'The Great Tea Campaign' নামেৰে অভিহিত কৰা হৈছিল। এই অভিযানত দুটা বিয়াগোম ব্ৰিটিছ চাহ কোম্পানীয়ে আগভাগ লৈছিল— Arthur Brooke-ৰ Brooke Bond কোম্পানী আৰু Thomas Lipton-ৰ Lipton's Tea কোম্পানীয়ে। দৰাচলতে, The Great Tea Campaign এটা গ্লোবেল বিজ্ঞাপন তথা চাহ সজাগতাৰ ভাৰতীয় সংস্কৰণ আছিল। Lipton-ৰ সমগ্ৰ থ্ৰেট ব্ৰিটেইনত এশখন চাহ দোকানৰ 'চেইন' আছিল। তেওঁ কলিকতাৰ পৰা পাইকাৰী হাৰত চাহ ক্ৰয় কৰি তেওঁৰ 'চেইন'ৰ জৰিয়তে ৭৫% ৰেহাই

দৰত ১৯শ শতিকাৰ শেষৰ দশককেইটাত সফলতাৰে ভাৰতীয় চাহৰ ব্ৰেণ্ড স্থাপন কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। Lipton আৰু Brooke চাহবদ্বয়ৰ ব্যৱসায়িক সাফল্যৰ সুবাদতে কালক্ৰমত Unilever Company-এ সমগ্ৰ বিশ্বতে চাহৰ একচেটিয়া ব্যৱসায় কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। “By 1909 tea was associated in British mind with India”². অথচ ভাৰতত চাহৰ বজাৰ এখন পাবলৈ Lipton's Tea আৰু Brooke Bond বিফল হ’ল।

এই ক’ৰ্পৰেটসকলৰ প্ৰৱল হেঁচাত ১৯০৩ চনত লৰ্ড কাৰ্জনে চাহৰ ওপৰত প্ৰথম বাৰৰ বাবে tea cess (চাহ উপকৰ) আৰোপ কৰে। উদ্দেশ্য আছিল আৰ্জিত ৰাজহেৰে চাহ পানৰ প্ৰতি ভাৰতীয়সকলক আকৰ্ষিত কৰা আৰু তেওঁলোকৰ আসক্তি বঢ়োৱা। বিশ্বযুদ্ধৰ বাবে কুৰি শতিকাৰ দ্বিতীয় আৰু তৃতীয় দশকত এই অভিযানটো বিশেষ সফল নহ’ল। কিন্তু ত্ৰিশৰ দশকত ব্ৰিটিছ চৰকাৰ আৰু ক’ৰ্পৰেট গোষ্ঠীৰ যুটীয়া উদ্যোগত এনে বিশাল অভিযান চলোৱা হ’ল যে পৰৱৰ্তী ত্ৰিশটা বছৰৰ ভিতৰত চাহ ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ অভিন্ন অংগ হৈ পৰিল। চাহক এটা ব্ৰেণ্ড হিচাপে প্ৰতিষ্ঠিত কৰা এই কেম্পেইনটো বোধকৰো আধুনিক জগতৰ সবাতোকৈ বৃহৎ সফলতা বুলি পৰিগণিত হ’ব।

কি আছিল এই অভিযানত? প্ৰথমতে, প্ৰশাসনীয় ক্ষেত্ৰত চাহ অধীক্ষক (tea superindent) ৰ পদ সৃষ্টি কৰি তেওঁলোকৰ অধীনত চাহ কৰিবলৈ demonstration দিব পৰা কৰ্মচাৰীৰ নিয়োগ। এই demo team বোৰে মধ্যবিত্তীয় ভাৰতীয়ৰ ঘৰে ঘৰে গৈ বিনামূলীয়াকৈ চাহ তৈয়াৰ কৰি ভাৰতীয়সকলক চাহৰ সোৱাদ ল’বলৈ আৰু চাহ বনোৱাৰ পদ্ধতি শিকালে। দ্বিতীয়তে, চৰকাৰী কাৰ্যালয়, বজাৰ, ৰে’লৱে প্লেটফৰ্ম, কাৰখানা

ভাৰতৰ গ্ৰামীণ জনতাক লক্ষ্য কৰি Brooke Bond-এ জাৰি কৰা বিজ্ঞাপন (১৯২০ চন)।

আদিত চাহৰ কেম্টিন খুলি চাহৰ প্ৰচাৰ-প্ৰসাৰ চলোৱা হ'ল। অফিচ-কাছাৰী, প্লেটফৰ্ম আদিত চাহ খাই অহা গৃহস্থৰ হাতে হাতে চাহৰ পেকেট ধৰাই দিয়া হ'ল যাতে তেওঁলোকে পৰিয়ালৰ সদস্যসকলক অফিচৰ পৰা উভতি গৈ চাহ তৈয়াৰ কৰি চাহৰ প্ৰতি আকৰ্ষিত কৰিব পাৰে। তৃতীয়তে, Brooke Bond আৰু Lipton's Tea-এ সৰু, মজলীয়া আৰু ডাঙৰ চহৰবোৰত ট্ৰাকৰ পিঠিত চাহৰ প্ৰকাণ্ড হ'ডিং প্ৰদৰ্শন কৰিছিল। উৎসুক ৰাইজ ট্ৰাকৰ ওচৰ চাপিলেই তেওঁলোকক বিনামূলীয়াকৈ চাহ কৰি খুওৱা হৈছিল। আৰু কালক্ৰমত ১৯৫০ চন মানৰ পৰা চাহ ভাৰতীয় জনজীৱন আৰু সংস্কৃতিৰ অঙ্গাঙ্গী হৈ পৰিল।

আমোদজনক ভাৱে, চাহক লৈ আধুনিক ভাৰতৰ দুগৰাকী মনীষীয়ে বিপৰীত মেৰুত অৱস্থান লোৱা দেখা যায়। মনীষী দুজন হ'ল স্বামী বিবেকানন্দ আৰু মহাত্মা গান্ধী। বিবেকানন্দই ব্ৰিটেইনৰ প্ৰৱাসত থকা কালত চাহ খাই বৰ ভাল পালে। উভতি আহি তেওঁ বেলেড় মঠত চাহ খোৱাৰ পৰ্ব আৰম্ভ কৰিলে। বিখ্যাত বাংলা ঔপন্যাসিক শংকৰে তেওঁৰ বিষয়ে লিখা 'অচেনা অজানা বিবেকানন্দ'

নামৰ জীৱনী গ্ৰন্থখনত এনেদৰে লিখিছে :

“মস্ত মানুষ, সব সময় সাধাৰণ মানুষৰ সুখ-দুখ সাধ আহুদেৰ কথা ভাবতেন। চায়েৰ ভক্ত হয়েই বুঝেছিলেন, সাৰা দেশকে এই পানীয় যথার্থ আনন্দ দিতে পাৰবে। মনে ৰাখতে হ'বে সেই সময় পণ্ডিতৰা চাৰদিকে চায়েৰ বদনাম ছড়িয়ে বেড়াচ্ছেন, বলছেন শৰীৰ-স্বাস্থ্যৰ সৰ্বনাশ কৰবে এই নেশা। বিবেকানন্দ উল্টো পথেৰ বিপ্লবী,

মুকলি আকাশৰ তলত অনুৰাগীৰে সৈতে বিবেকানন্দৰ চাহ মেল।
(পাছাদেনা, কালিফ'ৰ্নিয়া, ১৯০০ চন)

নিজেৰ মঠে মাদক দ্ৰব্য নিষেধ কৰলেও চা-কে সন্মান ও স্বীকৃতি দিলেন। বেদ-বেদান্ত উপনিষদ পাঠ কৰো সেই সংগে চা খাও কোনো আপত্তি নেই।”

কলকাতাৰ ব্ৰাহ্মণ পণ্ডিত সমাজ স্বামীজীৰ প্ৰতি নাৰাজ হ'ল। চৰকাৰক খাটি তেওঁলোকে বেলেড় মঠত কৰা চাহ আপ্যায়নৰ বিৰুদ্ধে পৌৰ নিগমৰ 'চাহ কৰ' জাপি দিয়াত সফল হ'ল। বিবেকানন্দও সহজতে কোনো কথা মানি ল'ব পৰা ধৰণৰ ভকত নহয়। শংকৰৰ মতে, 'পুৰসভাৰ বিৰুদ্ধে তিনি দিলেন মামলা ঠুকে চুঁচড়ো জেলা কোৰ্টে'। যথাসময়ত দণ্ডাধীশ বেলেড়ত উপস্থিত হ'ল। ভক্তসকলে চাহ খোৱাৰ কথা অস্বীকাৰ নকৰিলে। দণ্ডাধীশ গৰাকী আধুনিক মনৰ ইংৰাজ ভদ্ৰলোক আছিল। তেওঁ বেলেড় মঠত চাহ পানৰ বিৰুদ্ধে অনা অভিযোগক পান্ডা নিদিলে। চাহ কৰ খাৰিজ কৰি চাহাব দণ্ডাধীশ অহাৰ বাটেৰে ঘোঁৰাত উঠি উভতি গ'ল।

এতিয়া আহোঁ মহাত্মা গান্ধীৰ প্ৰসঙ্গলৈ। গান্ধীয়ে নিজে চাহ নাখাইছিল। চল্লিশৰ দশকত টী কেম্পেইন তুঙ্গত থকা সময়তে ১৯৪৩ চনত তেওঁ এখন ৰচনা লিখি

ভাৰতীয় মানুহক চাহৰ অপকাৰিতাৰ বিষয় সজাগ হ'বলৈ আহুন জনালে। গান্ধীৰ এই বিষোদগাৰে নাটকীয়ভাৱে চাহ গোষ্ঠীৰ অভিযানটোত প্ৰভাৱ পেলালে। 'Key to Health' নামৰ এই ৰচনাখনত গান্ধীয়ে চাহৰ বিষয়ে এনেদৰে লিখিছিল :

“The tea that is generally prepared and taken has not only nothing to recommend it, it is actually harmful. The leaves contain tannin which is harmful to the body. Tannin is generally used in tanneries to harden leather. When taken internally, it produces a similar effect upon the mucous lining of the stomach and intestine. This impairs digestion and causes dyspepsia. ... In my opinion, the usefulness of tea consists in the fact that it supplies a warm sweet drink which contains some milk. The same purpose may well be served by taking boiled hot water mixed with a little milk and sugar”.

গান্ধীৰ চাহ সম্পৰ্কীয় বিশ্লেষণৰ বৈজ্ঞানিক যুক্তিযুক্ততালৈ নগৈ এই কথা ক'ব পাৰি যে শাসক কৰ্পৰেট গোষ্ঠীয়ে চাহৰ প্ৰচাৰত লোৱা আক্ৰমণাত্মক অভিযানৰ মৰ্ম তেওঁ বাৰুকৈয়ে বুজিছিল— চাহৰ প্ৰতি আসক্তি বঢ়াই বিশ্বৰ সৰ্ববৃহৎ বজাৰখন ভাৰতত সৃষ্টি কৰা আৰু তাৰ পৰা মুনাফা লাভ কৰা। কিন্তু তেওঁ এই বিষয়ত আৰু অধিক আগনাবাঢ়িল। হয়তো দ্ৰুত হাৰত ভাৰতীয়সকল চাহৰ প্ৰতি আসক্ত হোৱাটো তেওঁ অনুধাৱন কৰিব পাৰিছিল আৰু যিহেতু চাহ নিচাজাতীয় দ্ৰব্য হিচাপে ভাৰতীয় নৈতিক আধ্যাত্মিকশাস্ত্ৰ সংহিতাৰ অগোচৰ আছিল, সেয়েহে গান্ধীয়ে মদ, আমিষ ভোজন আৰু ৰাগিয়াল দ্ৰব্যাদিৰ বিৰুদ্ধে যি নৈতিক আদৰ্শৰে আধ্যাত্মিক ভেটিত লিখনিসমূহ লিখিছিল আৰু আন্দোলনো কৰিছিল, চাহৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁ কিন্তু পৰৱৰ্তী সময়ত নিমাত হৈ ৰ'ল।

১৯৪৩ চনতেই কৰ্পৰেটসকলে জাৰি কৰা বিজ্ঞাপন বোৰত গান্ধীৰ চাহৰ বিষয়ে লিখা ৰচনাখনৰ বিৰুদ্ধে এটা কাউন্টাৰ নেৰেটিভ পৰিলক্ষিত হয়। কাষৰ বিজ্ঞাপনখনলৈ মন কৰক :

১৯৪৩ চনত

ভাৰতৰ আগশাৰীৰ
কাকতত বহুলভাৱে
প্ৰচাৰিত অভিযানত
গান্ধীৰ ‘স্বদেশী’ৰ
ধাৰণাকে যেন
আত্মসাৎ কৰিবলৈ
বিচৰা হৈছে এই
বিজ্ঞাপনৰ জৰিয়তে।

এইখিনিতে
কথা এটা উনুকিয়াই
নথলৈ দোষে চুব।

চাহ খাবলৈ লোৱাৰ

আগতে ভাৰতীয় মানুহে পানীয় হিচাপে কি খাইছিল?
Edward Terry নামৰ যাজকজনে ১৭ শতিকাত লিখা
এটা টোকাত ইয়াৰ কিঞ্চিৎ সমিধান দিছে :

“That most ancient and innocent Drink
of the world, Water is the common drink of

লৰ্ড মাউণ্টবেটেনৰ সৈতে গান্ধীৰ পুৱাৰ আহাৰ গ্ৰহণ
(২ জানুৱাৰী, ১৯৪৭ চন)।

নতুবা আপুনি মই শৈশৱতে আমাৰ আইতাহঁতে খাবলৈ
দিয়া ‘গান্ধী-পানী’ৰ কথা ক’লেহেঁতেন। মনত ৰাখিব লগীয়া
কথাটো হ’ল এই যে, আমাৰ ককা-আইতাৰ প্ৰজন্ম
গান্ধীবাদী আছিল। আৰু আপুনি তৰ্কিবই পাৰিছে চাগে
যে গান্ধীৰ উপৰি উক্ত উদ্ধৃতিটোত চাহতকৈ ‘গান্ধীৰ

East Indian's. It is
far more pleasant
and sweet than
our water...”

টেৰী চাহাব অসম
মলুকলৈ অহা নাছিল।
অহা হ’লে তেওঁ
জনজাতীয় পানীয় জু,
জৌ, হৰলাং,
লাওপানী, আৰাক,
আপং, ছাই মদ অথবা
সাজপানীৰ সোৱাদ
ল’ব পাৰিলেহেঁতেন।

পানী’য়েই শ্ৰেয় বুলি কোৱা হৈছে।

আমাৰ প্ৰজন্মৰ পিছে গান্ধীৰ পানীৰ পৰা উত্তৰণ
হ’ল। দিনে অন্তত গড় হিচাপত ৪/৫ কাপমান চাহ
গলাধঃকৰণ নকৰিলে আমাৰ নচলে। সৌ সিদিনা আমি
সাম্ভৱা বৰদলৈৰ ‘মাজৰাতি কেতেকী’খন চালো। আমাৰ
চাহৰ প্ৰতি থকা দুৰ্বাৰ আসক্তিক বোলছবিখনত থকা
সংলাপ এটিয়ে ধুনীয়াকৈ ফুটাই তুলিছে : “ডিঙিটো শুকাই
গৈছে অ’, চাহ অকণ বাকিবা নেকি?’ কিমধিকম! ■

গ্ৰন্থপঞ্জী

- Achaya, K. T. : A Histrocial Companion to IndiaFood,
Oxford University Press, 1994
Gandhi, M. K. : Key to Health (trans. Sushila Nair)
Navajeevan Press, Ahmedabad, 1948
Sen, C. T. : Feasts and Fasts, A History of Food
in India, Reaktion Books,
London, 2015
শংকৰ : অচেনা অজানা বিবেকানন্দ,
সাহিত্যম, ৰজত জয়ন্তী সংস্কৰণ, ২০১৪

সংকটৰ গৰাহত কলিয়াবৰীয়া সংস্কৃতি

ড° নপেন চন্দ্ৰ দাস

সহযোগী অধ্যাপক, বুৰঞ্জী বিভাগ, কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়

বিশ্বায়নৰ যুগত সমাজ এখনৰ সকলো দিশতে পৰিবৰ্তন অৱশ্যম্ভাৱী। তৎসত্ত্বেও সমাজ এখনৰ মূল গাঁথনিৰ পৰিবৰ্তন নহয় সাধাৰণতে। ইয়াৰ ব্যতিক্ৰম হ'লে সমাজ এখন সংকটাপন্ন হয়। এনে উদাহৰণ এতিয়া অলেখ। এক উদাহৰণ হিচাপে আমি কলিয়াবৰকো আঙুলিয়াব পাৰো। সাহিত্যৰ বৰঘৰ, সংস্কৃতিৰ নামঘৰ, অসমৰ মাজঘৰ কলিয়াবৰ।

সংস্কৃতিৰ সাৰুৱা পথাৰ কলিয়াবৰৰ অসমৰ ইতিহাসত এক বিশেষ স্থান আছে। অসমৰ ইতিহাসৰ শালস্তম্ভ শাসন কালত কলিয়াবৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ আছিল।

শালস্তম্ভ ৰজাই স্থাপন কৰা হাৰপেশ্বৰ বা হাটপেশ্বৰ নগৰ কলিয়াবৰতে আছিল বুলি কোৱাৰ বাবে যথেষ্টখিনি পুৰাতাত্ত্বিক সমল আছে।^১ অসমৰ মধ্যযুগৰ ইতিহাসৰ আহোম শাসন কালত কলিয়াবৰ আছিল আহোম মোগল সংঘৰ্ষৰ ৰণথলি। এই যুগত নিৰ্মাণ কৰা গড় প্ৰাধি, দৌল-দেৱালয়, সত্ৰ-নামঘৰ, মহজিদ, আলি পুখুৰী, আদি সমগ্ৰ কলিয়াবৰ ভৰি আছে।

বিভিন্ন জাতি জনজাতিৰ মিলন ভূমি হ'ল কলিয়াবৰ। সময়ৰ বিভিন্ন সোঁতত এই সকল লোক কলিয়াবৰলৈ আহি কলিয়াবৰৰ মাটি-পানী-বায়ুক আপোন

কৰি ল'লে। এইবোৰ লোকৰ অবিহণাকলৈও সাৰুৱা হ'ল কলিয়াবৰৰ সংস্কৃতিৰ পথাৰ। কলিয়াবৰৰ সংস্কৃতিৰ ফুলাম গামোছখনি আৰু বেছি ফুলাম হ'ল।

প্ৰায় পাঁচশ বছৰ পুৰণি শংকৰী সংস্কৃতিৰ বৰঘৰ স্বৰূপ কলিয়াবৰৰ সংস্কৃতি আজি সংকটৰ গৰাহত। আজিৰ পৰা বিশ বছৰ আগতে আমি যেতিয়া কলিয়াবৰলৈ প্ৰথম আহিছিলো তেতিয়া অন্য এক কলিয়াবৰৰ সংস্পৰ্শলৈ আহিছিলো। কলিয়াবৰৰ ল'ৰা-ছোৱালীৰ মুখৰ মাত কথা আচাৰ আচৰণ তেতিয়া বেলেগ আছিল। অবাইচ মাত তেতিয়া কাৰো মুখত ফুটা আমাৰ মনত নপৰে। ভাওনা সবাহ কলিয়াবৰৰ সৰ্বত্ৰ সঘনাই অনুষ্ঠিত হয়। এই অনুষ্ঠানবোৰত ৰাইজে বৰ উলহ মালহেৰে ভাগ লয়। নামঘৰৰ পৰা সঘনাই নাম প্ৰসংগৰ ধ্বনি আমাৰ কাণত পৰিছিল। ঠাইখনৰ প্ৰতি তেতিয়া মোৰ এক বিশেষ আকৰ্ষণ জন্মিছিল। মোৰ এনেকুৱা লাগিছিল যেন এইখন ঠাইয়ে মই কাহানিবাৰ পৰা বিচাৰি আছিলো।

আজি মোৰ এনেকুৱা অনুভৱ জন্মিছে কলিয়াবৰ আৰু অসমৰ অইন ঠাইৰ মাজত কোনো পাৰ্থক্য নাই।

মানুহৰ আগৰ আদৰ সাদৰ যেন বহুখিনি কমি গৈছে। চেনেহী মাত কথা যেন আগতকৈ কমি গৈছে। পৰিৱৰ্তনৰ ধামধুমীয়াত কলিয়াবৰো এতিয়া পিছ পৰি থকা নাই। কিন্তু এই পৰিবৰ্তন ভালৰ কাৰণে হৈছেনে? নতুন প্ৰজন্ম তেওঁলোকৰ শ শ বছৰীয়া পুৰণা সংস্কৃতিৰ প্ৰতি সচেতন নে? তেওঁলোক জানো শ্ৰদ্ধাশীল তেওঁলোকৰ পুৰণিকলীয়া নিজ সংস্কৃতিৰ প্ৰতি? সেয়া হোৱা হ'লে আমি নেদেখিলোহেঁতেন কলিয়াবৰীয়া সংস্কৃতিৰ অৱক্ষয়।

মদ আৰু অন্য ৰাগিয়াল বস্তুৰ প্ৰতি আসক্তি বাঢ়িছে এচামৰ, এচামে পাহৰি গৈছে বয়োজ্যেষ্ঠ আৰু গুৰুজনৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা। তেতিয়াহ'লে থাকিল কি কলিয়াবৰীয়া সংস্কৃতিৰ নিজ বৈশিষ্ট্য। বহুতে হয়তো ক'ব পাৰে পৰিবৰ্তনো ক'ত হোৱা নাই। গতিকে কলিয়াবৰৰ এই সাংস্কৃতিক পৰিবৰ্তন অস্বাভাৱিক নহয়। কিন্তু আমাৰ প্ৰশ্ন হয় কলিয়াবৰৰ ঐতিহ্যমণ্ডিত সংস্কৃতি অইন ঠাইৰ লগত জানো সকলো সময়তে তুলনা কৰিব পাৰি। এই সংস্কৃতিকে লৈ সকলো কলিয়াবৰীয়াই জানো সদায় গৌৰৱ কৰি থকা নাই। এই সংস্কৃতিৰ আকৰ্ষণতে অইন ঠাইৰ বহুলোকে কলিয়াবৰকে

আপোনঘৰ কৰি লোৱা নাইনে?

কিন্তু কলিয়াবৰৰ বৰ্তমান আৰু নতুন প্ৰজন্ম কলিয়াবৰৰ সম্পদশালী সংস্কৃতিৰ প্ৰতি কিমান সচেতন? তাৰ প্ৰমাণ আমি ক'ত বিচাৰি যাম? নামঘৰৰ নাম প্ৰসংগত ভাগ লোৱা লোকৰ সংখ্যা আগতকৈ বহু কমিল। ভাওনা চোৱা লোকৰ সংখ্যা নিচেই তাকৰ হ'ল। ভাওনাৰ বচন গোৱা লোকৰ সংখ্যা কমিল। ভাওনাৰ মুখা বনোৱা লোক নোহোৱা হ'ল। ভাওনাৰ ভাৱৰীয়াৰ মুখত ৰং লগোৱা মানুহ এতিয়া বিচাৰি পোৱা টান। বহুতে ক'ব পাৰে এয়া যুগৰ পৰিৱৰ্তন। কিন্তু আমাৰ কথা হ'ল যুগৰ পৰিবৰ্তন হ'ল বুলি নিজৰ সংস্কৃতিৰ বৰ ঘৰ এৰি বিজতৰীয়া সংস্কৃতিৰ ভেটিকে আপোন কৰি লোৱাটো জানো ভাল কথা।

কলিয়াবৰীয়া সংস্কৃতি আজি সংকটাপন্ন হোৱাৰ কিছুমান কাৰণ ভালদৰে বিচাৰ কৰিলে আমাৰ অনুধাৱন হ'ব। কলিয়াবৰৰ নেতৃস্থানীয় লোক কিছুমানৰ ভূমিকা ইয়াৰ বাবে বহু পৰিমাণে দায়ী। এওঁলোকৰ ভূমিকাই যি এটি political culture (ৰাজনৈতিক সংস্কৃতি)ৰ সৃষ্টি কৰিলে সেইটোকে কলিয়াবৰৰ যুৱশক্তিয়ে সৰ্বস্ব বুলি আজিলৈকে

খামোচ মাৰি ধৰি থাকিল। বহুতে পাহৰি গ'ল কলিয়াবৰীয়া পুৰণি সংস্কৃতিৰ মহত্ব। এই ৰাজনৈতিক সংস্কৃতিয়ে কলিয়াবৰলৈ আনিলে নতুন সামাজিক নৈতিক অৱধাৰণা। এচাম উটি গ'ল মদৰ বন্যাত। আমি দোষ দি থাকিলো যুগৰ পৰিবৰ্তন আৰু যুৱশ্বলনক। বিয়াই সৱাহে মদ খোৱা লোকৰ সংখ্যা বাঢ়িল। কলিয়াবৰৰ লোকে এনে পৰিৱৰ্তনক আজি সহজভাৱেই লয়। কলিয়াবৰীয়া সংস্কৃতি সংকটাপন্ন হোৱাৰ অইন এটি কাৰণ হ'ল কলিয়াবৰীয়া সংস্কৃতিৰ প্ৰাণ স্বৰূপ কলং নদীৰ ক্ষেত্ৰত লোৱা ভুল পদক্ষেপ। আজিৰ পৰা দুকুৰি বছৰৰ আগতে কলিয়াবৰৰ মাজেৰে বৈ থকা কলঙৰ প্ৰাণস্পন্দন বন্ধ কৰি দি কলিয়াবৰীয়া সংস্কৃতিৰ মূল ধমনীডালেই কাটি দিয়া হ'ল। ইয়াৰ প্ৰভাৱ লগে লগে হয়তো অনুভূত নহ'ব পাৰে। কিন্তু ভালদৰে অনুধাৱন কৰিলে আজি কলিয়াবৰীয়া সংস্কৃতিৰ সকলো দিশতে ইয়াৰ প্ৰভাৱ লক্ষ্য কৰিব পাৰি। যুগ যুগ ধৰি নদীৰ পাৰতে প্ৰাণ পায় আৰু জী থাকে সংস্কৃতি। কলং বন্ধ কৰি দিয়াৰ পৰিণামতে কলিয়াবৰীয়া সংস্কৃতি স্তান পৰি গৈছিল।

কলং মুকলি কৰিলে আৰু কলঙেৰে আকৌ আগৰ দৰে পানী বৈ থাকিলে কলংপৰীয়া কলিয়াবৰীয়া সংস্কৃতি পুনৰ প্ৰাণ পাই উঠিব। জীপাল হৈ উঠিব কলিয়াবৰৰ সংস্কৃতিৰ পথাৰ। সংস্কৃতিৰ বৰগছ জোপাৰ ঠাল-ঠেঙুলিবোৰ পুনৰ সজীৱ হৈ উঠিব।

‘সাহিত্যৰ বৰঘৰ, সংস্কৃতিৰ নামঘৰ, অসমৰ মাজঘৰ কলিয়াবৰ’ কথাষাৰি কলিয়াবৰৰ ক্ষেত্ৰত এতিয়াও প্ৰযোজ্য নে? অসমত নতুনকৈ বাঢ়ি অহা বৈদ্যুতিন মাধ্যমৰ ব্যৱহাৰে কলিয়াবৰৰ সংস্কৃতিক globalized সংস্কৃতিৰ লগত এতিয়া একাকৰ কৰি পেলাইছে। অসমৰ বৈদ্যুতিন মাধ্যমবোৰৰ ভূমিকা এই ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট ক্ষতিকাৰক। এই বৈদ্যুতিন মাধ্যমবোৰে কলিয়াবৰৰে নহয় সমগ্ৰ অসমৰ সংস্কৃতিৰ অৱক্ষয়ত এক শক্তিশালী কাৰক হিচাপে কাম কৰিছে। এই শক্তিশালী মাধ্যমটি এচাম মুনাফালোভী অযোগ্য লোকৰ হাতত পৰা বাবে এয়া হৈছে।

কলিয়াবৰৰ ঐতিহ্য সংস্কৃতি সংৰক্ষণৰ বাবে কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়ৰ শিক্ষকসকলে একক প্ৰচেষ্টাৰে এটি সংগ্ৰহালয় স্থাপন কৰাৰ দৰে চৰকাৰী পৃষ্ঠপোষকতাত

নহ’লেও ব্যক্তিগত প্ৰচেষ্টাত অথবা শিক্ষানুষ্ঠান বা অন্য অনুষ্ঠান কোনোবা এটিয়ে সংস্কৃতি চৰ্চাৰ এটি সবল কেন্দ্ৰ কেতিয়াবাই গঢ়ি তুলিব লাগিছিল। সংস্কৃতি চৰ্চাৰ কেন্দ্ৰ কলিয়াবৰত নোহোৱা নহয়। কিন্তু এইবোৰৰ ভূমিকা বৰ সবল নহয় আৰু আশাশুধীয়া প্ৰচেষ্টা ইয়াৰ লগত জৰিত নহয়। কলিয়াবৰৰ সংস্কৃতি পুনৰ সজীৱ আৰু প্ৰাণৱন্ত কৰিবলৈ এনে কেন্দ্ৰৰ ভূমিকা অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ।

কলিয়াবৰত নিজ সংস্কৃতিৰ অনাদৰ হোৱাৰ অইন এটি কাৰণ হ’ল অৰ্থনৈতিক অনগ্ৰসৰতা। কলঙৰ পাৰৰ মাটি এতিয়া আগৰ দৰে সাৰুৱা নহয়। ইয়াৰ লগতে অইন বহু কাৰণত কলিয়াবৰৰ খেতিয়কে খেতি কৰিবলৈ বাদ দিলে। কলিয়াবৰৰ জখলাবন্ধা, আমনি, আদি ঠাইৰ লাইন হোটেল, ধাৰা আদিয়ে স্থানীয় লোকৰ অৰ্থনৈতিক প্ৰগতিত কিবা সহায় কৰিছে বুলি ক’ব নোৱাৰি। বিজতৰীয়া সংস্কৃতিৰ transit point বুলিয়ে এইবোৰক আখ্যা দিব পাৰি।

কলিয়াবৰৰ সংস্কৃতি আকৌনো কেনেকৈ আগৰ দৰে প্ৰাণৱন্ত হ’ব? অকল সংস্কৃতি চৰ্চাৰে মানুহৰ পেট নভৰে। কলিয়াবৰত পৰ্যটন উদ্যোগটি সবল ৰূপত প্ৰতিষ্ঠা

কৰিলে কলিয়াবৰৰ সংস্কৃতিৰ প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰত যথেষ্ট সহায় হ’ব। পৰ্যটকৰ সন্মুখত আমি আমাৰ সংস্কৃতিক show piece হিচাপে আগবঢ়াই দিব লাগিব। অন্যান্য সামগ্ৰীৰ দৰে সংস্কৃতিও এক পণ্য সামগ্ৰী। আমি যদি পিচ পৰি থাকোঁ এই ক্ষেত্ৰত আমাৰ সংস্কৃতি বিশ্বায়নৰ সৰ্বগ্ৰাসী যুগত এৰাপৰলীয়া হৈ থাকিব আৰু এদিন dominating culture এটিয়ে আমাৰ আমাৰ সংস্কৃতি গ্ৰাস কৰি পেলাব। ভেকুলী সাপৰ পেটত জীন যোৱাৰ দৰে আমাৰ সংস্কৃতিও এদিন dominating culture (আধিপত্যবাদী সংস্কৃতি)ৰ পেটত জাহ যাব লাগিব।

কলিয়াবৰীয়া সংস্কৃতিৰ সংৰক্ষণ আৰু সংবৰ্দ্ধনৰ ক্ষেত্ৰত বিভিন্ন দিশৰ ব্যক্তিৰ লগতে অনুষ্ঠান কিছুমানেও সবল ভূমিকা ল’ব পাৰে। কলিয়াবৰৰ বৈদিক সমাজ, সত্ৰ সংঘ, শংকৰ সংঘ, শাখা সাহিত্য সভাই এই ক্ষেত্ৰত কৰিবলগীয়া বহুখিনি কাম আছে। এই অনুষ্ঠানসমূহে নিজা নিজাকৈ ব্যৱস্থা লোৱাৰ উপৰিও সমূহীয়াভাৱে কিছুমান পদক্ষেপ হাতত ল’ব পাৰে। এই অনুষ্ঠানবোৰে চৰকাৰী তথা বেচৰকাৰী পৃষ্ঠপোষকতাৰে বহুৰেকত ‘কলিয়াবৰ

সত্ৰীয়া সংস্কৃতি উৎসৱ আৰু মেলাৰ নিচিনা অনুষ্ঠান পাতি কলিয়াবৰীয়া সংস্কৃতিৰ সম্প্ৰচাৰ আৰু পৰ্যটন উদ্যোগৰ বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত এক তাৎপৰ্যপূৰ্ণ ভূমিকা ল'ব পাৰে। Kaliabor Press Club-য়েও কলিয়াবৰৰ সংস্কৃতিৰ সম্প্ৰচাৰত উল্লেখনীয় ভূমিকা ল'ব পাৰে।

অসমৰ সাম্প্ৰতিক ৰাজনীতিত এখন উৰ্বৰ পথাৰ হ'ল কলিয়াবৰ। কলিয়াবৰৰ বহু ৰাজনৈতিক নেতাই অসমৰ ৰাজনীতিত সৰল ভূমিকা লৈ আহিছে। গতিকে কলিয়াবৰৰ ৰাজনৈতিক নেতাসকলৰ সদিচ্ছা থাকিলে আৰু সেইমতে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিলে কলিয়াবৰে এদিনাখন অসমৰ আন ঠাইসমূহক পিছ পেলাই ভাৰতৰ সাংস্কৃতিক মানচিত্ৰত এখন গুৰুত্বপূৰ্ণ স্থান হিচাপে মান আৰু খ্যাতি লাভ কৰিব। ■

পাদটীকা :

- ১) ড° নৃপেন চন্দ্ৰ দাস : প্ৰত্নতাত্ত্বিক আৰু পুৰাতাত্ত্বিক ক্ষেত্ৰত কলিয়াবৰ, মনপুৰ মৌচন্দা- অসম সাহিত্য সভাৰ ত্ৰিসপ্ততিতম কলিয়াবৰ অধিৱেশনৰ স্মাৰক গ্ৰন্থ। পৃষ্ঠা নং : ১২১-১২৭

List of Donors

1. Sri Keshab Mahanta, Minister	one meal	13. Dr. A. Singh, Principal, Lanka College	Rs. 5,000
2. Kaliabor College Teachers' Unit	one meal	14. Dr. Biman Bhattacharya, Principal, Hojai College	Rs. 5,000
3. Syska LED	one breakfast	15. Dr. Balin Bhuyan, Principal, Nagaon Girls' College	Rs. 5,000
4. Dr. Hiranya Kr. Chaliha, Principal, Kaliabor college	Rs. 10,000	16. Dr. Beda Kr. Chaliha, Principal, Raha College	Rs. 5,000
5. Degree College Teachers' Association, Kaliabor College	Rs. 6,000	17. Dr. Bhupen Saikia, Principal, Dr. BKB College	Rs. 5,000
6. Employees Association, Kaliabor College	Rs. 6,000	18. Dr. Hasmot Ali, Principal, Juria College	Rs. 5,000
7. Dr. Shibaranjan Mahanta, Principal, GNDG college	Rs. 5,000	19. Dr. Sagar Boruah, Principal, Khagarijan College	Rs. 5,000
8. Dr. Sarat Borkataki, Principal, Nowgong college	Rs. 5,000	20. Dr. Mrinal Kt. Paul, Principal, Lumding College	Rs. 5,000
9. Dr. Bhubanananda Pattanaik, Principal, Rupahi College	Rs. 5,000	21. Dr. Kamal Nath, Principal, Charaibahi College	Rs. 5,000
10. Dr. Bhaben Ch Neog, Principal, Jagiroad College	Rs. 5,000	22. Dr. Phani Bhushan Nath, Principal, Mayong College	Rs. 5,000
11. Dr. Sarat Dutta, Principal, Dhing College	Rs. 5,000	23. Dr. Mamun Azam Barbhuyan, Principal, Hazi Anfar Ali College	Rs. 5,000
12. Dr. Lunamoni Borah, Principal, Samaguri college	Rs. 5,000	24. Sri Prahlad Bhuyan	Rs. 2,000
		25. Sri Rangan Goswami	Rs. 1,000

বিন্দুৰ পৰা সিন্ধুলৈ

ড° বশিষ্ঠ কলিতা

সহকাৰী অধ্যাপক, কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়

১৯৬৯ চন। ভাৰতবৰ্ষৰ বাবে এক উল্লেখনীয় বছৰ। সেই বৰ্ষতেই ৰাষ্ট্ৰই উদ্যাপন কৰি আছিল জাতিৰ পিতা মহা মানৱ মহাত্মা গান্ধীৰ জন্ম শতবাৰ্ষিকী। জন্ম শতবাৰ্ষিকী উপলক্ষে সেই বছৰৰ ২৪ অক্টোবৰত প্ৰতিষ্ঠা হৈছিল ভাৰত বৰ্ষৰ যুৱক-যুৱতীসকলৰ ৰাইজৰ সেৱাৰ জৰিয়তে বিকাশৰ ওপৰত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰা ৰাষ্ট্ৰীয় সেৱা আঁচনি (National Service Scheme) বা NSS। অসমৰ মধ্যস্থলত অৱস্থিত কলিয়াবৰৰ বাবেই ১৯৬৯ বছৰটো বিশেষভাৱে স্মৰণীয়। যি সময়ত অসমৰ বহু গ্ৰামীন অঞ্চলত প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ পোহৰেই পৰা নাছিল, গ্ৰামাঞ্চল বাদেই বহু নগৰাঞ্চলতেই উচ্চ শিক্ষাৰ সুবিধা নাছিল তেনে এক

সময়তেই ১৯৬৯ চনৰ ২৬ জুলাইত কলিয়াবৰৰ নিচিনা গ্ৰামাঞ্চলত জ্বলি উঠিছিল উচ্চ শিক্ষাৰ এগছি বন্তি, কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়।

কলিয়াবৰৰ পুৰোধা ব্যক্তি স্বনাম ধন্য মুক্তি যুঁজাৰু বদন চন্দ্ৰ বৰদলৈ, ঠানুৰাম ভূঞা, খগেশ্বৰ গোস্বামী, পুষ্পকান্ত খাউণ্ড, গোলাপ বৰুৱা, লীলাকান্ত বৰা, প্ৰভৃতি কেইগৰাকীমান দিক্‌দৰ্শক লোকৰ প্ৰচেষ্টাত স্থাপিত হৈছিল কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়। মাত্ৰ ১১৯ জন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰে এই মহাবিদ্যালয়ত কলা শাখাত পাঠ দান আৰম্ভ কৰা হৈছিল। কলিয়াবৰৰ সৰ্বস্বৰ্ণৰ ৰাইজৰ সৰ্বতোপ্ৰকাৰৰ (ভূমিদান, অৰ্থ দান, শ্ৰম দান) সহযোগ আৰু প্ৰবল উদ্যমত ৰূপিত উচ্চ

শিক্ষাৰ সেই ক্ষুদ্ৰ পুলিটিয়ে দিন, মাহ, সপ্তাহ পাৰ কৰি আছি ৫০ বছৰৰ দুৰাৰদলিত ভৰি দিছেহি। ১৯৬৯ চনৰ সেই ক্ষুদ্ৰ পুলিটিয়ে এতিয়া বিশাল ৰূপ ধাৰণ কৰিছে। মাত্ৰ এটা শাখাত ১১৯ জন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰে পাঠদান আৰম্ভ হোৱা মহাবিদ্যালয়খনত এতিয়া ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যা ৩৫০০-ৰো অধিক। পাঠ দান হয় চাৰিটা শাখাত— কলা, বিজ্ঞান, বাণিজ্য, বিজ্ঞান আৰু বি. ভক।

কলা শাখাৰে আৰম্ভ কৰা মহাবিদ্যালয়খনত ১৯৮২ চনত উচ্চতৰ মাধ্যমিক পৰ্যায়তে বাণিজ্য শাখাৰ সংযোজন ঘটোৱা হয় আৰু ১৯৮৪ চনত স্নাতক সন্মান সহ স্নাতক পাঠ্যক্ৰমেৰে বাণিজ্য শাখাক পূৰ্ণ ৰূপ প্ৰদান কৰা হয়। উন্নতিৰ দিশত দ্ৰুতগতিত আগবাঢ়া কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়ত ১৯৯২ চনত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হয় বিজ্ঞান শাখা। প্ৰথম ৩ বছৰ উচ্চতৰ মাধ্যমিক পৰ্যায়ত বিজ্ঞান শাখাৰ প্ৰৱৰ্তন কৰা হৈছিল যদিও ১৯৯৫ চনৰ পৰা স্নাতক পৰ্যায়ত বিজ্ঞান শাখাৰ পাঠদান আৰম্ভ কৰা হয়। ইতিমধ্যে মহাবিদ্যালয়খনত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ উৎকৰ্ষ সাধনৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষাৰ্থী বাহিনী (NCC), ৰাষ্ট্ৰীয় সেৱা আঁচনি (NSS)

ইত্যাদি গুরুত্ব পূৰ্ণ অনুষ্ঠানসমূহৰ গোট স্থাপন কৰা হৈছিল। আৰম্ভণিৰ দিন ধৰি কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষার্থী বাহিনীৰ কেডেট অথবা ৰাষ্ট্ৰীয় সেৱা আচনিৰ স্বেচ্ছাসেৱক সকলো ৰাজ্যিক তথা ৰাষ্ট্ৰীয় পৰ্যায়ত বিশেষ সুনাম কঢ়িয়াই আনিবলৈ সক্ষম হৈছে। মহাবিদ্যালয়খনৰ উপযুক্ত শৈক্ষিক পৰিৱেশ, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ উৎকৰ্ষ সাধনৰ বিভিন্ন দিশ সম্বলিত কো-কাৰিকুলাৰ কাৰ্যাৱলী, উপযুক্ত পৰিকাঠামো ইত্যাদিৰ স্বীকৃতি স্বৰূপে ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰীয় মূল্যায়ন পৰিষদ বা NAAC (National Accreditation and Assessment Council)-এ ২০০৪ চনত মহাবিদ্যালয়খনক B⁺⁺ গ্ৰেড প্ৰদান কৰে।

B⁺⁺ গ্ৰেড লাভ কৰাৰ পাছত নতুন উদ্যমেৰে মহাবিদ্যালয়খনে দুগুণ উৎসাহেৰে আগবাঢ়ি যাবলৈ আৰম্ভ কৰে। ২০০৮ চনত দিল্লীৰ ইন্দিৰা গান্ধী ৰাষ্ট্ৰীয় মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ে এক শিক্ষা প্ৰসাৰ আঁচনিৰ বাবে মহাবিদ্যালয়খনক সহযোগী অনুষ্ঠান (partner institute) হিচাপে স্বীকৃতি প্ৰদান কৰে। পৰৱৰ্তী সময়ত সংযোজন হয় কৃষ্ণ কান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ব বিদ্যালয় আৰু

গুৱাহাটী বিশ্ব বিদ্যালয়ৰ দূৰ আৰু মুক্ত শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠানৰ (IDOL) অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ। কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয় দূৰ শিক্ষা কোষত বৰ্তমান সহস্ৰাধিক ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে শিক্ষা গ্ৰহণ কৰি আছে।

মহাবিদ্যালয়খনৰ বৰ্তমানৰ পৰিকাঠামোৰ বাবে পৰম্পৰা গত আৰ্থিক উৎসাহ যথেষ্ট নাছিল। বৰ্তমানে গতিশীল আৰু দক্ষ অধ্যক্ষ ড° হিৰণ্য কুমাৰ চলিহাদেৱে বিভিন্ন বাহ্যিক উৎসৰ পৰা অৰ্থ আহৰণ কৰি মহাবিদ্যালয়খনক বৰ্তমানৰ ৰূপ দিবলৈ সক্ষম হৈছে। ২০০৯ চনত মহাবিদ্যালয়খনৰ নৱাগত আদৰ্শ সভাৰ মুখ্য অতিথি আছিল সেই সময়ৰ তেজপুৰ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ সন্মানীয় উপাচার্য ড° মিহিৰ কান্তি চৌধুৰী। তেখেতৰ অনুপ্ৰেৰণা আৰু বৰ্তমান ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ উপাচার্য ড° অলক কুমাৰ বুঢ়াগোহাঞিদেৱৰ সহযোগত ভাৰত চৰকাৰ জৈৱ প্ৰযুক্তি বিভাগলৈ এক প্ৰকল্প প্ৰেৰণ কৰা হৈছিল। সেই সময়ত মহাবিদ্যালয় পৰ্যায়ত আৰ্থিক অনুদান আগবঢ়োৱাৰ ব্যৱস্থা জৈৱ-প্ৰযুক্তি বিভাগত নাছিল যদিও প্ৰকল্পটো লৈ সহঁৰি জনাই জৈৱ-প্ৰযুক্তি বিভাগে ১৫ লাখ

টকাৰ একাকালীন সাহায্য মহাবিদ্যালয়খনলৈ আগবঢ়ায়। এই সাহায্যৰে মহাবিদ্যালয়খনত জৈৱ-প্ৰযুক্তি বিদ্যাৰ পাঠদান আৰম্ভ কৰা হয়। প্ৰথম অৱস্থাত স্নাতক পৰ্যায়ৰ এটা সাধাৰণ বিষয় হিচাপে আৰম্ভ কৰা হৈছিল যদিও পাছলৈ পূৰ্ণাঙ্গ পৰ্যায়ৰ জৈৱ-প্ৰযুক্তিৰ স্নাতক পাঠ্যক্ৰমলৈ (B.Sc. Biotechnology) উন্নীত কৰা হয়। ২০০৯ চনত মহাবিদ্যালয়খন বিজ্ঞান শাখাৰ গৱেষণাগাৰৰ বিকাশৰ বাবে ভাৰত চৰকাৰৰ বিজ্ঞান আৰু ঔদ্যোগিক গৱেষণা পৰিষদৰ (CSIR) পৰা ৫০ লাখ টকাৰ অনুদান আগবঢ়ায়। এই অনুদানেৰে গৱেষণাগাৰৰ উন্নয়ন ঘটোৱা হয় আৰু আৰম্ভ কৰা হয় কম্পিউটাৰৰ স্নাতক পাঠ্যক্ৰম (BCA)। ইতিমধ্যে ভাৰত চৰকাৰৰ জৈৱ-প্ৰযুক্তি বিভাগে উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ বাবে আগবঢ়োৱা এক বিশেষ পেকেজৰ অধীনত Institutional Biotech Hub প্ৰতিষ্ঠা কৰা বাবে লাভ কৰে ৩৫ লাখ টকা। ২০১২ চনত জৈৱ প্ৰযুক্তি বিভাগে ভাৰত বৰ্ষৰ ৯০ খন নিৰ্দিষ্ট মহাবিদ্যালয়লৈ বিজ্ঞান শিক্ষাৰ প্ৰসাৰৰ বাবে অনুদান আগবঢ়োৱা ষ্টাৰ কলেজ আঁচনি (Star college schene)ত কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়কো অন্তৰ্ভুক্ত কৰে।

Institutional Biotech Hub-ৰ একাংশ

অসমৰ ৭খন মহাবিদ্যালয়ে এই আচনিৰ অধীনত সহযোগ লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হয়। বৰ্তমান এই ৭খন মহাবিদ্যালয়ৰ ভিতৰত কেৱল কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়েহে ধাৰাবাহিকভাৱে

এই আচনিৰ অধীনত জৈৱ প্ৰযুক্তি বিভাগৰ পৰা স্বীকৃতি লাভ কৰি থাকিবলৈ সক্ষম হৈছে। কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়ত প্ৰথম অৱস্থাত কেৱল উদ্ভিদ বিদ্যা আৰু প্ৰাণীবিদ্যা বিভাগ দুটাতে Star College Scheme ৰ অধীনত আছিল যদিও বিভাগ দুটাৰ কাম মাজত সন্তুষ্ট হৈ ২০১৬ চনত বিজ্ঞান শাখাৰ আন ৫টা বিভাগকো জৈৱ-প্ৰযুক্তি বিভাগে Star College Scheme ৰ অধীনৰ সামৰি লয়। এই আচনিৰ অধীনত জৈৱ প্ৰযুক্তি বিভাগে কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়লৈ মুঠ ৭৭ লাখ টকাৰ অনুদান আগবঢ়াইছে। এই আচনিৰ অধীনত ৭টা বিভাগ অন্তৰ্ভুক্ত হোৱা মহাবিদ্যালয় অসমৰ ভিতৰত একমাত্ৰ কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়।

শৈক্ষিক দিশত উত্তৰণৰ আন এক সুদূৰপ্ৰসাৰী সংযোজন ২০১৫ চনত মহাবিদ্যালয়খন বাণিজ্য শাখাত ঘটোৱা হয়। সেই বছৰৰ পৰাই বাণিজ্য শাখাত স্নাতকোত্তৰ শ্ৰেণী আৰম্ভ কৰা হয়। একেদৰে ২০১৭ চনৰ পৰা শিক্ষা বিভাগত স্নাতক শ্ৰেণী আৰু সমাজবিজ্ঞান তথা কম্পিউটাৰ বিজ্ঞানৰ স্নাতক পাঠ্যক্ৰম মুকলি কৰা হয়। মহাবিদ্যালয় হৈছে বি. ভক (B.Voc) শাখাৰ। ভাৰত চৰকাৰৰ দক্ষতা

বিকাশৰ অগ্ৰাধিকাৰৰ ভিত্তিত বিশ্ববিদ্যালয় অনুদান আয়োগে নিৰ্বাচিত সংখ্যক মহাবিদ্যালয়লৈ বি.ভক (B.Voc) পাঠ্যক্ৰম আৰম্ভ কৰিবলৈ এক অনুদান আগবঢ়ায়। কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়েও বি.ভক পাঠ্যক্ৰম আৰম্ভ কৰিবলৈ বিশ্ববিদ্যালয় অনুদান আয়োগৰ পৰা ১ কোটি ৩৬ লাখ টকাৰ অনুদানৰ অনুমোদন কৰে। এই পাঠ্যক্ৰমৰ অধীনত মহাবিদ্যালয়খনত ক্ষুদ্ৰ চাহ বাগিচা ব্যৱস্থাপনা (Small Tea Garden Management) আৰু পৰ্যটন আৰু সেৱা উদ্যোগ (Tourism & Service Industry) বিষয়ৰ পাঠ্যক্ৰমৰ পাঠ দান কৰি থকা হৈছে। ক্ষুদ্ৰ চাহ বাগিচা ব্যৱস্থাপনাৰ বাবে মহাবিদ্যালয় চৌহদতে গঢ়ি তোলা হৈছে প্ৰদৰ্শনমূলক চাহ নাৰ্চাৰী আৰু চাহ বাগিছা। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে নিজ হাতে প্ৰস্তুত কৰিছে বহু সমাদৃত গ্ৰীণ টি। সৰ্বতো দিশত হোৱা প্ৰসাৰৰ বাবে ২০১৫ চন NAAC এ মহাবিদ্যালয়খনক 'A' গ্ৰেড প্ৰদান কৰে।

এনে দৰেই এটি বিন্দুৰ পৰা সিম্বলৈ দুৰ্বাৰ গতিত যাত্ৰা কৰিছে কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়ে। প্ৰাৰ্থনা কৰিছোঁ যাতে এই অবিৰত যাত্ৰাৰ দুৰ্বাৰ গতি অব্যাহত থাকে। ■

Oyster Aluminium

Regd. Office & Showroom

Old A.T. Road, Haiborgaon, Nagaon-2 (Assam)
Our Branches : Manalisha Market, Morigaon,
Ketekibari, Tezpur
Ph. No : 99548-57132
GST No : 18AQYPB5399MIZR

We are Authorised Distributor of

1. Halco Aluminium Extrusions
2. Saint Gobain Ind. Pvt. Ltd.
3. Berger Paints Ind. Ltd.
4. Dynaroor Pvt. Ltd.

We Deal In :

1. Aluminium Window, Partition, Ventilation, Door etc.
Anodised by Halco Aluminium Extrusions
2. Glasses from 4 mm to 12 mm from Saint Gobain Ind. Pvt. Ltd
3. Plastic Paints for interior and Exterior Walls Enamel Paints,
Durocem Paints, Distemper Paints, Dampshield Putty etc.
from Berger Paints India Ltd.
4. Dynaroor Sheets and Ridges from 0.35 mm to 0.80 mm.
5. Designing Wall and Floor Tiles.
6. PVC Doors.
7. Steel Railing for Staircase, Balcony etc.
8. Designing and Planning False Ceiling, T-Ceiling with Plain and
Design Everest Board or Gypster PVC Laminated Tiles etc.
9. Press Steel Door Frame
10. Iron Fabrication

চিত্ৰ-ভাস্কৰ্যকলা আৰু কলিয়াবৰ

ড° জয়ন্ত কুমাৰ দাস

সহকাৰী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ, কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়

অসমৰ চিত্ৰ-ভাস্কৰ্যৰ ইতিহাস প্ৰাচীন যদিও প্ৰাচীন অসমৰ চিত্ৰকলাৰ সাক্ষৰ বহন কৰা সমল নাই বুলি ক'ব পাৰি। প্ৰাচীন শৈল ধ্বংসাত্মক মাজত প্ৰাচীন ভাস্কৰ্যৰ যথেষ্ট নিদৰ্শন দেখা পোওঁ। কিন্তু, সমকালীন সময়ৰ চিত্ৰকলাৰ নিদৰ্শন পাবলৈ নাই। অৱশ্যে চিত্ৰিত ভাস্কৰ্যৰ উদাহৰণ কিছুমান প্ৰাচীন মন্দিৰৰ ভগ্নাৱশেষত এতিয়াও বিচাৰি পোৱা যায়। ইয়াৰ মাজতেই কেৱল মধ্যযুগৰ অসমৰ সত্ৰ-সংস্কৃতিৰ যোগেদি জীপাল হৈ থকা পুথি-চিত্ৰিকাসমূহে অসমৰ চিত্ৰকলাৰ ইতিহাসৰ এছোৱা তুলি ধৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। অসমৰ চিত্ৰকলাৰ ইতিহাস খুঁচৰিলে শৈল ভাস্কৰ্যৰ মাজেৰে সুদূৰ প্ৰথম শতিকাতে ভূমুকি মৰা অসমৰ ভাস্কৰ্য

শিল্পৰ প্ৰথম ক্ষেত্ৰ হিচাপে শ্ৰীশ্ৰীসূৰ্য পাহাৰৰ ধ্বংসাত্মক অসমৰ প্ৰাচীনত্বক প্ৰতিনিধিত্ব কৰে। বহুকেইখন প্ৰাচীন সংস্কৃত গ্ৰন্থ (অসম আৰু অসমৰ বাহিৰত ৰচনা কৰা) আৰু ৰজাই প্ৰদান কৰা অভিলেখ (তাম্ৰপত্ৰ, শিলালিপি আদি)ত তদানীন্তন অসম বা কামৰূপ ৰাজ্যত সন্মিলনভাৱে চিত্ৰকলা চৰ্চা কৰাৰ বৰ্ণনা আছে। বাণভট্ট বিৰচিত 'হৰ্ষ চৰিত'তো অসমত চিত্ৰকলা চৰ্চাৰ বৰ্ণনা পোৱা যায়। আনকি চিত্ৰকলা বিষয়ক পুথিও প্ৰাচীন অসমত ৰচিত হৈছিল, তাৰ নিদৰ্শন বিচাৰি পোৱা গৈছে। স্মৰ্তব্য যে, নৱম-দশম শতিকাৰ বুলি অনুমান ৰজা ইন্দ্ৰপালৰ গুৱাকুছি শাসনত তিনি গৰাকী চিত্ৰশিল্পীৰ নাম উল্লেখ থকাতো বিশেষভাৱে

তাৎপৰ্যপূৰ্ণ। হয়তো, ভিন্ন ভৌগোলিক পৰিৱেশ, ৰাজনৈতিক উত্থান-পতন, প্ৰাকৃতিক বিপৰ্যয় আৰু পৰিৱৰ্তিত পাৰিপাৰ্শ্বিকতাত অসমৰ চিত্ৰ-ভাস্কৰ্যৰ নিদৰ্শন বৰ্তি নাথাকিল। বিশেষকৈ, চিত্ৰকলাৰ নিদৰ্শনসমূহ সমূলি হেৰাই গ'ল। এইক্ষেত্ৰত, ভূঁইকঁপ, প্ৰলয়ঙ্কাৰী বানপানী, বিদেশী শত্ৰুৰ আক্ৰমণ আদিত ভাস্কৰ্যৰাশি ভগ্নস্তপত পৰিণত হোৱাৰ দৰেই চিত্ৰৰ নিদৰ্শন বিলীন হৈ গ'ল।

চাৰুকলাৰ অধ্যয়নত এটা কথা প্ৰতীয়মান হয় যে, য'ত আনন্দ নাই, য'ত নতুনত্বৰ আভাস নাই, সৃষ্টিৰ আকৃতি নাই, আৰু সৰ্বশেষত সৌন্দৰ্যৰ অনুভূতি তথা নান্দনিক আবেদন নাথাকে, সি কেতিয়াও শিল্প হ'ব নোৱাৰে। চিত্ৰ-ভাস্কৰ্যও এনে এক শিল্প য'ত শিল্পীৰ আকৃতি সৌন্দৰ্যৰ ৰূপত প্ৰকাশ পায় আৰু অনুভূতিয়ে স্বতঃক্ৰিয়ভাৱে আত্মপ্ৰকাশ কৰে। দৰ্শকে তাৰ পৰা সৌন্দৰ্যময় অনুভূতিৰ অৱয়বৰ মাজেদি আগেয়ে নেদেখা বা বিচাৰি নোপোৱা এক আধিভৌতিক নান্দনিকতাৰ উমান লয়। এনে নান্দনিক আবেদন ক্ৰমে ক্ৰমে বাঢ়ি গৈ থাকে আৰু এটা সময়ত সাৰ্বজনীন হৈ পৰে। সেয়ে কিজানি লক্ষ্মীদেৱীৰ প্ৰতিমা

ভাস্কৰ্যৰ মাজত ঐশ্বৰ্যৰ প্ৰতিবিস্ম মনতে অৰলোকন কৰোঁ। একেদৰে দুৰ্গাৰ ৰূপত দুৰ্গাতিনাশিনী বা সৰস্বতীৰ মাজত পাওঁ ওজস্বিতাৰ এক বায়ৱীয় অনুভূতি। অনুভূতিৰ এই ব্যক্তিনিষ্ঠতা ক্ৰমে সাৰ্বজনীন হৈ পৰে বাবেই পৰৱৰ্তী সময়ত এই ৰূপাকৃতি আৰাধ্য হৈয়ো পৰে।

চিত্ৰ আৰু ভাস্কৰ্য হ'ল স্থানগত আৰু দৃশ্য চাৰুকলাৰ উৎকৃষ্ট নিদৰ্শন। চিত্ৰকলাত শিল্পীয়ে ব্যৱহাৰ কৰে দ্বিমাত্ৰিক ক্ষেত্ৰৰ আধাৰ। শিল্পীয়ে চিত্ৰৰ মাজেদি জগতৰ ত্ৰৈমাত্ৰিক ৰূপক দ্বিমাত্ৰিক ৰূপলৈ ৰূপান্তৰ কৰাৰ প্ৰচেষ্টা কৰে স্ব-উদ্ভাৱিকা শক্তিতে। আনহাতে, ভাস্কৰ্যশিল্পীয়ে জগতৰ ত্ৰৈমাত্ৰিক ৰূপক

তিনি চিত্ৰকৰৰ নাম আৰু চিত্ৰাঙ্কন সম্বলিত ৰজা ইন্দ্ৰপাল প্ৰদত্ত গুৱাকুছি শাসনৰ তৃতীয় ফলক।

ত্ৰৈমাত্ৰিক ৰূপতেই গঢ়ি তোলাৰ চেষ্টা কৰে। শিল্পী এগৰাকীয়ে সাদৃশ্য দৃষ্টি আৰু সাদৃশ্য সৃষ্টিৰ সক্ষমতা আয়ত্ত কৰাৰ ইঙ্গিত দিয়ে ভাস্কৰ্যৰ মাজেৰে। আনহাতে শিলত, মন্দিৰৰ বেৰত অঁকা চিত্ৰবিলাক পেঞ্চিল বা চিএগহীৰে অঁকাৰ দৰে দ্বিমাত্ৰিক নহয়, অস্ত্ৰৰে কাটি কাটিহে শিলৰ থিয় গাঁত চিন দি অঁকা। এনে গভীৰ ৰেখাবোৰৰ পৰাই পিছলৈ বিলিফ বা খোদাই ভাস্কৰ্য চিত্ৰৰ সৃষ্টি হৈছিল। অৱশ্যে এইটোও সঁচা যে, বিলিফৰ পৰম্পৰা ভাস্কৰ্যতকৈ প্ৰাচীন।

অসমৰ চিত্ৰ-ভাস্কৰ্য কলাৰ ক্ষেত্ৰখনত চিত্ৰকৰ খনিকৰসকলেও চিত্ৰ আঁকোতে ফ্ৰেস্কো, টেম্পেৰাৰ আৰ্হিত পট

প্ৰস্তুত কৰি (সাঁচিপাত, কাঠৰ ফলক আদি) চিত্ৰাঙ্কন কৰিছিল। ভাস্কৰ্যৰ ক্ষেত্ৰতো বিলিফ আৰু পূৰ্ণ ভাস্কৰ্যৰ নিদৰ্শন পোৱা গৈছে। নিৰ্মাণ পদ্ধতি বা শৈলীৰ ফালৰ পৰাও গোঠিত ভাস্কৰ্য আৰু খোদিত ভাস্কৰ্য দুয়োটা বিভাগেই দেখা যায়। পোৰামাটিৰ ভাস্কৰ্যবিলাক প্ৰধানকৈ গোঠিত ভাস্কৰ্যৰ চানেকি। আধুনিক ভাস্কৰ্যক্ষেত্ৰখনত ইয়াক ‘মডেলিং’ (Modelling) কোৱা হয়।

অসমৰ ভাস্কৰ্যতকৈ চিত্ৰকলাৰ ইতিহাস সামগ্ৰিকভাৱে বেছি প্ৰাচীন। তথাপিও অসমৰ প্ৰাচীন চিত্ৰকলাৰ বিশেষ উদাহৰণ পাবলৈ নাই। কেৱল কিছু প্ৰাচীন চিত্ৰকলাৰ ফলক (পোৰামাটি, তামৰ ফলি আদি) আৰু মধ্যযুগীয়া পুথি-চিত্ৰিকাসমূহৰ বাদে আন সংৰক্ষিত উৎস বিচাৰি পোৱা নাযায়। কিছুমান মন্দিৰৰ ভগ্নাৱশেষত, দেৱালয়ত তথা পৰিত্যক্ত অৱশেষৰ মাজত চিত্ৰধৰ্মী, দ খাঁজকটা ছবি আছে। ৰেখাচিত্ৰৰ লগত তুলনা কৰিব পৰা এনে চিত্ৰৰ মাজত কামাখ্যা দেৱালয়ৰ মন্দিৰৰ চৌহদৰ শিলত কটা মাতৃমূৰ্তিৰ চিত্ৰখন উল্লেখযোগ্য। আনহাতে, নৱম শতিকাৰ তাম্ৰফলিত থকা ৰাজসভাৰ চিত্ৰকেইখনো প্ৰণিধানযোগ্য।

অসমৰ চিত্ৰ ভাস্কৰ্য মূলত দুটা ধাৰাত আলোচনা কৰিব পাৰি— ‘অসমৰ চিত্ৰকলা’ আৰু ‘অসমৰ ভাস্কৰ্য কলা’। অসমৰ লোক সংস্কৃতিৰ ঐতিহ্যবাহী ‘লোক চিত্ৰ ভাস্কৰ্য নামেৰে তৃতীয়া এটা ভাগ দেখুৱাব পাৰি অতি সহজ ভাৱে।

আমাৰ আলোচনাৰ মূল বিষয় কলিয়াবৰ চিত্ৰ ভাস্কৰ্যৰ আলোচনাতো উপৰি উক্ত ভাগ কেইটাকৈ গ্ৰহণ কৰি আলোচনা কৰিব পাৰি। ‘কলিয়াবৰ অঞ্চলৰ চিত্ৰকলা’ ‘কলিয়াবৰ অঞ্চলৰ লোকচিত্ৰ-ভাস্কৰ্য’ আৰু ‘কলিয়াবৰ অঞ্চলৰ ভাস্কৰ্য’।

অসমৰ চিত্ৰকলাৰ মধ্যযুগীয়া ধাৰাটোক স্মৃতিময় ৰূপত জীয়াই ৰাখিছে সত্ৰত ৰচিত আৰু চিত্ৰিত পুথিসমূহৰ লগতে পৰৱৰ্তী কালত আহোম ৰাজসভা, দৰঙ্গৰ ৰাজসভা তথা কোঁচ ৰাজপৰিয়ালৰ অনুপ্ৰেৰণাত ৰঞ্জিত হোৱা পদ পুথি-চিত্ৰিকাসমূহৰ মাজেদি। আমাৰ এক নিজস্ব অধ্যয়নত সৰ্বমুঠ ৩৫খন সচিত্ৰ পুথিৰ ৬৯ খন বেলেগ বেলেগ সংকলন আছে বুলি গম পাইছিলো। ইয়াৰে মাত্ৰ ৬ খন মান ছপা ৰূপত প্ৰকাশ পাইছে। বাকীখিনি বিভিন্ন স্থানত

মাধৱআতা সত্ৰৰ ‘ৰাঙলী কীৰ্ত্তন’ৰ শ্ৰীকৃষ্ণৰ শিশুলীলাৰ ৰঙীন চিত্ৰিকা

সংৰক্ষিত হৈ আছে। এই ৬৯ খন সচিত্ৰ পুথিৰ ৬ খন মান পুথিৰ লগত কলিয়াবৰ অঞ্চলৰ সংযোগ ঘটিছে বুলি ক’ব পাৰি। তদুপৰি কলিয়াবৰত অৱস্থিত সত্ৰসমূহৰ কেইখনমান সত্ৰত লোকচিত্ৰৰ নিৰ্মাণ দেখা গৈছে।

ভৌগোলিক ভাৱে বৰ্তমান অসমৰ একেবাৰে মধ্যস্থানত অৱস্থিত কলিয়াবৰ অঞ্চলটো আহোম ৰাজত্বৰ মধ্যভাগৰ পৰা ধৰ্ম আৰু সংস্কৃতিৰ কেন্দ্ৰ ৰূপত ক্ৰমাৎ গঢ় ল’বলৈ আৰম্ভ কৰে। উত্তৰে বিস্তীৰ্ণ ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদী

আৰু দক্ষিণে কাৰ্বি পাহাৰৰ সেউজীয়া পৰিমণ্ডলৰ মাজত মৃত কলংসুঁতিৰ দুই কুলত কলিয়াবৰৰ অৱস্থান। এটা সময়ত কলং আছিল কলিয়াবৰৰ প্ৰাণ আৰু যাতায়াতৰ মূল পথ। সেয়ে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পৰা কলঙেদি সোমাই আহি কলঙৰ দুপাৰৰ সেউজ উপত্যকা ভূমিত গঢ় লৈ উঠিছিল ছ-অঁৰা এখন সত্ৰ আৰু দহখনৰো অধিক প্ৰসিদ্ধ দেৱালয়। কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়ৰ অসমীয়া বিভাগৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ জৰিয়তে কৰা এক ক্ষেত্ৰ-অধ্যয়নত সৰ্বমুঠ ৩৩ খনৰো অধিক সত্ৰৰ উমান

পোৱা গৈছে যদিও ইয়াৰে কেবাখনো সত্ৰ বৰ্তমান নাইকিয়া হৈছে আৰু জখলাবন্ধা সত্ৰ কলিয়াবৰৰ পৰা আঁতৰি গৈছে।

এই সত্ৰসমূহতে এসময়ত বিভিন্ন পদপুথি ৰচনা আৰু নকল কৰা হৈছিল আৰু তেনে কেবাখনো পুথি ৰঙীন ছবিৰে অলংকৃত কৰা হৈছিল। ইয়াৰ মাজত উল্লেখনীয় সচিত্ৰ পুথি কেইখন হ'ল— (ক) জখলাবন্ধা সত্ৰত প্ৰাপ্ত 'কীৰ্তন', (খ) মাধৱআতা সত্ৰত প্ৰাপ্ত 'ৰাঙলী কীৰ্তন', (গ) কলিয়াবৰ চামগুৰি সত্ৰৰ 'নিমি নৱসিদ্ধ সংবাদ', (ঘ) অসম ৰাজ্যিক সংগ্ৰাহালয়ত সংৰক্ষিত 'অষ্টম স্কন্ধ ভাগৱত', (ঙ) চামগুৰি সত্ৰৰ 'ভক্তি প্ৰদীপ' আৰু (চ) কৰতিপাৰ সত্ৰৰ 'ভক্তি ৰত্নাৱলী'। ইয়াৰ উপৰিও বহুকেইখন লতাকটা পুথি আৰু চিত্ৰিত মন্ত্ৰ বা জপ পুথিও পোৱা গৈছে।

অসমীয়া মধ্যযুগীয় চিত্ৰকলাৰ নিদৰ্শনসমূহৰ মাজত দুটা সোঁত দেখা যায়। এটা ধৰ্মাশ্ৰয়ী সোঁত আৰু আনটো ধৰ্ম নিৰপেক্ষ সোঁত। অৱশ্যে দুয়োটা সোঁতৰ মিশ্ৰিত ৰূপায়ণো দেখা যায়। ধৰ্মাশ্ৰয়ী সোঁতৰ চিত্ৰকলাৰ চৰ্চা কৰিছিল সত্ৰসভাৰ চিত্ৰশালাৰ লেখক চিত্ৰকৰসকলে। দেখা

গৈছে কলিয়াবৰৰ সচিত্ৰ পদপুথি আটাইখিনি বৈষ্ণৱ আদৰ্শৰ আৰু শ্ৰীকৃষ্ণ বা বিষ্ণুৰে সংপৃক্ত। কলিয়াবৰত প্ৰাপ্ত সচিত্ৰ পুথি কেইখনৰ আলোচনা কৰিলে পোনতে মনলৈ অহা পুথি হ'ল— জখলাবন্ধা সত্ৰত প্ৰাপ্ত আৰু বৰ্তমান বৰদোৱাৰ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ গৱেষণাক্ষেত্ৰত সংৰক্ষিত 'কীৰ্তন' পুথি আৰু মাধৱ আতা সত্ৰৰ 'ৰাঙলী কীৰ্তন' গ্ৰন্থ দুখনি।

অসমীয়া জনজীৱনৰ আটাইতকৈ সমাদৃত আৰু জনপ্ৰিয় পুথিখনেই হ'ল শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ কীৰ্তন ঘোষা। পুথিখনৰ পাঁচখনৰো অধিক সচিত্ৰ সংস্কৰণৰ কথা গম পোৱা যায়। ইয়াৰে দুখনেই কলিয়াবৰত ৰং বোলোৱা হৈছে। ১৭৫৯ খ্ৰীষ্টাব্দত সচিত্ৰ কৰা 'ৰাঙলী কীৰ্তন' আৰু তাৰো ৭০ বছৰ মান আগতে বুলি অনুমান কৰা হৈছে জখলাবন্ধা সত্ৰৰ 'কীৰ্তন ঘোষা'। ৰাঙলী কীৰ্তনৰ চিত্ৰিকাসমূহ লণ্ডনৰ বৃটিছ মিউজিয়ামত সংৰক্ষিত কীৰ্তন পুথিৰ চিত্ৰসমূহৰ লগত একে আৰু অভিন্ন। ৰাঙলী কীৰ্তনৰ ফলকৰ মাজত চিত্ৰিকাসমূহ অংকন কৰা হৈছে। কাষৰ লতাকটা চিত্ৰসমূহৰ পশ্চাদপট ৰঙা আৰু ধেনুভিৰীয়া। ৰেখাৰ ওপৰৰ অংশবিলাক নীলা হালধীয়া আদি ৰঙেৰে বোলোৱা। এই

সচিত্ৰ পুথি দুখনতো ভক্তি ৰত্নাৱলী আৰু গীত-গোবিন্দৰ দৰে অলংকৃত স্থাপত্য থকাৰ উপৰিও চিত্ৰ-ভাগৱতৰ মানুহৰ ৰূপবন্ধসমূহৰ মুখৰ দৰে কৌণিকভাৱে অংকন কৰা দেখা যায়।

বৰ্তমানে অসম ৰাজ্যিক সংগ্ৰাহালয়ত সংৰক্ষিত অষ্টম স্কন্ধ ভাগৱতখনত গ্ৰাহ-গজেন্দ্ৰৰ আখ্যান ভাগকে চিত্ৰিত কৰা হৈছে। ৫৪ ছেমি×১৪ ছেমি জোখৰ ৫৭ খন ফলকৰ প্ৰতিটো ফলকৰ দুয়োফালে ভিন্ন আকাৰৰ চিত্ৰিকাসমূহ অংকন কৰা হৈছে। সত্ৰীয়া শৈলী আৰু দৰঙীয়া লোকশৈলী উভয় শৈলীয়ে গ্ৰাহ-গজেন্দ্ৰৰ আখ্যানত প্ৰয়োগ কৰা হৈছে। ৰং আৰু ৰেখাৰ প্ৰাধান্য তথা লোককলাৰ প্ৰৱল হেঁচা চিত্ৰিকাসমূহৰ মূল বৈশিষ্ট্য।

চামগুৰি (কলিয়াবৰ) সত্ৰত সংৰক্ষিত 'নিমি নৱসিদ্ধ সংবাদ' সত্ৰীয়া শৈলীত অংকিত। চিত্ৰিকাসমূহত সত্ৰীয়া শৈলীৰ বিমূৰ্ত পৰ্বতীৰ ব্যঞ্জন বিশেষভাৱে লক্ষণীয়। ইয়াৰ পৰ্বতী যেন ছাঁ-পোহৰ, দূৰ-সুদূৰৰ ছয়াময়া ৰূপৰ সন্তাৰহে, যি পৰিপ্ৰেক্ষিতৰ দৃষ্টিৰ সমসূত্ৰত ধৰা দিয়া প্ৰৱাহমান আনুভূতিক ৰেখা একোডালৰ আঁত ধৰি অঁকা একোটা

ৰূপবদ্ধ। একেখন সত্ৰতে সংৰক্ষিত ভক্তি প্ৰদীপৰ শৈলীও সত্ৰীয়া।

মাধৱদেৱ ৰচিত ভক্তি ৰত্নাৱলীৰ কেবাটাও সচিত্ৰ সংকলন পোৱা যায়। ১৬৫৩ শকৰ মাঘ মাহৰ বৃহস্পতিবাৰে চিত্ৰন সম্পূৰ্ণ কৰা বুলি উল্লেখ থকা কৰতিপাৰ ন-সত্ৰত সম্পদ ৰূপে সংৰক্ষিত হৈ আছে ভক্তি ৰত্নাৱলী পুথিখনি। ১৪৫ খন ফলকযুক্ত সচিত্ৰ গ্ৰন্থখনি ১৯৪ খন চিত্ৰ আছে। চিত্ৰসমূহত প্ৰধানত নীলা, ৰঙা, হালধীয়া আৰু বগা এই চাৰিটা স্বভাৱজ ৰঙৰ উপৰি গুলপীয়া, পাতল সেউজীয়া, আকাশী আদি মিশ্ৰ ৰঙৰ উপৰি কলা ৰঙৰ ব্যৱহাৰ দেখা যায় ভাৱব্যঞ্জক ৰূপত।

মূলতঃ সত্ৰীয়া শৈলী কলিয়াবৰৰ সচিত্ৰ চিত্ৰিকা অংকন কৰা হৈছে। এই শৈলীৰ আকৰ্ষণীয় দিশ হ'ল পৰ্বতী নিৰ্মাণ আৰু তাৰে দৃষ্টিগ্ৰাহ্য পৰিপ্ৰেক্ষিত। কলিয়াবৰত প্ৰাপ্ত প্ৰতিখন চিত্ৰিত পুথিত এই কথা স্পষ্ট।

পদপুথিৰ চিত্ৰিকাৰ উপৰিও কলিয়াবৰৰ সত্ৰসমূহত লোকচিত্ৰৰ নিদৰ্শনো যথেষ্ট। অসমৰ অন্য ঠাইৰ দৰেই কলিয়াবৰতো ধৰ্মীয় বিষয়বস্তুয়ে লোকচিত্ৰ কলাৰ বিশিষ্ট

স্থান অধিকাৰ কৰি আছে। তাৰ মাজেৰেই সামাজিক আৰু লোকজীৱনৰ প্ৰতিচ্ছবিও লোকচিত্ৰত প্ৰতিবিম্বিত হৈছে। ধৰ্মীয় বিষয় একোটাৰ আধাৰত ছবি আঁকিবলৈ লওঁতে কিছুমান ছবিত অসমীয়া সমাজত দেখা মানৱীয় আবেগ-অনুভূতি তথা কৰ্মৰাজিক মূৰ্ত কৰি তোলা দেখা যায়। চিত্ৰৰ বৰ্ণ চানত সমান মাত্ৰাৰ ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে ৰঙৰ ছায়াহীন প্ৰয়োগ আৰু তাৰ মাজেৰেই একোটা আৰ্হিৰ ৰচনা কৰাত অসমীয়া লোকচিত্ৰই চমকপ্ৰদ সফলতা লাভ কৰিছে। কলিয়াবৰত প্ৰাপ্ত লোকচিত্ৰ কেইখনেও একে কৃতিত্ব দাবী কৰিব পাৰে।

অসমৰ লোকচিত্ৰৰ বহু সমাদৃত মাধ্যম কাঠ আৰু কাঠৰ ফলি। শিল্পীয়ে কাঠৰ টুকুৰাত ভাস্কৰ্য আৰু ফলিত চিত্ৰচৰ্চা কৰিছিল। ৰিলিফ আৰু ৰেখাংকন দুই মাধ্যমত চিত্ৰাংকন কৰা হৈছিল। কলিয়াবৰৰ সত্ৰ, নামঘৰ আৰু ব্যক্তিগত সংৰক্ষণত থকা পদপুথিৰ ঢাকনি পাত, কাঠৰ ফলিৰ জহি-খহি যোৱা চিত্ৰাৰ্দ্ধৰ আধাৰত কলিয়াবৰৰ লোকচিত্ৰৰ আভাস পাব পাৰি। কাঠৰ ভাস্কৰ্যৰ বিশিষ্ট স্থান হিচাপে সত্ৰ আৰু নামঘৰৰ সিংহাসনত খোদাই কৰা

সিংহ, হাতী, কাছ, মগৰ আদিৰ কথা ক'ব পাৰি। তদুপৰি সত্ৰৰ পদূলি, দুৱাৰ মুখ, আনকি ভিতৰৰ কোনো কোনো অংশত বিষুৱৰ ৰূপ আৰু গৰুড় আদিৰ ভাস্কৰ্য নিয়মীয়া জোখৰ পৰা বৃহদাকাৰ জোখৰ ভাস্কৰ্য পোৱা গৈছে।

চিত্ৰাংকনৰ কথা ক'লেই কলিয়াবৰ ভলাগুৰি সত্ৰৰ সিংহাসনৰ পাটত অঁকা এখন চিত্ৰৰ কথা উল্লেখ কৰিবই লাগিব। এই চিত্ৰখনিত চেকনি এডাল লৈ যশোদাই শিশু

ভলাগুৰি সত্ৰৰ সিংহাসনত অঁকা লোক-কলা চিত্ৰত যশোদা আৰু শিশু কৃষ্ণ

কৃষক কোবাই থকা দেখা যায়। আন এখন সিংহাসনৰ চিত্ৰত জোনাক ৰাতি চাৰিগৰাকী নাৰীৰ মাজত কৃষক বাঁহী বজাই থকা দেখা গৈছে। ৰাসত্ৰীড়াৰ এই দৃশ্যত নাৰী কেইগৰাকীৰ বেশভূষাত ৰাধাৰ চিন নাই। ইয়াৰ বিপৰীত বাঁহীৰ মাতে কাতৰ কৰি তোলা চাৰিগৰাকী বিবাহিত অসমীয়া নাৰীৰ আকৃতিহে ফুটি উঠিছে। চিত্ৰখনে এক বণাৰ্চ্য লোকচিত্ৰৰ নমুনা আমাৰ আগত দাঙি ধৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছে।

কলিয়াবৰ বালিসত্ৰৰ এক সিংহাসনত এগৰাকী ব্যাধ বা চিকাৰীৰ চিত্ৰ অংকন কৰিছিল। চিকাৰৰ অন্বেষণত থকা এই ব্যাধৰ ৰূপকল্পত জনজাতীয় ৰূপ দেখা গৈছে। হাজোৰ ওচৰৰ চেঙাৰ ৰামদিয়া পোৰাভেটি সত্ৰতো একেধৰণৰ ব্যাধৰ চিকাৰৰ চিত্ৰৰ নৃত্যভঙ্গিমা দেখা গৈছে। কিন্তু বালিসত্ৰৰ চিত্ৰৰ সৰল ৰূপ গঠনত আদিমতা, অভিব্যক্তিৰ সৌষ্ঠৱতা আৰু গতিময়তাই চিত্ৰখনক আপুৰুগীয়া কৰি পেলাইছে। একেখন সত্ৰৰে আন এখন সিংহাসনৰ পাটত কালীদমনৰ চিত্ৰ পোৱা গৈছে। একে ধৰণৰ চিত্ৰ টেকীয়াখোৱা বাটৰগঞা সত্ৰৰ সিংহাসনত দেখা

গৈছে। গাঢ়নীলা পটভূমিত বগা ৰঙৰ ফুটফুটীয়াৰে ঈষৎ হালধীয়া পাঁচোটো ফণাযুক্ত কালীয়াৰ সজ্জা বিন্যাসত অভিনৱত্ব আছে। তদুপৰি কালীয়াৰ হৃদৰ পানীত তল-ওপৰ কৰি থকা গাৰ পাকটোৱে ছবিখনত যেন এক জোকাৰণিহে সৃষ্টি কৰিছে। কৃষকৰ বাওঁফালে কৃষকলৈ হাতযোৰ কৰি থকা দুগৰাকী নাগকন্যাৰ দুচকুত ভয়াৰ্ত দৃষ্টি। সমান মাত্ৰাৰ শূন্য ঠাইখিনি ফুল আৰু ফুলৰ পাহিৰে ফুলাম কৰি তোলা। নীলমণি ফুকনৰ ভাষাত ‘ভয়ংকৰ সুন্দৰ’। নৃত্যৰত কৃষকৰ চকু, পৰিহিত বস্ত্ৰৰ পাতলি, নমূৰীয়া কালীৰ চকু, জিভা, ডিঙিৰ ৰঙা ৰংটো— সৰে মিলি এক তীব্ৰ নাটকীয় উত্তেজনা প্ৰদান কৰিছে। বালিসত্ৰৰ সিংহাসনৰ ‘কালীয়া দমন’ আৰু ‘ধ্যাধৰ চিত্ৰ’ দুইখনেই অনন্য আৰু অতুলনীয়।

আনহাতে অসমৰ ভাস্কৰ্যৰ প্ৰাচীনতম উদাহৰণ শ্ৰীশ্ৰীসূৰ্য পাহাৰৰ ভাস্কৰ্য। অসমৰ ভাস্কৰ্যৰ মূল আধাৰ হ’ল শিল বা শৈলভাস্কৰ্যহে। অৱশ্যে পিছলৈ ধাতু ভাস্কৰ্য্যো প্ৰাধান্য লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। শৈলী অনুযায়ী অসমৰ ভাস্কৰ্যক দুটা ভাগত ভগাব পাৰি। প্ৰাক্-আহোম

যুগৰ ভাস্কৰ্য আৰু আহোম যুগৰ ভাস্কৰ্য। আনহাতে নিৰ্মাণ সামগ্ৰী অনুযায়ী অসমৰ ভাস্কৰ্যও ত্ৰৈম- শৈলভাস্কৰ্য, মৃন্ময়ভাস্কৰ্য, ধাতুৰ ভাস্কৰ্য আৰু কাঠৰ ভাস্কৰ্য এই চাৰি ভাগত ভগাব পাৰি। আনহাতে, বিষয়বস্তুৰ ফালৰ পৰা ভাস্কৰ্যসমূহক মনুষ্য মূৰ্তি, জীৱ-জন্তুৰ মূৰ্তি আৰু অলংকাৰ বা ৰৈখিক নক্সা এই তিনি ভাগত ভগাব পাৰি।

কলিয়াবৰ ভাস্কৰ্যক্ষেত্ৰখন বৰ বিশাল নহয়। নগাঁও জিলাৰ বিভিন্ন স্থানত শিৱ, বিষ্ণু, দুৰ্গা বা অন্যান্য মূৰ্তি যথেষ্ট উদ্ধাৰ হৈছে যদিও কলিয়াবৰ ক্ষেত্ৰত এই সংখ্যা সীমিত। কিন্তু তাৰ মাজতে যি কেইখন শৈলভাস্কৰ্য প্ৰতিমা উদ্ধাৰ হৈছে সেয়া কাৰিকৰী বা সৌন্দৰ্যৰ ফালৰ পৰা অসমৰ অন্য ঠাইৰ শৈলভাস্কৰ্যৰ তুলনাত কোনো কাৰণতে নিম্ন স্তৰৰ নহয়। কলিয়াবৰত প্ৰাপ্ত ভাস্কৰ্য মূলতঃ দেৱী ভাস্কৰ্যহে। শিৱ বা বিষ্ণুৰ ভাস্কৰ্য এই অঞ্চলত দুৰ্লভ।

“অন্যত্ৰ বিৰুলা দেৱী কামৰূপৰ ঘৰে ঘৰে”— বুলি কালিকা পুৰণিত বন্দিত এই কথা অসমৰ ভাস্কৰ্যৰ আলোচনাত বিশেষ স্মৰণীয়। কলিয়াবৰ ইয়াৰ অদূৰত নহয়। কলিয়াবৰৰ হাতীমূৰীয়া দেৱালয়ত বিগ্ৰহৰূপে পূজিতা হৈ

হাতীমূৰীয়া দেৱালয়ৰ বিগ্ৰহ মহিষমৰ্দ্দিনী দুৰ্গা

থকা মহিষমৰ্দ্দিনী দুৰ্গাৰ দহখন হাত দহ ধৰণৰ অস্ত্ৰ (আয়ুধ)ৰে সুশোভিত। এই গৰাকী দুৰ্গা মধ্যক্ষীণা, কিন্তু বিশাল স্তন যুক্তা; সোঁভৰিৰে দেৱীয়ে সিংহক নিয়ন্ত্ৰণ কৰিছে আৰু বাওঁভৰিৰে মহিষাসুৰৰ কান্ধত হেঁচা দি মৰ্দন কৰিছে। দেৱীৰ ‘ধ্যান বৰ্ণন তত্ৰ’ৰ আধাৰত মূৰ্তিটো নিৰ্মাণ কৰা হৈছিল। অসুৰক দেৱীয়ে ত্ৰিশূলৰে বিদ্ধ কৰিছে আৰু বাহু দুখনি নাগ-পাশেৰে বন্দী কৰি ৰাখিছে। অসুৰৰ বিদ্ৰোহৰ কাৰণে দেৱী যেন সামান্যভাৱে হ’লেও হালিবলৈ বাধ্য হৈছে। তেনে এক অনুভৱেৰে ভাস্কৰ্যত শিলাকুটিৰ বাস্তৱবোধ ফুটি উঠা কথাটো স্পষ্ট ৰূপত প্ৰকাশ পাইছে।

মনসা দেৱীৰ দুখনি প্ৰতিমা ভাস্কৰ্য কলিয়াবৰ পোৱা গৈছে। ইয়াৰে এখন পোৱা গৈছিল কলিয়াবৰৰ হাতীমূৰীয়া মন্দিৰৰ চোতালত। একাদশ-দ্বাদশ শতিকা মানত নিৰ্মিত বুলি অনুমান কৰা এই মনসা ভাস্কৰ্যখনি গুৱাহাটীৰ অসম ৰাজ্যিক সংগ্ৰহালয়ত সংৰক্ষিত। ৯-১০ শতিকাৰ শ্ৰীশ্ৰীসূৰ্যপাহাৰত নিৰ্মিত মনসা প্ৰতিমাখনিৰ সমপৰ্যায়ৰ কলিয়াবৰত প্ৰাপ্ত এই প্ৰতিমাখনিত দেৱীৰ মূৰত কিৰীটি, কাণত কুণ্ডল আৰু শীৰ্ষভাগ নাগফণাযুক্ত।

আনহাতে, নৱম-দশম শতিকাৰ বুলি বিবেচিত হোৱা আন এখনি শৈলভাস্কৰ্য হ’ল কলিয়াবৰ শিলঘাট চাহ বাগিচাত প্ৰাপ্ত মনসা প্ৰতিমাখনি। বেছল্ট শিলত কটা সমপাদ স্থানক ভংগীত থকা এই মনসা দণ্ডায়মান আৰু দুই বাহুবিশিষ্ট। নাগেন্দ্ৰ বাহিনীয়ে ভাস্কৰ্যখনিৰ মূৰত ছত্ৰৰূপে আৱৰি আছে অষ্ট নাগফণাৰে। মনসাৰ দুকাষে ‘দ্বিভংগীয়ুক্ত দুগৰাকী নাগকন্যা আৰু তাৰ দুকাষে সৰ্পৰ মনোৰম চিত্ৰ ভাস্কৰ্যৰ অলংকৰণ দেখা গৈছে।

হাতীমূৰা মন্দিৰৰ চোতালত প্ৰাপ্ত আন এখন মনসা ভাস্কৰ্যত মনসাদেৱীক কিৰীটি কুণ্ডলেৰে সৈতে হাৰ নেপুৰ কংকন শোভিতা আৰু স্থূল পীণধাৰিণী। এই অনন্য প্ৰতিমাখনিত দেৱীক ফুলি থকা পদুমফুলৰ ওপৰত ললিতাসন ভংগীত উপৰিষ্ট হৈ থকা দেখা গৈছে। দেৱীয়ে সোঁহাত আঁঠুৰ ওপৰত থৈ বৰদা মুদ্ৰা প্ৰদৰ্শন কৰা অৱস্থাত বাওঁহাতেৰে এডাল সাপ ধৰি ৰাখিছে। শিৰত সপ্ত ফণাযুক্ত নাগছত্ৰ। দেৱীৰ মূৰ্তিৰ বাওঁফালে জৰুংকাৰ মুনি আৰু তাৰ বাওঁফালে অন্য নৰমূৰ্তি খোদিত কৰাৰ উপৰি ওপৰফালে কীৰ্তিমুখ আৰু বিদ্যাধৰৰ মূৰ্তি খোদিত কৰা

দেখা গৈছে। উল্লেখ্য যে দেৱীৰ পদ্মপীঠৰ তলৰ ফালে খোদিত মঙ্গল কলসীয়ে ভাস্কৰ্যখনিক সোণত সূৰুগা চৰাইছে।

তদুপৰি শিলঘাটৰ কামাখ্যা মন্দিৰৰ পদূলিমুখত এখনি গণপতিৰ খোদিত প্ৰতিমা দেখা গৈছে যদিও এইবোৰত ভাস্কৰ্য ৰূপ পূজা সেৱাৰ প্ৰকোপত কদৰ্য হৈ পৰিছে।

কলিয়াবৰ বাসুদেৱ দেৱালয়ৰ বিষ্ণু মূৰ্তিৰ সৌন্দৰ্যমণ্ডিত ৰূপে সকলোকে আকৰ্ষণ কৰে। মূৰ্তিৰ অৱস্থানৰ দুই কাষত সমন্বিতভাৱে দুটা সৰ্প আৰু দুটা ঘোঁৰাৰ ৰূপাংকন বিশেষত্ব পূৰ্ণ। বিষ্ণুৰ অধিস্থিত পীঠৰ সোঁমাজত অঞ্জলি মুদ্ৰাত দেখা গৈছে মানৱ শৰীৰধাৰী গৰুড়ক। অৱশ্যে অলংকাৰ বা আয়ুধৰ ক্ষেত্ৰত ভাস্কৰ্যখনিৰ সুকীয়া বিশেষত্ব দেখা নাযায়। বিষ্ণু মূৰ্তিৰ এই ধাৰণাৰ ভিত্তি পাঞ্চৰাত্ৰ মতৰ ভিত্তিত গঢ় লৈ উঠা বুলি বিবেচিত। এই ভাস্কৰ্যখনি দশম শতিকামানৰ হ'ব পাৰে।

এটা সকলোৱে জনা আৰু বুজি পোৱা কথা হ'ল একোটা ভাস্কৰ্যৰ মাজত সুখৰ আধাৰ স্বৰূপ অমিতাভ সৌন্দৰ্য উপচি পৰা মনোজ্ঞৰূপ কোন ভাস্কৰ বা শিল্পীৰ কল্পনাত প্ৰথম উদ্ভাষিত হৈ ভাস্কৰ্যৰূপে ৰূপায়িত হৈছিল, সেই শিল্পী গৰাকীৰ কথা কোনেও গম নাপায়, কোনেও নাজানে, কিন্তু সকলোৱে জানে

কলিয়াবৰ চাহবাগিচাত উজ্জ্বল হোৱা মনসা মূৰ্তি

সেই ৰূপ কল্পনাৰ আঁৰত আছিল মানুহৰ ধৰ্মই গঢ় দিয়া জাতীয় চিন্তা আৰু তাৰ সামাজিক প্ৰভাৱ। এয়ে ভাৰতীয় ভাস্কৰ্যৰ জাতীয় ৰূপ আৰু তাৰ বৈশিষ্ট্য। এই বৈশিষ্ট্যই ভাৰতীয় চিত্ৰ-ভাস্কৰ্যকেই নহয় সমগ্ৰ চাৰুকলাকেই অমৰ কৰি ৰাখিছে। কলিয়াবৰৰ চিত্ৰকলা আৰু ভাস্কৰ্যৰ ক্ষেত্ৰতো একে ধৰণৰ কথাৰেই নিশ্চয়তা প্ৰতিষ্ঠিত হৈছে। জন সাধাৰণৰ দৈনন্দিত জীৱন যাত্ৰাৰ সংগী সুখ-দুখ, হাঁহি-কান্দোন, বিশ্বাস-অনুভূতিৰে জড়িত চিত্ৰ-কলা আৰু ভাস্কৰ্যও চাৰু কলাৰ অংগ হিচাবে প্ৰকৃত অৰ্থত জাতীয় চাৰু কলা আৰু জাতীয় জীৱনৰ আধাৰ। ভাস্কৰ্যৰ বেলিকা শিলাকূটী, ভাস্কৰ গৰাকীয়েও জাতীয় সত্তাত আত্মসত্তাক বিলীন কৰাৰ আদৰ্শ বিদ্যমান। সেই কাৰণেই শিল্পী ভাস্কৰৰ সত্তাই আজিও যেন অদৃশ্য হৃদয়ৰ সংবাদ জগতবাসীৰ হৃদয়লৈকেই কঢ়িয়াই আছে।

আমাৰ এই নাতিদীৰ্ঘ লেখাত কলিয়াবৰ চিত্ৰকলা লোক চিত্ৰকলা আৰু ভাস্কৰ্য শৈল্য সম্পৰ্কিত এক খতিয়ান দাঙি ধৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে। অৱশ্যে এই বৰ্ণনা সাঁচা অৰ্থত সম্পূৰ্ণ নহয়। কেৱল এক সম্যক ধাৰণা দিয়াৰ চেষ্টা মাত্ৰ। হয়তো বহুতো প্ৰয়োজনীয় কথা এই লেখাত নোকোৱাকৈয়ে ৰৈ গৈছে। তাৰ বাবে আমি ক্ষমাপ্ৰাৰ্থী। ■

Reception Committee

35th Biennial Conference of Assam College Principals' Council

Kaliabor College

20th, 21st and 22nd December 2017

President:

Sri Keshab Mahanta, *Minister,
Water Resources, S&T and IT*

Working President:

Sri Prabhat Chandra Goswami
*President, Governing Body,
Kaliabor College*

Vice President:

Dr. Shibiranjana Mahanta
Principal, GNDG College

Dr. Sarat Borkataki
Principal, Nowgong College

Dr. Bhubanananda Pattanaik
Principal, Rupahi College

Dr. Lunamoni Borah

Principal, Samaguri College
Sri Narendra Nath Hazarika
Ex-principal, Kaliabor College

Secretary:

Dr. Hiranya Kr. Chaliha
*Principal,
Kaliabor College*

Joint Secretary

Mrs. Anjali Gogoi
Mrs. Runima Sarmah
Sri M. R. K. Reddi
Dr. Indra Narayan Mahanta
Dr. Bipul Kr. Sarmah

Deputy Secretary

Sri SN Behra
Dr. Biren Borkataki
Sri Kuladhar Borah
Dr. Raju Pokhrel
Sri Mafizul Haque

Assistant Secretary

Sri Gopal Mili
Dr. Basistha Kalita
Sri Gosai Chan Das
Sri Dilip Kr. Sonowal
Dr. Rupa Borah
Sri Lachit Das
Sri Dipak Saikia
Sri Rangan Goswami
Sri Bhaskar Jyoti Phukan

Office Secretary

Sri Chiranjeev Bezbaruah
Sri Parag Dahal
Sri Dhrubajyoti Borah

Dr. Hara Kanta Nath
Ms. Rekha Borah
Sri Kabyajyoti Hazarika

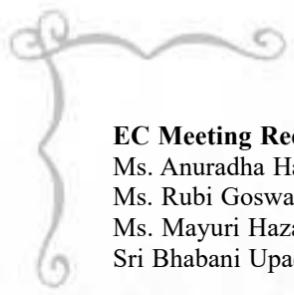
Sub Committees

Food:

Sri SN Behra
Sri Rajnish Sarmah
Sri Gosai Chan Das- Convenor
Dr. Hara Kanta Nath
Sri Bhabesh Sharma

Dining Hall Reception:

Mrs. Sarada Upadhyaya
Dr. Rupa Borah- Convenor
Dr. Barnali Kakati
Ms. Rashmi Rekha Baruah
Dr. Nabanita Sarmah
Sri Prakash Baruah
Sri Premananda Baruah

EC Meeting Reception:

Ms. Anuradha Hazam
Ms. Rubi Goswami
Ms. Mayuri Hazarika- Con.
Sri Bhabani Upadhyaya

Stage Reception:

Dr. Bhanu Borthakur- Con.
Mrs. Sarada Upadhyaya
Mrs. Purabi Bhuyan
Ms. Rekha Borah
Sri Luhit Duwara

Auditorium Reception:

Sri Debicharan Goswami-
Convenor
Mrs. Anjali Chutia
Sri Pratap Medhi
Dr. Luish Gogoi
Mr. Milan Borah
Mrs. Rinju Bharali
Dr. Aradhana Dutta
Ms. Kabita Borah Nath
Ms. Ruma Kumari Gupta

Sri Chandra M. Hazarika
Sri Bhaskarjyoti Pachani

Registration Desk:

Dr. Biren Borkataki- Con.
Sri Monoj Kr. Dutta
Sri Rahul Medhi
Ms. Banasmita Bora
Ms. Samikhya Bora
Sri Jogen Chirowal
Sri Dilip Baruah

Auditorium Arrangement:

Dr. Sanjeev Hazarika
Dr. Balin Hazarika
Sri Ridip Das
Dr. Basistha Kalita- Con.
Dr. Pranjit Kr. Bhuyan
Sri Deben Mashahari
Sri Cheniram Pachani
Sri Bhumidhar Daimari

Beautification:

Dr. Pompei Boruah

Sri Abani Hazarika
Sri Dinai Baruah

Cultural Function:

Sri Gopal Mili- Convenor
Mrs. Pinaki Das
Mrs. Arati Basumatari
Dr. Barnali Sarma
Mrs. Pronami Borthakur
Ms. Udesna Neog

Volunteer :

Sri Dilip Kr. Sonowal- Con.
Ms. Violina Gogoi
Ms. Mayuri Hazarika

Accommodation:

Sri Kuladhar Borah
Sri Mafizul Haque- Con.
Sri Binod Sah

**Gate, Flag Hoisting site
and Parking arrangement:**

Sri Utpal Kr. Borah- Con.

Sri Rijib Kumar Borah-
Joint Convenor
Sri Asif Iqbal Ahmed
Sri Kabyajyoti Hazarika
Sri Dipak Saikia
Sri Puskar Baruah

Medical & Help Desk:

Sri Sujay Borthakur-
Convenor
Dr. Pradip Mochahari
Mrs. Manisha Goswami
Ms. Lipi Bhuyan
Dr. Kasturi Saikia
Sri Parag Nath
Sri Dharmajeet Borah
Mrs. Anjana Borah

Souvenir:

Dr. Raju Pokhrel-
Convenor
Dr. Nripen Ch. Das
Dr. Jayanta Kr. Das
Sri Parag Dahal

Canopy Cell:

Sri Chiranjeev Bezbaruah-
Convenor
Sri Sagar Sing Gayari
Sri Jogeswar Kharia
Sri Ratna Kakati

IT Cell:

Sri Dhrubajyoti Borah,
Sri Rahul Medhi- Convenor
Sri Amit Dutta
Sri Arun Biswas

Finance:

Sri Lachit Das
Sri Atul Baruah

Security:

Sri Dayaram Bora
Sri Prasanna Thakur
Sri Pranjyoti Borah

Auditor:

Sri Rupsagar Sahnai

ZENITH INDIA

NEPALIMANDIR, PALTANBAZAR

GUWAHATI-781008

9435042924, 9435104276

Email: zenithindia2001@gmail.com, zenithindia_surgichem@rediffmail.com

**MERCK, ThermoFisher(Qualigens), Rankem
SdFine , Loba Chemie**
LABORATORY CHEMICAL,

HIMEDIA, SRL
Dehydrated Culture Media

BR Biochem, Imperial Life Science, Genexy
Bioscience cum Mol Bio Chemical

ALFA Aiser,
JT Baker, ACROS
RESEARCH CHEMICAL

BOROSIL® ,SCOTT DURAN
GLASSWARE
Corning, Falcon, Axygen, **TARSONS, ABDOS**
Labware

WHATMAN (GE Health care,U.K.)
FILTER Paper, Membrane etc

Eutech, SYSTRONICS / ELICO/LABNET
ANALYTICAL Equipments

LABOMED / OLYMPUS
MICROSCOPE

REMI / NSW / RELITECH,
SCIENTIFIC Instruments

BHOLAGURI SATRA SAMABAI SAMITTEE LTD.

REGD. NO. 40 DATE 17 - 09 - 1920

VILL - P.O. - PUBTHARIA

DIST - NAGAON (ASSAM)

Winner of both Central and State Society Awards - 2000, 2002 & 2016 -17

Aims and Objectives:

1. Socio-economic Development of its members by Agriculture Production, Procurement & Distribution.
2. Encourage thrift, self-help & welfare scheme to members.
3. Integrated credit, cooperation among the members & development of cooperative movement.

OUR ACTIVITIES:

- ☞ Procurement of Agricultural Products.
- ☞ Providing ST (SAO) KCC loans to its members
- ☞ Providing MT/LT Agri Loans to its members.

- ☞ SHG loans - for providing loans to SHGs.
- ☞ Encouraging the people and to motivate towards deposit.
- ☞ Welfare schemes for poor members.

- ☞ Loans against deposits.
- ☞ Loans to staff members.
- ☞ Hardware Business.
- ☞ PDS Business.
- ☞ Non-PDS Business.